

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

*Схвалено комісією зі спеціальної педагогіки
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України
(протокол № 9 від 13.11.2014 року)*

Навчально-наочний посібник

СТЕЖКИ У СВІТ

для роботи з дошкільниками з порушеннями слуху
(у 3 книгах)

Кіровоград — 2014

УДК 376.33-053.4(076)
ББК 74.32Я70

Рецензенти:

Гудим І.М., к.пед.н, ст.н.сп., завідувач лабораторії тифлопедагогіки
Інституту спеціальної педагогіки НАПН України;
Савчук О.О. директор Чернівецького обласного
навчально-реабілітаційного центру №1;
Бічікова О.К. заступник директора Чернівецького
обласного навчально-реабілітаційного центру №1.

С 76 **СТЕЖКИ У СВІТ** : навчально-наочний посібник для роботи з дошкільниками з порушеннями слуху (у 3 книгах) / В.В. Жук, О.Ф. Федоренко, В.В. Литвинова, Н.Л. Максименко, Л.В. Борщевська, С.В. Литовченко. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 236 с.

ISBN 978-966-189-319-0

Навчально-наочний посібник для роботи з дошкільниками з порушеннями слуху «Стежки у світ» містить завдання та дидактичні матеріали з основних напрямів розвитку та навчання дітей дошкільного віку з порушеннями слуху. Його зміст відповідає вимогам діючої програми розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями слуху «Стежки у світ».

Впровадження матеріалів посібника сприятиме пізнавальному, мовленнєвому та особистісному зростанню дітей, урізноманітненню занять з основних ліній розвитку.

Навчально-наочний посібник «Стежки у світ» адресований педагогам спеціальних дошкільних закладів для дітей з порушеннями слуху та закладів з інклюзивним навчанням, батькам дошкільників з порушеннями слуху.

ISBN 978-966-189-319-0

УДК 376.33-053.4(076)
ББК 74.32Я70

© Інститут спеціальної педагогіки
НАПН України, 2014
© ТОВ «Імекс-ЛТД», 2014

ЗМІСТ

КНИГА І.

- РОЗДІЛ 1. **ЛИТОВЧЕНКО С.В.** ОСОБИСТІСНА ЛІНІЯ РОЗВИТКУ 4
- РОЗДІЛ 2. **БОРЩЕВСЬКА Л.В.** ДИДАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ЗАНЯТЬ З РОЗВИТКУ МИСЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ 24

КНИГА ІІ.

- РОЗДІЛ 3. **ЖУК В.В.** ГОВІРКИМИ СТЕЖКАМИ 71
- РОЗДІЛ 4. **ЛИТВИНОВА В.В.** МАТЕМАТИЧНІ ВИТИНАНКИ 114

КНИГА ІІІ.

- РОЗДІЛ 5. **МАКСИМЕНКО Н.Л.** ТРУДОВЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ 199
- РОЗДІЛ 6. **ФЕДОРЕНКО О.Ф.** У СВІТІ ЗВУКІВ РАЗОМ З ДИТИНОЮ 224

Розділ 1. ОСОБИСТІСНА ЛІНІЯ РОЗВИТКУ

Я – людина

Я – хлопчик.
Мене звати Сашко.
Я – Сашко.
Мені 5 років.

Я – дівчинка.
Мене звати Олена.
Я – Олена.
Мені 6 років.

Розкажіть один одному про себе.

Хто ти ?

Я – хлопчик.

Я – дівчинка.

Як тебе звати?

Мене звати – ...

Я – ...

Як твоє прізвище?

Моє прізвище – ...

Скільки тобі років?

Мені ... років.

Розгляньте малюнок.
Дайте імена дітям.

Хлопчика звати ...

Дівчинку звати ...

Що вони говорять
один одному?

Тіло людини

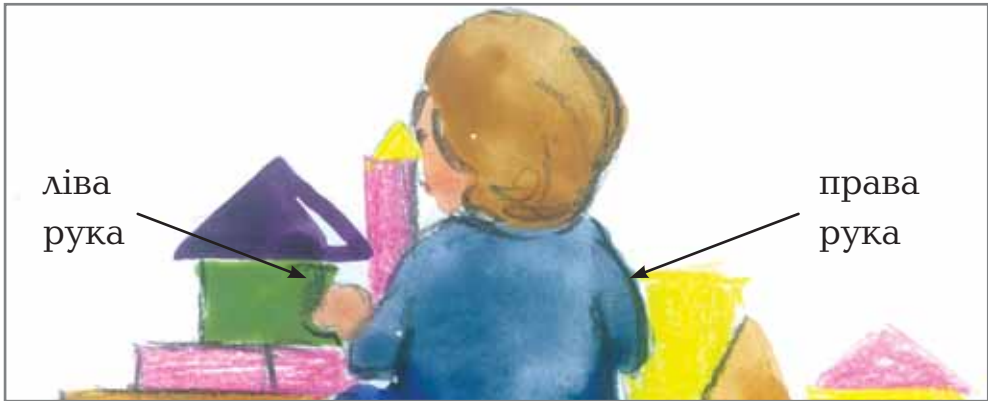

Голова, шия, тулуб,
руки, ноги — части-
ни тіла людини. Ти —
людина. У тебе теж є
ці частини тіла.

Розглянь малюнок і
назви частини тіла.

Покажи свої части-
ни тіла: голову, шию,
тулуб, руки, ноги. По-
кажи голову, шию,
тулуб, руки, ноги сво-
го друга.

Руки

Розглянь малюнки. Що можна робити руками?
Що вмієш ти робити руками?

Скільки дітей можуть одягти шапочки?

Скільки дітей можуть одягти рукавички?

Органи чуття

Органи чуття людини — очі, ніс, вуха, язик.

Розглянь малюнки. Назви і покажи у себе очі, ніс, вуха, язик.

Очі —
бачать.

Ніс — відчуває
запах.

Вуха —
чують.

Язик —
відчуває
смак.

Прикривай рот і ніс, коли кашляєш або чхаєш.

Знайди двох однакових білок

Твоє здоров'я

Щоб бути здоровим, треба бути чистим.

Треба

вранці і ввечері
чистити зуби.

мити волосся
і тіло.

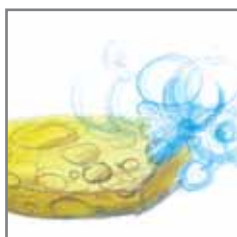

вранці, ввечері,
перед їжею мити
руки з милом.

Бути чистим тобі допоможуть:

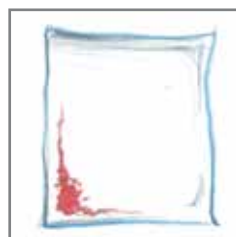
мило

мочалка

рушник

носовичок

зубна паста

зубна щітка

гребінець

ножиці

Що зображено на малюнках? Назви кожний предмет.

Будь охайним

Хто з хлопчиків охайний?

Що ти робиш, щоб виглядати охайним?

Доглядати за одягом та взуттям, бути охайним тобі допоможуть:

щітка для взуття

щітка для одягу

праска

вішалка

крем для взуття

голка з нитками

пральна машина

мило

Назви кожний предмет. Розкажи, що ним роблять.
Що роблять кожною з цих щіток?

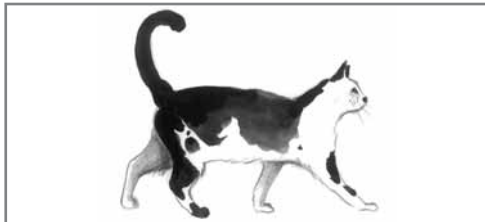

Уважно розглянь малюнок. Закрий сторінку і назви предмети, що є на малюнку.

Рости здоровим!

Щоб бути здоровим, треба кожного дня робити ранкову гімнастику, старанно виконувати вправи на заняттях фізкультури, стежити за положенням тіла під час сидіння й ходи.

Щоб бути здоровим, треба дихати чистим повітрям. Треба часто провітрювати кімнату.

Так не правильно

Так правильно

Перевірте з другом один одного — чи правильно ви сидите.

Харчування людини

Щоб бути здоровим, треба правильно харчуватися. Слід їсти корисну їжу, продукти в яких багато вітамінів.

Корисна їжа

Шкідлива їжа

Сніданок

Обід

Полуденок

Вечеря

*Їсти треба
вчасно,
не менше
4 разів на день.*

Роби це кожного дня:

Нарізаний хліб кладуть у хлібницю. Перші страви – борщ, суп – подають у глибоких тарілках. Другі страви – у мілких тарілках.

Як слід поводитися за столом

Побажай усім присутнім за столом: «Смачного!»
Бери страви потроху. Жуй із закритим ротом.

Розглянь малюнок і скажи, хто поводиться правильно, а хто неправильно. Чому?

Дотримуйся режиму дня

РАНОК

Підйом

Сніданок

Заняття

ДЕНЬ

Обід

Денний сон

Прогулянка,
ігри

ВЕЧІР

Вечеря

Відпочинок

Сон

Щоб все встигнути, потрібно правильно розподіляти свій час. Режим дня допомагає виділити час для навчання та відпочинку.

Розглянь малюнки. Розкажи, що робить хлопчик вранці, вдень, ввечері. Подумай і скажи: Що було раніше? Що буде далі?

Розкажи про свій режим дня. Що ти робиш вранці, ввечері? Як ти проводиш вільний час?

Моя сім'я

Кожна людина має свою сім'ю. Сім'я — це мама, тато, брати і сестри, бабусі та дідусі. Мамо і тато — батьки.

Розглянь малюнок і розкажи, хто зображений на малюнку.

Сашко — син
Я — син

Олена — дочка
Я — дочка

Моя мама

Мій тато

Моя бабуся

Мій дідусь

Я і мій брат

Я і моя сестра

Розкажи про свою сім'ю. Хто є в твоїй сім'ї? А яка в тебе сім'я? Чи є в тебе дідусі, бабусі, братик, сестричка?

У мене є ..., ...

Як звуть маму? Як звуть тата? Як звуть бабусю? Як звуть дідуся?

Мою маму звати ...

Мого тата звати ...

Мою бабусю звати ...

Мого дідуся звати ...

Я – помічник

Розглянь малюнки. Як діти допомагають батькам?

Доберіть до кожного малюнка речення.

Дівчинка витирає пил.

Хлопчик чистить взуття.

Хлопчик застилає ліжко.

Дівчинка годує курей.

Хлопчик миє посуд.

Хлопчик копає город.

Дівчинка підмітає.

Хлопчик поливає квіти.

А як ти допомагаєш батькам? Розкажи, що ти вмієш робити. Що тобі подобається робити вдома, а що ні?

Правильно чи ні?

— Рома, ти такий великий хлопчик, а примусив маленького Миколу нести твій рюкзак.

— Це я вчу його допомагати старшим, — відповідає Рома.

Покажи на малюнку і скажи: хто кому сказав «Дякую».

Твій дім

Кожна людина має свій дім — місце, де вона живе. У містах люди живуть у великих будинках. У таких будинках багато квартир.

Сашко живе у місті.

У селі будують маленькі будинки, в яких проживає одна сім'я. Кожний будинок має свій двір. У дворі є сад і город. Навколо двору – паркан.

Оленка живе у селі.

Розкажи про свій будинок.

День народження

У Сашка сьогодні день народження.

Розглянь малюнок. З яким святом вітають хлопчика? Скільки дітей на малюнку? Які подарунки принесли діти? Скільки років Сашку? Як ти святкуєш свій день народження?

Наш дитячий садок

Розкажи, що зображено на малюнку.

У дитячому садку діти вчаться

читати

рахувати

писати

малювати

співати

танцювати

дружити

поважати
один одного

бути
здоровими

До яких занять підготувалися діти?

Так потрібно звертатися:
У мене немає олівця.
Дай, будь ласка, ...
У мене немає ...
Дайте, будь ласка, ...

Добрі слова

Доброго ранку!
Доброго дня!
Доброго вечора!
Привіт!

До побачення
Добраніч

Дякую
Спасибі
Будь ласка

Пробачте

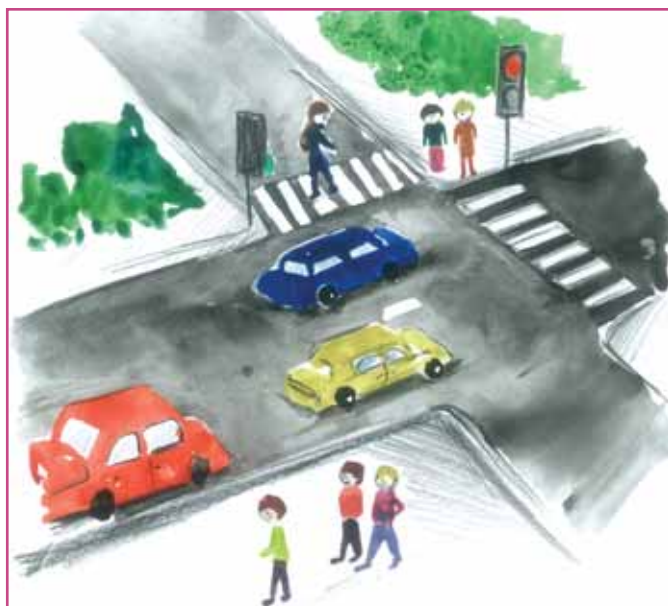
Що ти скажеш вранці виховательці та дітям?
Що ти говориш, коли ідеш додому з садочка?

Кого можна
назвати
хорошим
товаришем?

Як переходити вулицю

У великому місті, де проживає багато людей, вулиці прокладають так, щоб було достатньо місця для руху людей і транспорту.

Тротуар Дорога Перехрестя Перехід Світлофор

Запам'ятай, що позначають кольори світлофора:

Червоний

Стій

Жовтий

Увага

Зелений

Йдіть

Розглянь малюнки. Покажи місця, де можна гратися.
Хто порушує правила поведінки на вулиці?

Транспорт міста

Тролейбус

Трамвай

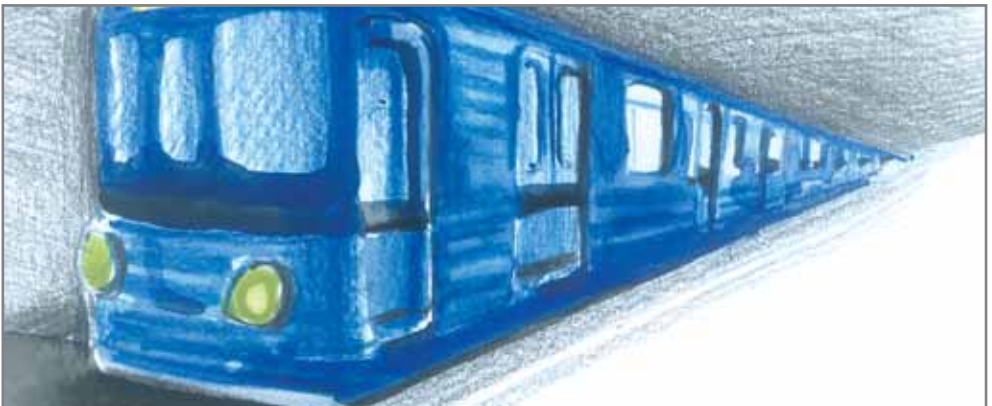
Автобус

Маршрутне
таксі

Вулицями міста їздять трамваї, тролейбуси, автобуси, маршрутні таксі.

Розглянь малюнки. Покажи тролейбус, трамвай, автобус, маршрутне таксі. Який транспорт ти бачив?

Метро

Правила поведінки в транспорті

Розкажи, як треба поводитися у транспорті. Розглянь малюнки. Покажи, хто робить правильно, а хто неправильно. Чому?

Я – українець

Сашко – українець.
Я – українець.

Олена – українка.
Я – українка.

Як називається наша країна?

Прапор України

Герб
України

Намалюй прапор України. З чим його можна порівняти?

Розділ 2. ДИДАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ЗАНЯТЬ З РОЗВИТКУ МИСЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПО- РУШЕННЯМИ СЛУХУ

Успішна соціалізація дітей з порушеннями слуху, як доведено вітчизняною наукою і практикою, залежить від раннього виявлення порушень слухової функції, раннього слухопротезування, своєчасної та ефективної корекційної роботи, спрямованої на розвиток їхнього мовлення і мислення.

Діти з порушеннями слуху в ранній період свого життя потрапляють у несприятливі умови розвитку. У цих немовлят, порівняно з дітьми, які нормально чують, внаслідок недоліків слухового сприймання, спостерігається затримка в розвитку локомоторних і статичних функцій, що в свою чергу позначається на формуванні міжаналізаторних зв'язків, звужує найближчий простір, який стає недоступним для органів чуття. Затримується розвиток предметних дій, які тісно пов'язані з позою сидіння, і, як наслідок, затримується розвиток сприймання предметів, що є неодмінною умовою формування способів сприймання. Внаслідок зниження слуху затримується розвиток сприймання простору і просторових властивостей об'єктів, які бачить дитина. Характер дій немовлят з порушеннями слуху свідчить про недостатньо чітку диференціацію ознак предметів (форми та величини) і про недостатню участь дотикової чутливості у сприйнятті цих властивостей. При порушенні слухової

функції виникають труднощі у формуванні зорово-слухової орієнтації у просторі.

Протягом переддошкільного дитинства в сенсорному розвитку малюків з порушеннями слуху відбуваються позитивні зміни, які зумовлені можливостями вільно пересуватися у просторі, пізнавати предмети та їх якості за допомогою зору та дотику. Загальний напрямок розвитку цих дітей часто збігається з розвитком малюків без сенсорних порушень: поступово у них з'являються навички функціонального використання деяких предметів, які пов'язані з наслідуванням дій дорослих. Але цей розвиток відбувається надто повільно і нерівномірно.

Так, у дітей з порушеннями слуху спостерігається відставання у розвитку наочно-дійового мислення, що виявляється у значних труднощах не тільки при виділенні властивостей і якостей предметів, але й при цілісному їх сприйманні. Це пояснюється тим, що назву більшості предметів, які сприймає дитина, вона не знає, тобто образи сприймання не закріплені у відповідних словах, що значно утруднює їх узагальнення і фіксацію в образах-еталонах. Як наслідок, у них із значним запізненням формуються образи уяви. Незафіксовані в слові образи не можуть бути доволіно актуалізовані ні дитиною, ні тим більше зверненням до неї питанням. Образи предметів або дій, що вже склалися в малюка із порушенням слуху, виявляються нечіткими і нестійкими. Це надзвичайно утруднює, а в деяких випадках робить неможливим, оперування ними.

Навіть володіючи певним словниковим запасом, ці діти відчувають значні труднощі при аналізі і порівнянні предметів, виділенні суттєвих ознак і відокремленні їх від

несуттєвих, особливо, якщо суттєві ознаки малопомітні, а несуттєві яскраво проявляються, «кидаються в очі».

Дошкільнята з порушеннями слуху пізніше, ніж їх однолітки, якічують, виділяють у предметах не тільки відмінності, а й схожість.

Значно складніше для них порівнювати предмети як за уявою, так і при безпосередньому сприйманні. Ці діти більш повільно оволодівають узагальненими прийомами предметних дій, необхідних для вирішення зорово-просторових задач, виявляють схильність до звичних, стереотипних засобів вирішення, без врахування нових умов задачі, відчують значні труднощі за необхідності мислити зворотно, відповідно до конкретної ситуації.

У дошкільників з порушеннями слуху суттєво затримується формування вмінь вирішувати наочні завдання, які вимагають встановлення відношень між об'єктами за принципом симетрії та аналогії.

Найбільша затримка та своєрідність спостерігається у цієї категорії дітей у розвитку їхнього словесно-логічного мислення, що обумовлено труднощами в оволодінні словесним мовленням.

Опанування мовленнєвим мисленням починається у дітей з порушеннями слуху в дошкільному і продовжується у молодшому шкільному віці, при цьому досить довго не формується необхідна зворотність зв'язків між предметами, ознаками предметів, діями та їх мовленнєвими позначеннями. Зв'язок від слова до об'єкта починає функціонувати значно раніше у розумових діях, ніж зв'язок від об'єкта до слова. Односторонність в оперуванні словесними позначеннями створює труднощі в аналізі, узагальненні й диференціації наочних ситуацій.

Наведені вище факти, які характеризують особливості розвитку мислення дітей з порушеннями слуху, були б менш виразними, якби ще в переддошкільному віці з ними проводилася систематична робота з формування розумових операцій, засобів та прийомів мислення.

Тому обов'язковим завданням навчання дітей з порушеннями слуху є забезпечення планомірної роботи з розвитку мислення відповідно до їхніх актуальних можливостей й загальних законів розвитку дитячого мислення.

Для забезпечення цієї роботи в дошкільних закладах був розроблений комплекс дидактичних матеріалів для корекційних занять, спрямованих на розвиток у дітей з порушеннями слуху операцій мислення — аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, узагальнення.

Комплекси дидактичних матеріалів розроблялися із урахуванням особливостей психофізичного розвитку цієї категорії дошкільників, їх можливостей, специфіки сприйняття матеріалу і репрезентації знань, яка зумовлена порушенням слухової функції. Для розділу навчально-наочного посібника розроблені рекомендації педагогам щодо їх використання при організації та проведенні занять з розвитку мислення дітей з порушеннями слуху.

Для забезпечення ефективності роботи з розвитку мислення дошкільників з порушеннями слуху доцільно додержуватись деяких порад щодо проведення корекційних занять.

Педагоги мають пам'ятати, що розумова діяльність — це розв'язання певної задачі. Процес мислення починається тоді, коли у людини виникає проблема і потреба вирішити її, або знайти відповідь на те чи інше питання.

У дитини неможливо стимулювати активну роботу мислення тим, що просто рекомендувати їй подумати. Необхідно, щоб дитина пережила проблемну ситуацію, тобто, щоб у неї виникло запитання і потреба знайти на нього відповідь.

Відчуття подиву виникає у малюка тоді, коли він зустрічається з чимось несподіваним, що не відповідає його попередньому досвіду, коли з'являються перешкоди для здійснення звичної дії. Розвивати почуття подиву у дитини з порушенням слуху необхідно шляхом створення спеціальних проблемних ситуацій.

Переживання проблемної ситуації виникає у дитини тоді, коли їй пропонують (і водночас вона сама прагне) виконати якесь привабливе, цікаве завдання, але в ньому є незнайомі умови, що перетворюють його в задачу. Тому на кожному занятті необхідно використовувати нові дидактичні матеріали, для закріплення — аналогічні за змістом і складністю, або до вже знайомих дитині предметів, малюнків додавати нові, з якими вона буде повторно виконувати те чи інше завдання.

На заняттях з конструювання бажано кожного разу створювати нові будівлі, змінюючи форму даху або кількість поверхів, додаючи до набору кубики іншого кольору тощо.

У процесі роботи дуже важливо надавати дітям з порушеннями слуху допомогу для того, щоб дитина усвідомлено знаходила шляхи вирішення того чи іншого завдання.

У ситуації вирішення проблемних завдань у дитини швидше формуються мовленнєві навички спілкування, засвоюються нові слова, які необхідні для виконання цікавої і бажаної для неї діяльності.

З чого ж потрібно починати навчання малюка з порушенням слуху?

Задовго до того, як малюк зуміє логічно міркувати і будувати правильні умовиводи, він дедалі частіше виявляє здібність до елементарних узагальнень чуттєво сприйманих речей.

Елементарні розумові операції, що здійснює дитина, полягають, перш за все, в розрізненні, а потім і в порівнянні предметів та їх зображень. Перша розумова операція — порівняння — неможлива без цілеспрямованого аналізу кожного з порівнюваних предметів, встановлення відмінності і схожості їх ознак. Її виконують як дію довільну, і підлягає вона вираженим вимогам дорослого, а потім і бажанням самої дитини. Як будь-який розумовий процес, операція порівняння веде дитину до розв'язання задачі — до нових знань.

Для формування у дошкільників з порушеннями слуху операції ідентифікації бажано спочатку використовувати набори парних малюнків із зображенням знайомих їм предметів: іграшок (вправа 1), посуду (вправа 2), одягу (вправа 3).

На занятті малюка навчають знаходити і поєднувати однакові зображення.

Заняття проводяться за такою схемою: дорослий викладає перед дитиною зображення знайомих предметів і пропонує з решти карток, які довільно розкладені на столі, вибрати ідентичне зображення до першого або другого малюнка. На перших заняттях дитина може діяти за зразком, який демонструє дорослий, поєднуючи ідентичні зображення, а далі потрібно стимулювати її до самостійного виконання завдання.

Вправа 1

Вправа 2

Вправа 3

Проводячи заняття за такою схемою, необхідно дбати про те, щоб картки із зображеннями предметів постійно змінювались, що допоможе підтримувати інтерес дитини до цієї діяльності.

Вже опрацьовані на занятті малюнки можна використовувати для ідентифікації реальних предметів з їх зображеннями.

Ускладнити завдання на ідентифікацію предметів можна використовуючи парні картки із зображеннями предметів, які мають як спільні, так і відмінні ознаки.

З цією метою доцільно використовувати серію завдань «Знайди пару». Для цих завдань використовувалися зображення парних предметів, наприклад, взуття (вправа 4), які дещо відрізняються за формою (чобітки, туфлі, черевички) і за кольором (червоні, чорні, білі, коричневі тощо).

Перед дитиною викладають по одному зображенню з кожної пари предметів (наприклад, ліві чобітки) і пропонують знайти серед інших малюнків, які довільно розкладені на столі, пару для кожного черевичка і покласти поряд на вільний квадрат.

Вправа 4

Для другого заняття (вправа 5), яке проводиться за такою ж схемою, доцільно використовувати парні малюнки із зображенням шкарпеток (ліва, права), які дещо відрізняються за формою та кольором.

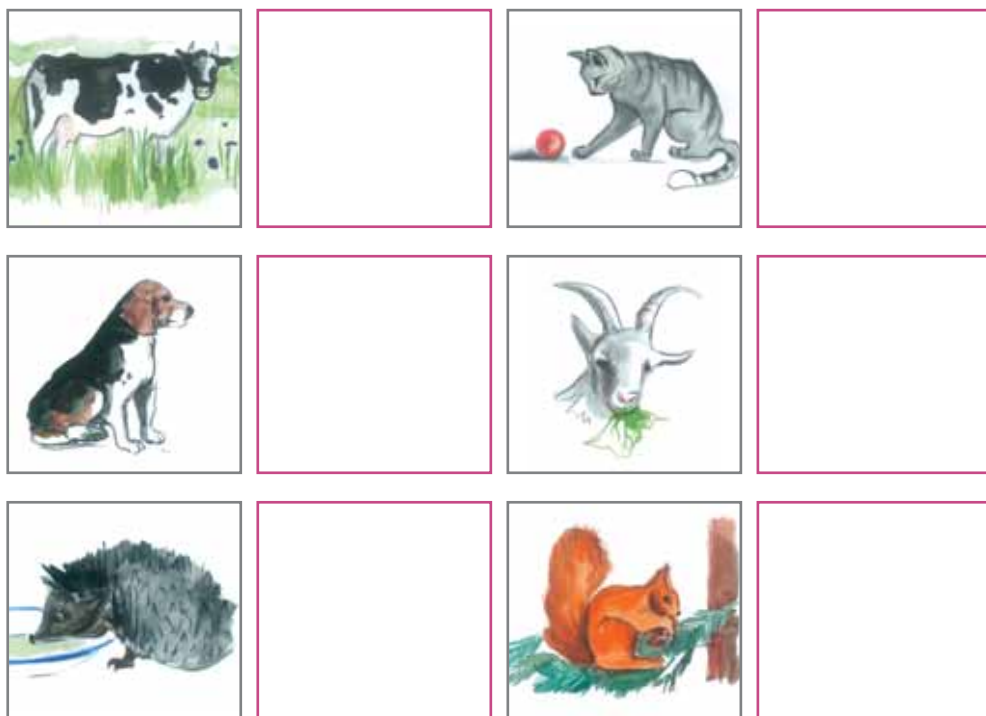
Вправа 5

На іншому занятті можна використати парні малюнки із зображенням тварин (вправа 6). Це завдання, порівняно з попередніми, є більш складним тому, що дитина має ідентифікувати тварин, які зображені в різних

реальних життєвих ситуаціях, та створити відповідні пари малюнків.

Вправа 6

Наступним завданням на заняттях із розвитку мислення дітей з порушеннями слуху може бути ідентифікація реальних об'єктів з іграшковими (вправа 7).

Вправа 7

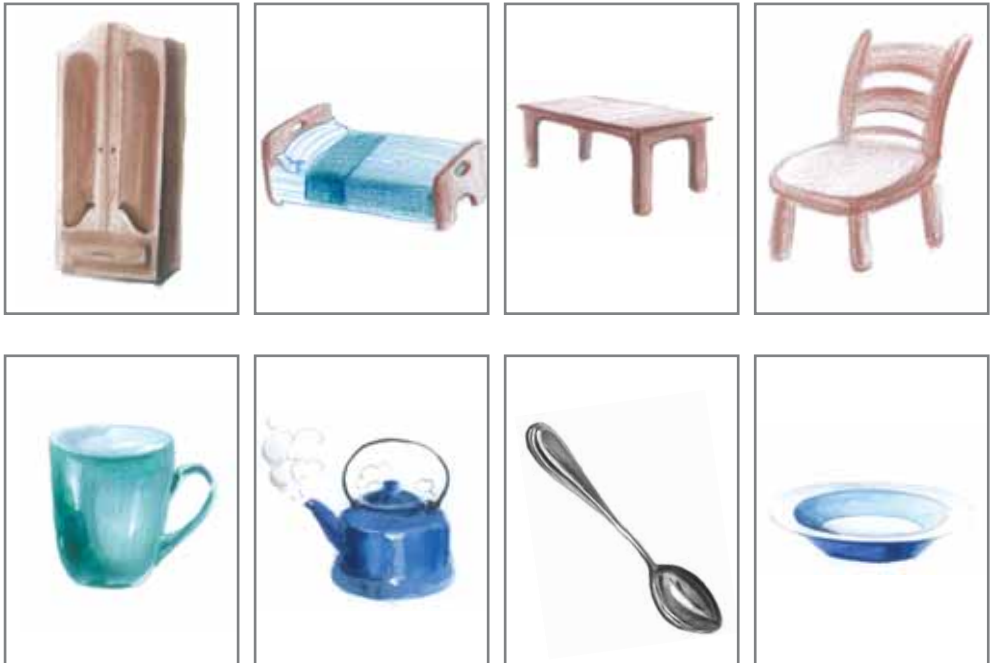
Водночас, слід вчити дітей ототожнювати зображення предметів у книжках та різноманітних лото з предметами, які є у помешканні, і навпаки, навчати зіставляти ці предмети з відповідними зображеннями.

На заняттях з розвитку мислення дошкільників з порушеннями слуху важливо й розширювати їх знання та уявлення про навколишній світ. Для цього можна використовувати вправи, які навчають дітей найпростішої класифікації предметів.

Заняття проводяться за такою схемою: перед дитиною розкладають картки із зображеннями предметів і пропонують розкласти на дві купки малюнки так, щоб у кожній купці вони чимось підходили один одному.

Якщо дитині важко буде здійснити групування, їй необхідно допомогти, по різні сторони покласти по одному малюнку з різних предметних груп (вправи 8, 9, 10).

Вправа 8

Вправа 9

Вправа 10

Дуже корисними для розвитку мислення дошкільників з порушеннями слуху є вправи, які формують у дитини розуміння смислових зв'язків між предметами; це ігри «Мама і малята» (вправа 11), «Хто що їсть» (вправа 12), «Хто де живе» (вправа 13).

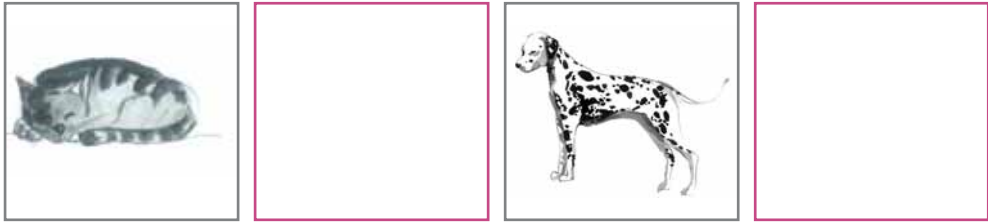
Вправа 11

Вправа 12

Вправа 13

Вправляти дітей у самостійному знаходженні в предметах істотної ознаки для класифікації можна, організовуючи відому гру «Четвертий зайвий» (вправи 14, 15, 16, 17).

Перед дитиною кладуть картки із зображеннями об'єктів і пропонують визначити, що зайве, та пояснити (доступними засобами спілкування), чому саме цей малюнок не підходить до інших.

Вправа 14

Вправа 15

Вправа 16

Вправа 17

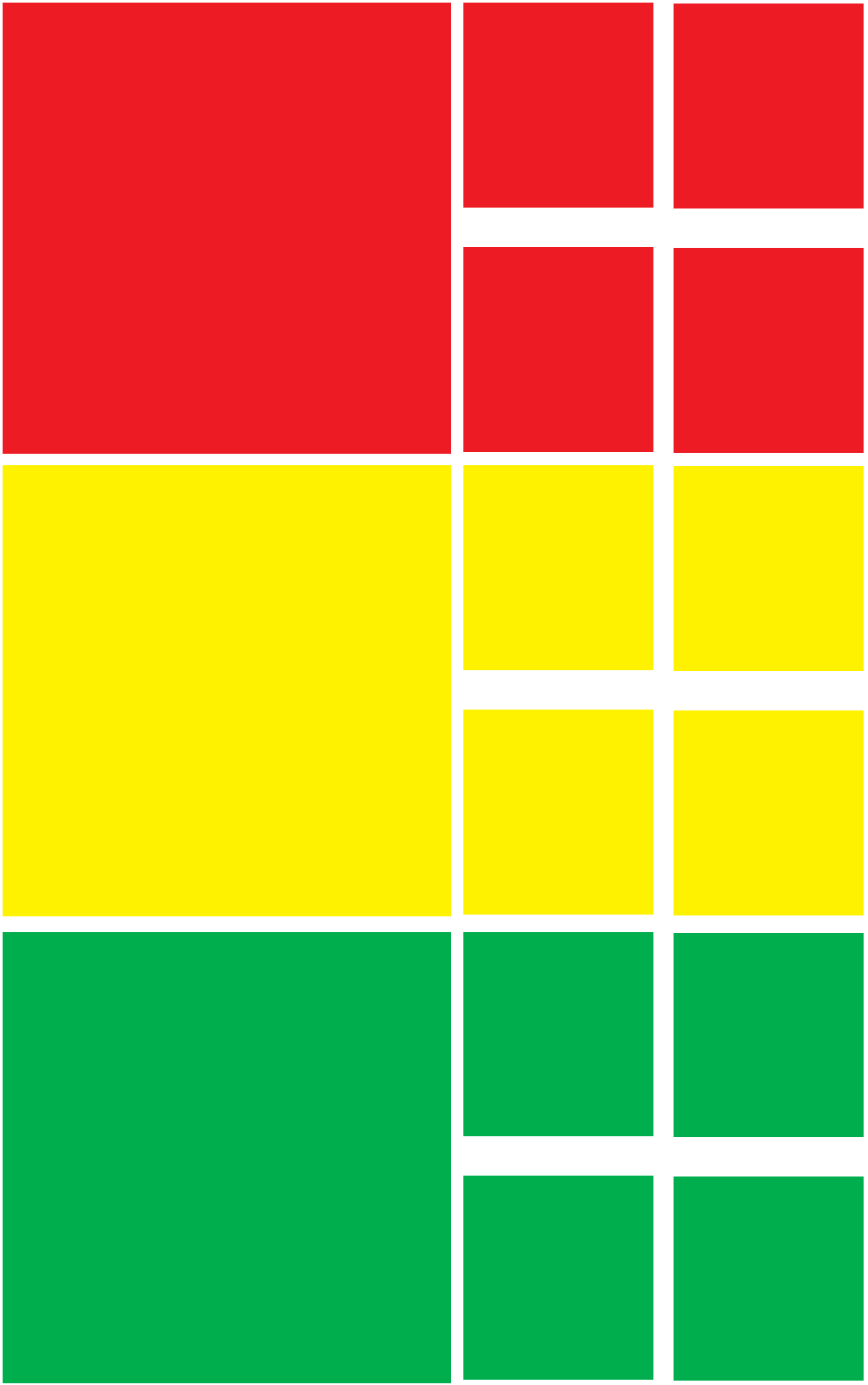
Навчання малюка з порушенням слуху передбачає спеціальну роботу з формування вмінь виділяти в предметах основні ознаки: колір, форму, величину.

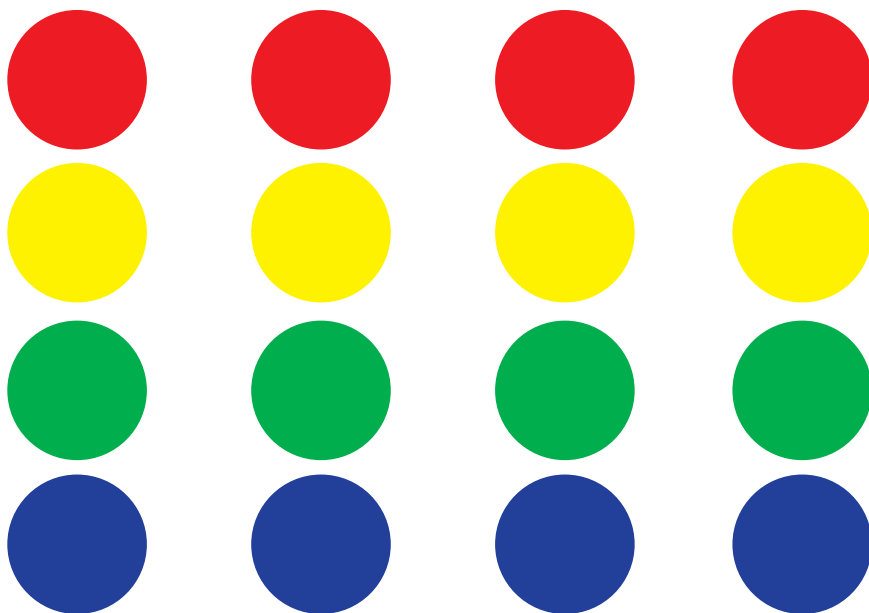
У молодшому дошкільному віці дитина без сенсорних порушень вже вміє розрізняти основні кольори, знає їх назву. Ознайомлення дитини з порушенням слуху з цією ознакою відбувається на спеціальних заняттях. На перших заняттях доцільно використовувати вправи (18, 19, 20), які дозволяють ознайомити дітей з кольором. Педагоги повинні пам'ятати, що предмети, з якими працює дитина при ознайомленні з цією ознакою, повинні бути однакові за розміром та формою і різні за кольором.

Малюкові пропонують розкласти фігури на відповідні за кольором квадрати. Починає роботу дорослий: він підносить фігури до квадратів і словами, жестами та виразом обличчя демонструє, які фігури підходять за кольором, а які ні.

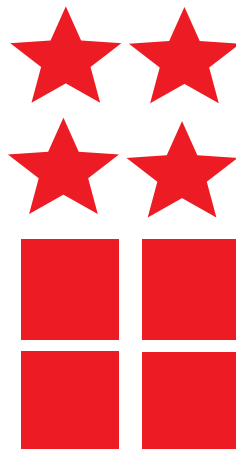
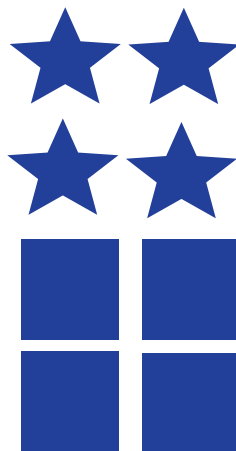
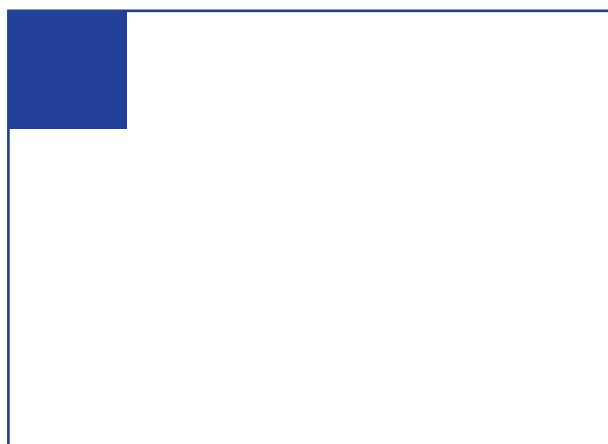
Вправа 18

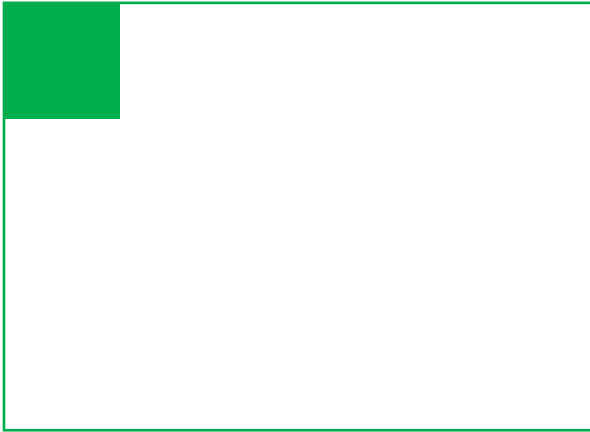

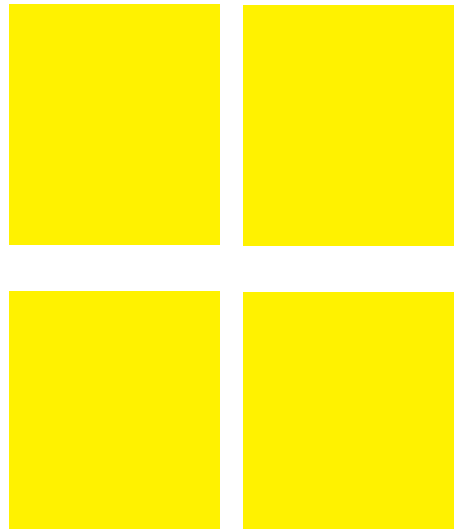

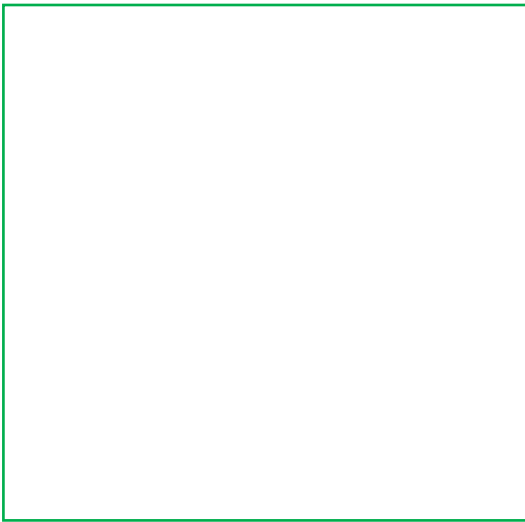
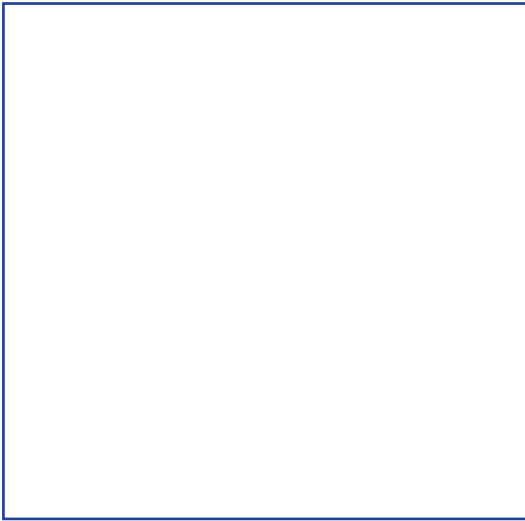
Вправа 19

Вправа 20

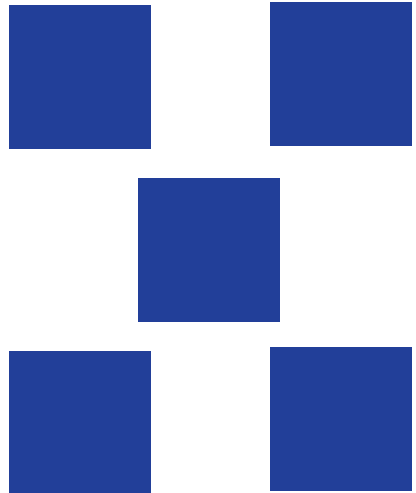
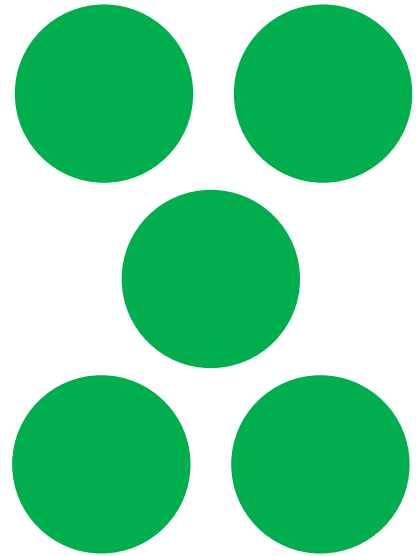
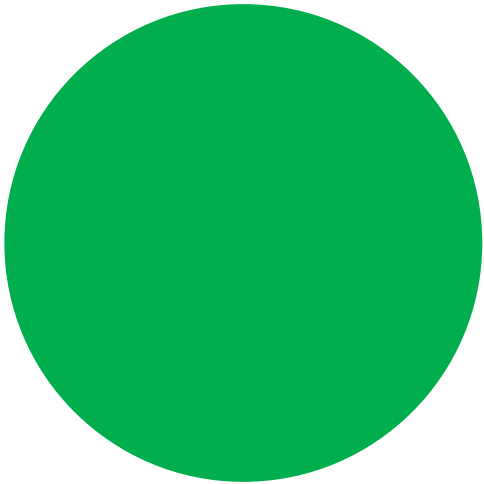
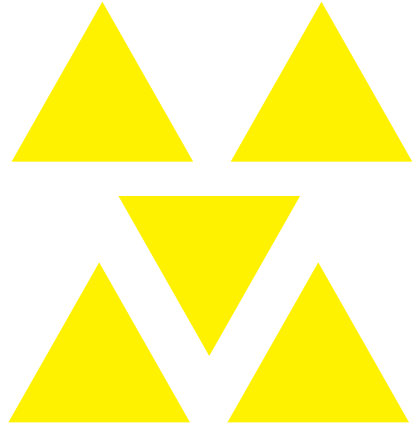
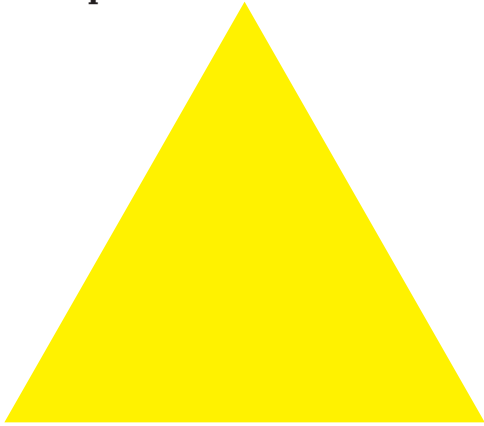
На кожному наступному занятті форму фігур та їх кількість (від 6 на першому занятті до 16-20 на наступних) потрібно змінювати, але їх величина та форма мають бути однаковими. Це необхідно для того, щоб увага дитини була зосереджена саме на тій відмінній ознаці предметів, яку вона вчиться виділяти.

Показуючи дитині кольорову фігуру, треба стимулювати її знаходити відповідний колір на одязі, на предметах у кімнаті. Подібні заняття можна проводити з різнокольоровими прапорцями, олівцями, фішками тощо.

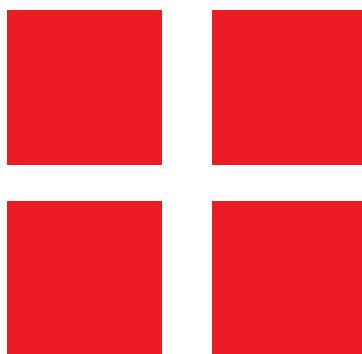
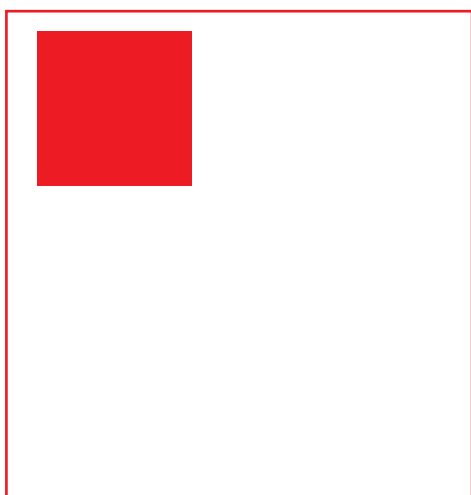
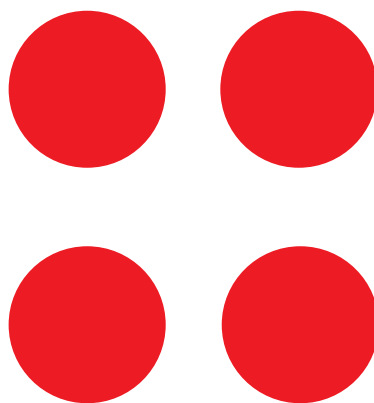
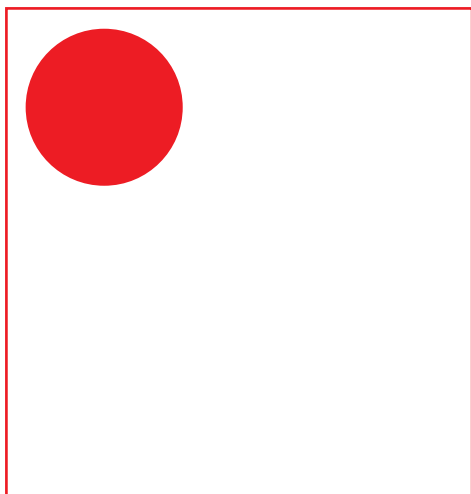
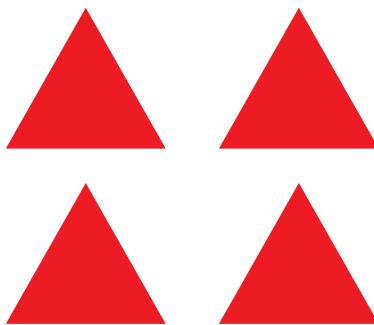
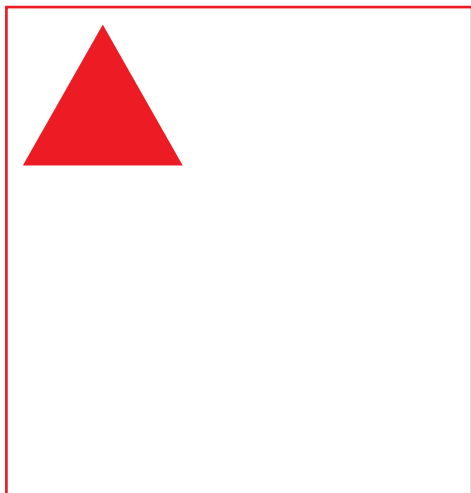
Для ознайомлення малюка з порушенням слуху з формою предметів бажано використовувати спеціальні ігри, наприклад, гру «Поштова скринька», яка передбачає роботу дитини з фігурами різної геометричної форми, у процесі якої малюк вчиться сприймати предмети не тільки зором, а й дотиком. Для цього треба мати однакові набори різних об'ємних фігур (кульки, кубики, брусочки різної величини). Один набір кладуть у мішечок, а з другого дорослий бере по одній фігурці і просить дитину знайти таку ж саму у мішечку. Якщо дитина зробила помилку, фігурка знову опускається у мішечок і гра продовжується.

Для ознайомлення дошкільників із порушеннями слуху з формою предметів варто також використовувати і спеціальні вправи (21, 22, 23), які проводяться за такою ж схемою, що і при ознайомленні дітей з кольором.

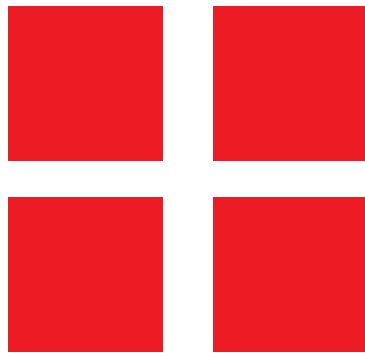
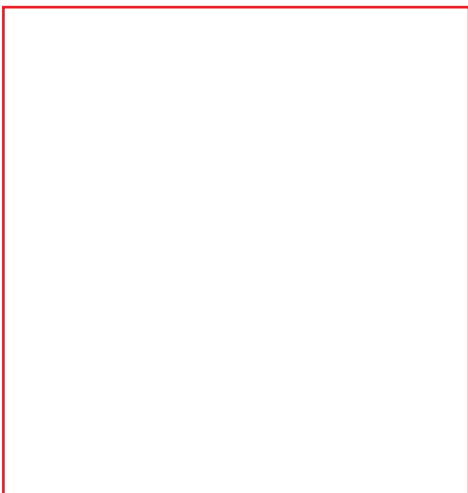
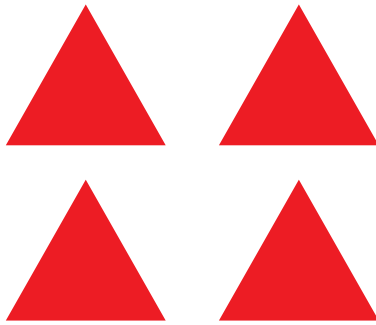
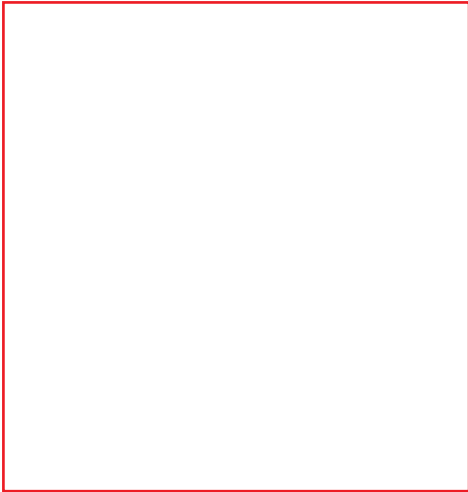
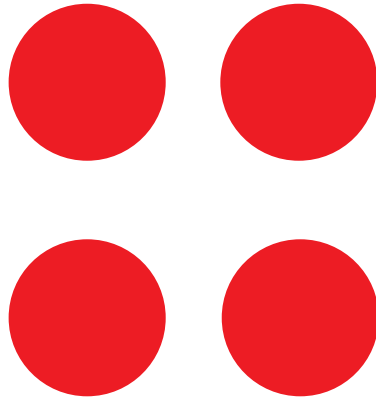
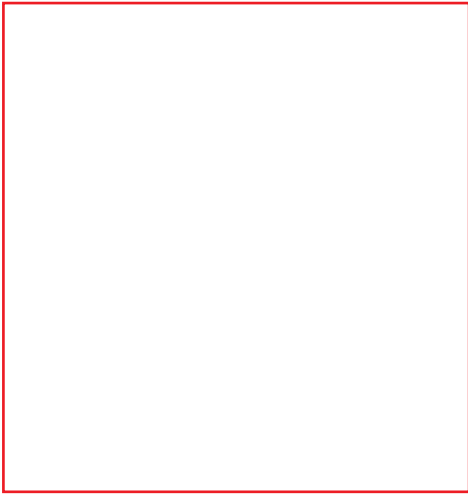
Вправа 21

Вправа 22

Вправа 23

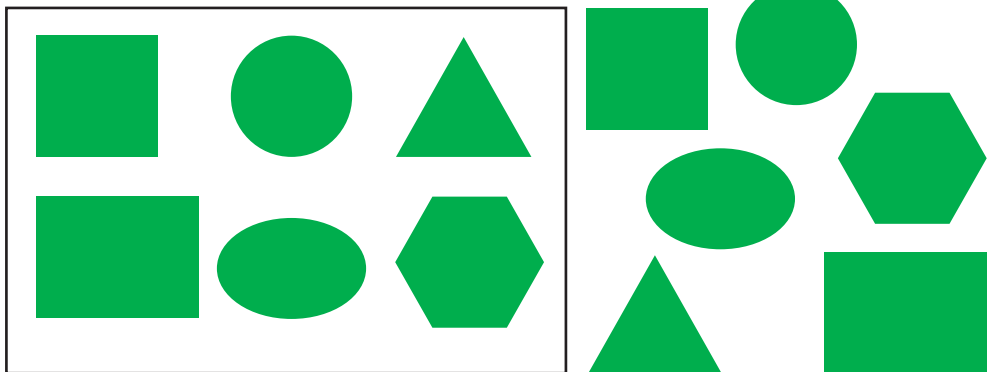
Дуже багато цікавих ігор можна придумати з площинними геометричними фігурами, які вкладаються у відповідні вирізи на панелі. Ці ігри дуже корисні для формування уявлень дитини про форму предметів.

Зміст найпростішого завдання (вправа 24) – заповнення кількох різних за формою заглиблень у дошці відповідними фігурками. Для цього завдання можна використовувати дошку з кількома заглибинами (або картонну панель з намальованими кольоровими фігурами) і набір фігурок такої самої форми.

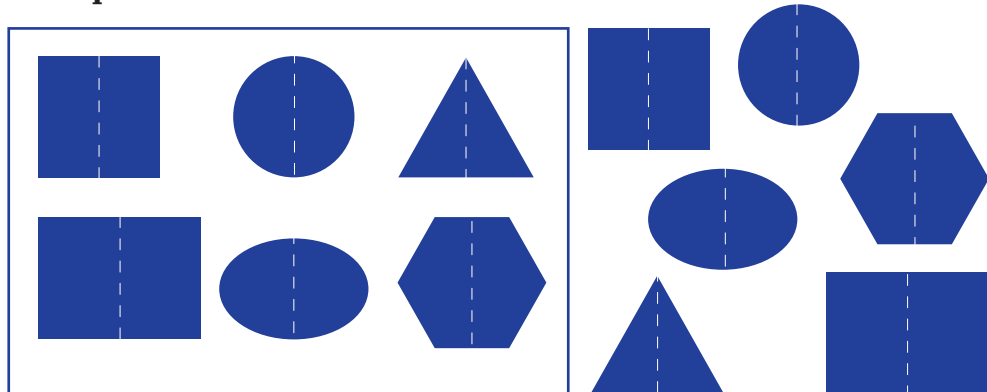
Спочатку демонструється дошка, що заповнена фігурками, після чого фігурки висипаються на стіл, дитині пропонують самостійно заповнити дошку фігурками. У процесі виконання завдання дорослий допомагає дитині порівнювати фігури з формою заглиблення, або заповнює одну чи два заглиблення, звертаючи увагу дитини на схожість заглиблення і фігурки.

Ускладнити завдання можна, розділивши кожну фігурку на дві частини. Таким чином, для того щоб заповнити заглиблення дитині потрібно проаналізувати його форму, всі фігурки, знайти однакові, правильно поєднати їх і вкласти у відповідне заглиблення (вправа 25).

Вправа 24

Вправа 25

Ознайомлення дитини з такою ознакою об'єктів як величина треба починати з однакових за формою та кольором предметів, які значно відрізняються за своїми параметрами (вправа 26).

Малюку пропонують розкласти предмети на відповідні картки (маленькі предмети на маленьку картку (3-4 зображення), а великі (3-4 зображення) — на велику. Починати роботу має дорослий. Він демонструє дитині відмінність між предметами, накладаючи маленьке зображення на велике, а потім викладає їх на відповідні картки. Далі пропонує дитині самостійно визначити величину предметів і розкласти їх на відповідні картки.

Для того, щоб ця діяльність була цікавою для малюка, на кожному наступному занятті слід пропонувати для порівняння нові предмети, поступово стимулювати до виключно зорового порівняння предметів і визначення їх місця на великій або маленькій картках, без попереднього примірювання (вправа 27).

Вправа 26

Вправа 27

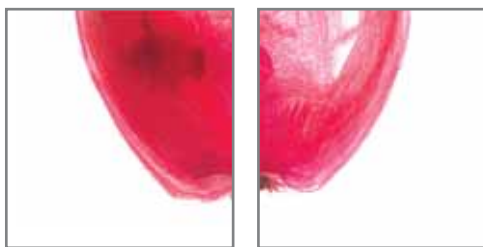
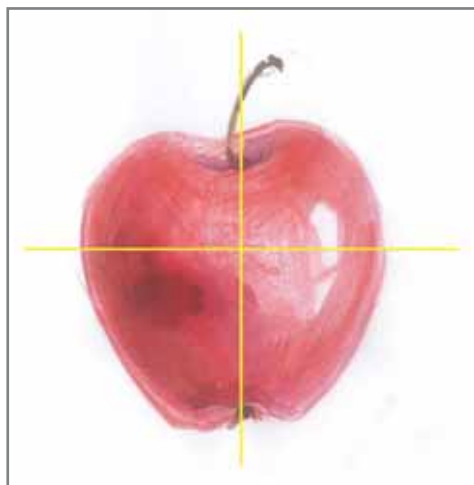
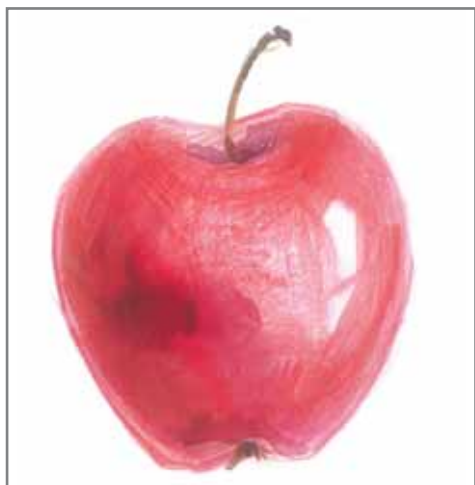

На заняттях можна використовувати різноманітні лото, де малюку потрібно визначити величину предметів, використовувати для порівняння предмети побуту (великі і маленькі ложки, тарілки, каструлі тощо), іграшки (маленькі та великі ляльки, машинки, іграшкові тваринки тощо).

Для розвитку мислення дитини з порушенням слуху дуже корисні завдання на **складання предметів з окремих частин**.

Для перших занять доцільно використати лото із зображеннями знайомих дітям об'єктів (вправи 28, 29). Малюкові показують окремі частини малюнка, які довільно розкладені на столі, і пропонують спочатку відгадати, який предмет зображений на малюнку, а потім скласти його з частин.

Вправа 28

Вправа 29

Багато для цієї роботи мати декілька подібних за складністю завдань, щоб стимулювати роботу мислення дитини та підтримувати її інтерес до цієї діяльності. Поступово завдання потрібно ускладнювати. Ділити зображення предметів на більшу кількість фрагментів; на однакові і різні за розміром фрагменти; ділити зображення по прямим і хвилястим лініям тощо; складати зображення двох предметів з малюнків, які розділені на 4 частини (вправи 30, 31).

Спочатку дитина має з'ясувати, які предмети можна скласти з цих частин, а потім поєднати частини в ціле зображення, попередньо або у процесі роботи визначаючи, до якого малюнка відноситься той чи інший фрагмент.

Вправа 30

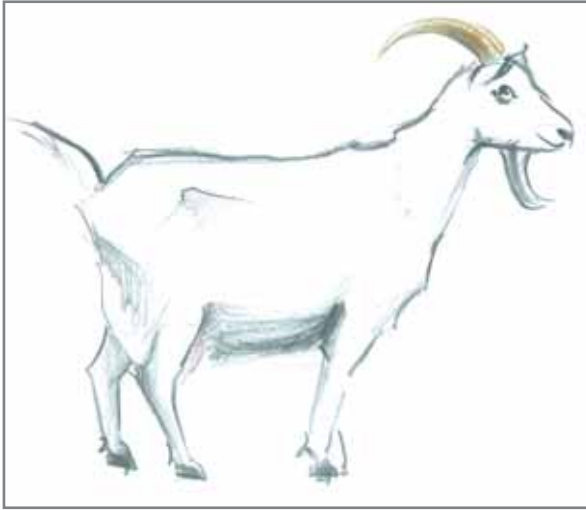
Вправа 31

При виконанні більш складного варіанта цього завдання дитині видають з 6 необхідних тільки 5 або 4 частини зображення, і пропонують визначити, яку тварину можна з них скласти і яких частин бракує.

На іншому занятті дитина, окрім частин певного об'єкта, отримує додаткові картки із окремими фрагментами іншого об'єкта (1-2-3 фрагмента). Таким чином, для правильного виконання завдання дитині необхідно не тільки скласти цілісне зображення, а й визначити та відкласти (на початку, або у процесі роботи) зайві картки (вправи 32, 33).

Вправа 32

Вправа 33

Для формування вмінь складати предмети з окремих частин можна використовувати і дитячий конструктор.

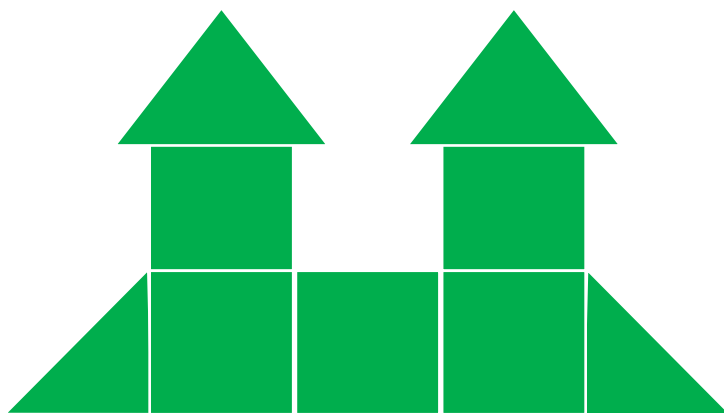
Дитині пропонують побудувати будиночок з кубиків та трикутних призм за розкресленим зразком. Для того, щоб виконати це завдання, необхідно уявити, з яких частин складається будинок і як окремі частини у ньому поєднуються. Малюк будує споруду на основі поелементного співвіднесення частин зі зразком.

На наступних заняттях дитині пропонують скласти будиночок, спираючись на частково розкреслений зразок, а потім і на зразок, що відтворює лише контур споруди.

Урізноманітнити і ускладнити завдання можливо за рахунок використання різнокольорових кубиків. Виконуючи подібні завдання, дитина має враховувати не тільки форму будівлі в цілому, але й співвідношення її частин за кольором (вправа 34).

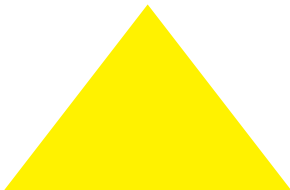
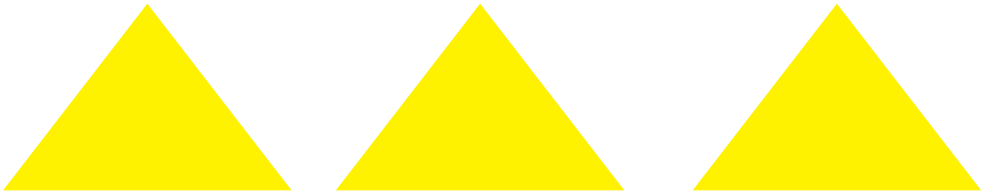
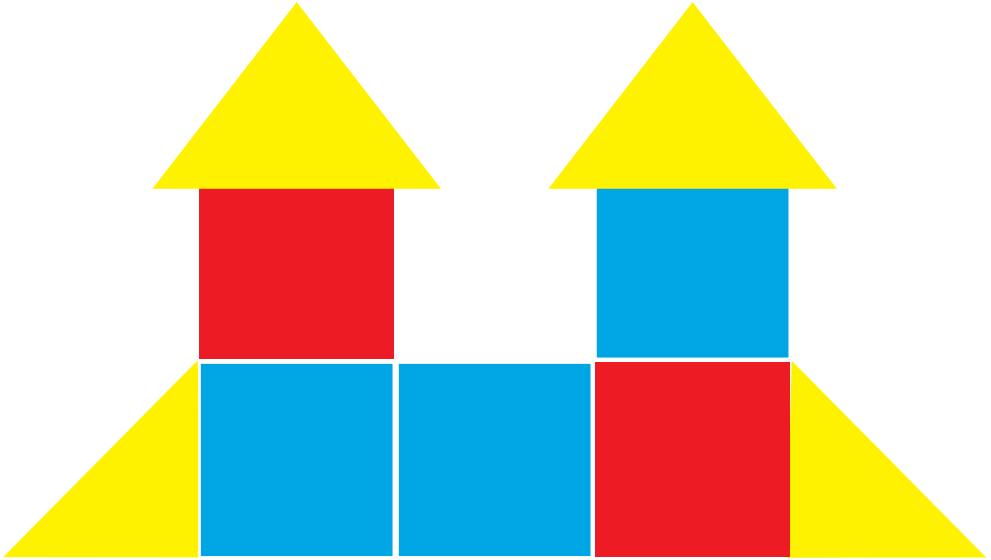
Корисно на заняттях використовувати також кубики із зображеннями геометричних фігур. Дитина під час складання будиночка відтворює її розташування, спираючись на відповідний зразок (вправа 35).

Вправа 34

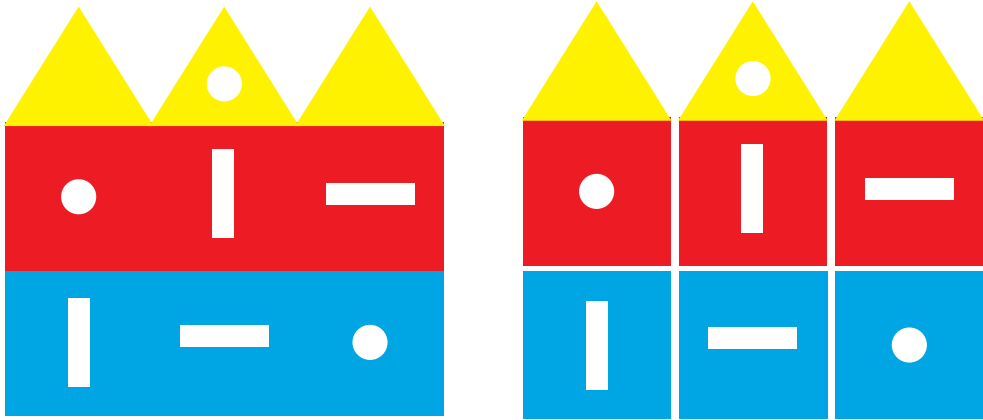

Зображення будинку — силуетне, без жодних внутрішніх ліній.

Силуетне зображення будівлі може бути використано для роботи з квадратами або кубиками одного кольору. Дитина має за контуром будівлі визначити кількість частин та їх розташування.

Вправа 35

З дитиною потрібно проводити спеціальні дидактичні ігри, під час яких вона зможе навчитися групувати предмети за родовими ознаками. Для цього можна використовувати набори карток із зображеннями різноманітних предметів. Наприклад, картки із зображенням меблів (шафа, стіл, стілець, ліжко, диван тощо), посуду (тарілка, ложка, ніж, чашка тощо), одягу (спідниця, сукня, брюки, сорочка, куртка тощо).

На перших заняттях можна викладати наочні зразки для групування предметів (по одній картці з кожної групи предметів, наприклад, сукня — шафа). На другому занятті малюк може групувати інші предмети, наприклад, посуд та одяг. Для того, щоб підтримувати інтерес до цього виду діяльності, варто доповнювати набори новими малюнками і на кожному занятті узагальнювати нові групи предметів (транспорт, іграшки, овочі, фрукти, інструменти тощо).

Для перевірки засвоєних знань доцільно використовувати спеціальні вправи, які стимулюють дитину поєднувати зображення предметів за різними родовими ознаками (вправи 36, 37).

Вправа 36

Вправа 37

Роботу з групування предметів за родовими ознаками доречно проводити і з реальними предметами, які дитина бачить щодня у своєму помешканні.

Корисним для розвитку мислення дітей з порушеннями слуху є і завдання на групування предметів за функціональними ознаками.

На початку заняття дорослий викладає перед дитиною в ряд по одній картці з кожної пари, ті, що залишилися, пропонує підкласти так, щоб утворилися пари предметів, і демонструє спосіб виконання завдання (створює першу пару), пояснює словами і жестами свої дії. Якщо дитині важко зорієнтуватися у великій кількості зображень, дорослий дає дитині по одній картці для групування. Після створення пар необхідно, щоб дитина пояснила (словами, жестами, ескізами дій) принцип, за яким вона поєднала предмети (вправи 38, 39).

Вправа 38

Вправа 39

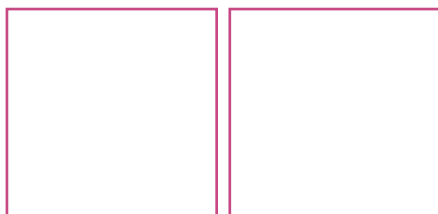
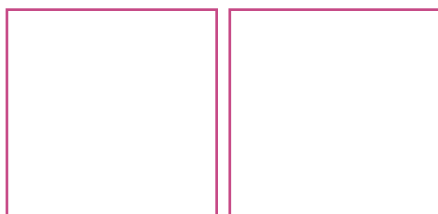
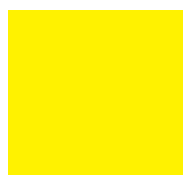
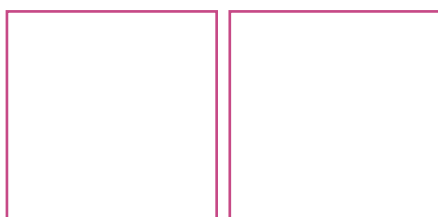
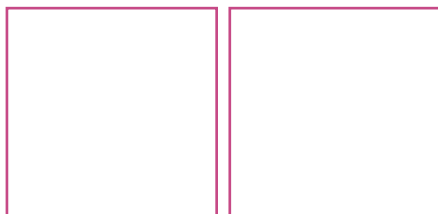
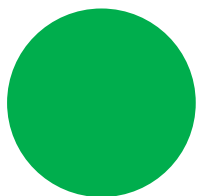

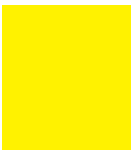
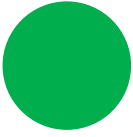
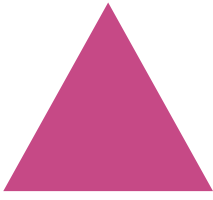
Подібну роботу корисно проводити із реальними предметами, що оточують дитину в побуті.

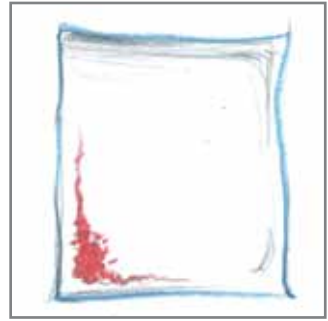
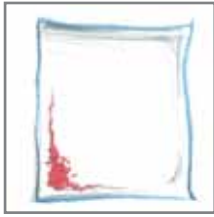
Виконання подібних завдань на групування предметів допомагає дитині краще запам'ятати, які предмети в яку групу поєднуються, що є основою для засвоєння відповідних слів і понять.

На корекційних заняттях корисно вправляти дошкільників з порушеннями слуху в класифікації предметів за декількома ознаками: формою та величиною (вправа 40); величиною та функціональними зв'язками (вправа 41) тощо.

Вправа 40

Вправа 41

Всі представлені в розділі напрямки та види роботи, спрямованої на розвиток операцій мислення (аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, узагальнення), допоможуть педагогам і батькам в організації та проведенні навчання з розвитку мислення дошкільників з порушеннями слуху.

Розділ 3. ГОВІРКИМИ СТЕЖКАМИ

Шановні дорослі, педагоги та батьки, для дитини-дошкільника ви можете відкрити багато життєвих стежинок. Ці стежки можуть бути різними. Важливо, щоб вони приводили до гармонійного розвитку, позитивного самопочуття, створювали передумови для соціальної та особистісної реалізованості.

Загальновідомо, що для людей з важкими порушеннями слуху в спілкуванні між собою характерним є використання жестової мови. Влитися у світ чуючих людині з порушенням слуху легше, якщо вона може говорити, розуміє звернене до неї словесне мовлення, усвідомлює зміст прочитаного. Саме тому так важливо навчити дитину з порушенням слуху словесного мовлення — універсального засобу спілкування.

Розвиток мовленнєвих навичок у дошкільному віці передбачає:

- удосконалення уваги, пам'яті, мислення, уяви дитини як підґрунтя для опанування нею мовлення;
- сприймання й розумінням зверненого мовлення в усній (говоріння) та писемній формах (глобальне та аналітичне читання);
- продукування власного мовлення в усній (говоріння) та писемній формах (друковане письмо).

У цьому розділі посібника ви знайдете завдання, виконання яких формуватиме вказані навички у дитини. Це завдання для розвитку пізнавальної діяльності, загальної та дрібної моторики, дихальні та артикуляційні вправи,

вправи для формування навичок сприймання й розуміння мовлення, а також говоріння від звуконаслідувань до слів та коротких речень і текстів. Практичне втілення рекомендацій цього розділу допоможе дитині з порушенням слуху прокласти умовні стежки до світу людей, природи і до себе.

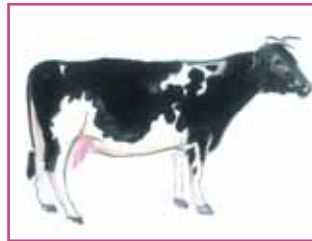
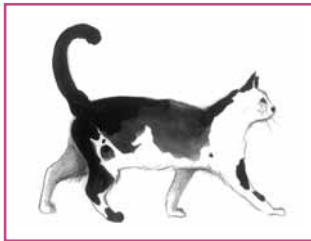
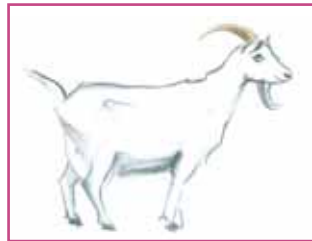
Добери тарілки для тортів.

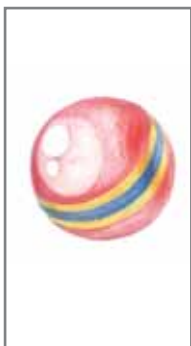
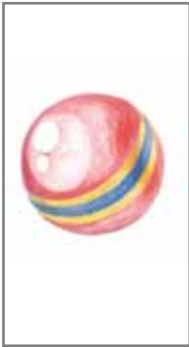
Покажи що потрібно дівчинці.

Покажи тваринам дорогу додому.

Покажи, що зайве.

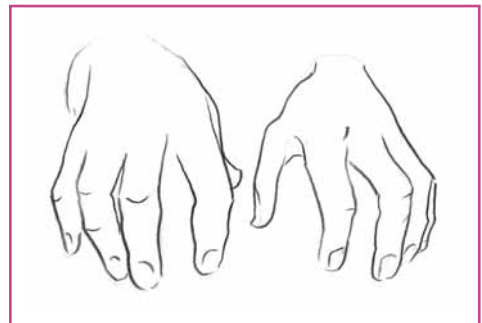
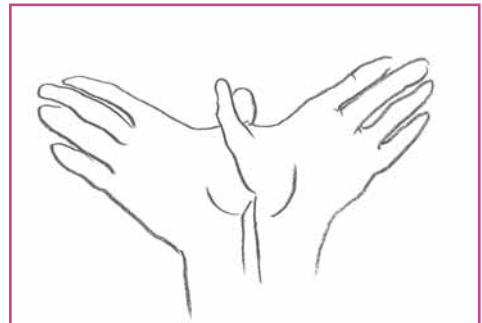
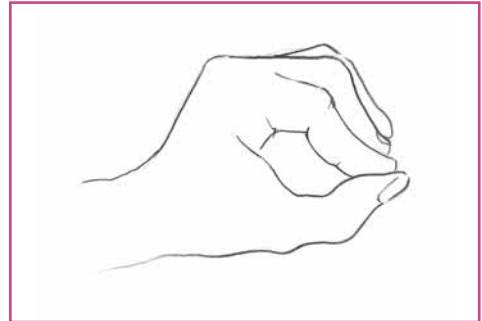
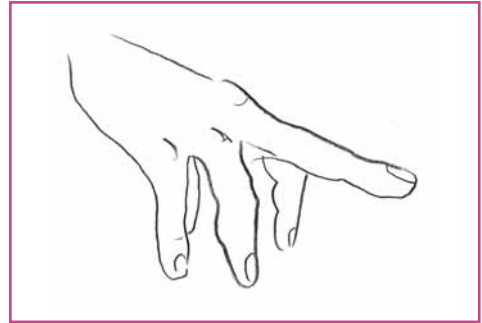
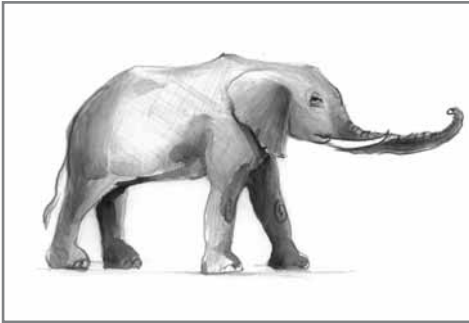
Уяви: ти – дерево, птах, Колобок. Зіграй. Обведи.

Зроби як зайчик скок-скок,
як ведмедик туп-туп,
як лисичка ох-ох,
як сова гу-гу.

Покажи руками слона, півня, метелика та жучків.

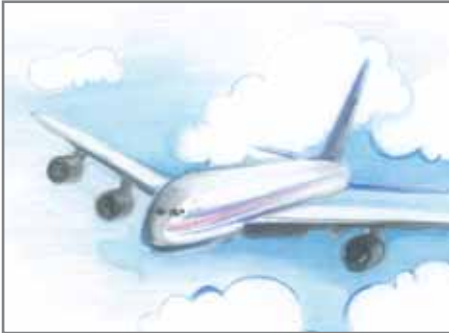

Зроби так, як дме вітерець, як студять чай, як гасять вогонь, як здувають пух з кульбабки

Скажи, як гуде літак:

у _____

Скажи, як співають пісню:

а _____

Скажи, як ричить ведмідь:

е _____

Скажи, як здивувався хлопчик:

о _____

Скажи, як пищить цуценя:

і _____ і _____ і _____

Скажи, як гудить пароплав:

и _____

Покажи, де м'яч (оп-оп), лялька (ляля), літак (у__), машинка (ж__), котик (няв-няв), ведмедик (топ-топ).

Покажи, хто мама, тато, син, донька, бабуся, дідусь.

Покажи, де у ляльки

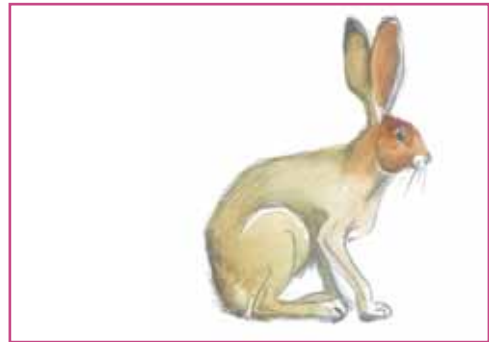
голова,
очі, ніс,
рот, вухо, чоло,
рука, нога,
живіт, спина.

Покажи, де у тебе

голова, очі, ніс, рот,
вухо, чоло, рука, нога,
живіт, спина.

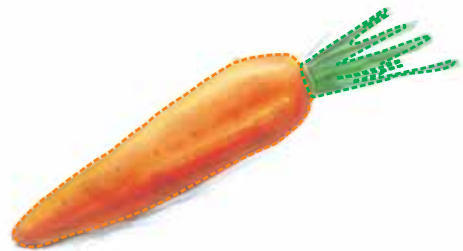
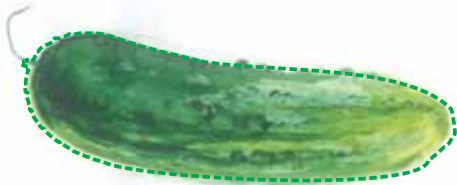
Покажи, де голова, очі, ніс, рот, вухо, лапа, живіт, спина. Домалюй хвіст.

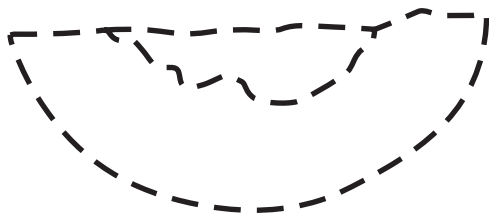
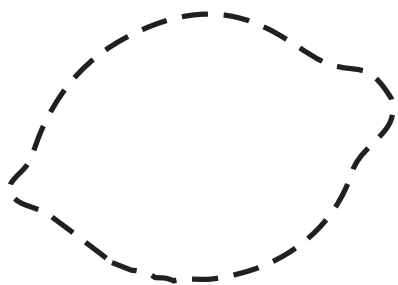
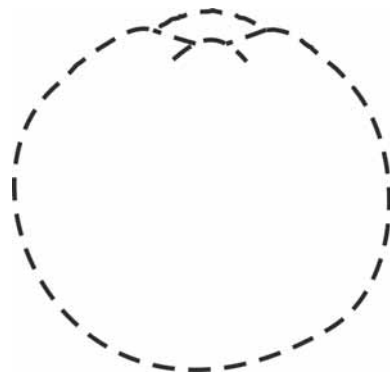
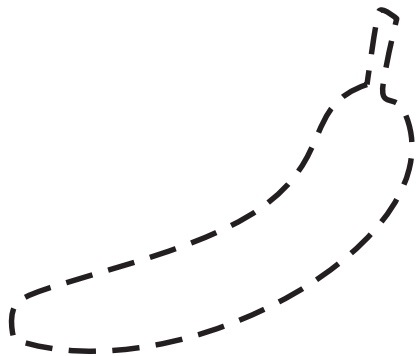
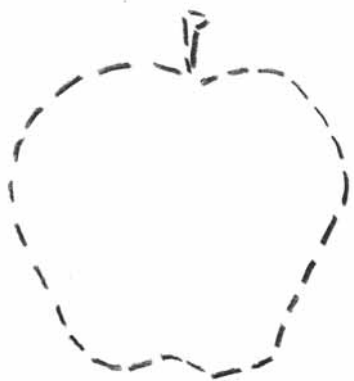
Покажи, де голова, очі, ніс, хвіст, лапа, живіт, спина, крило. Розфарбуй дзьоб.

Обведи. Покажи, де буряк, помідор, огірок, морква, картопля, капуста.

Розфарбуй. Покажи, де яблуко, груша, банан, апельсин, диня, лимон.

Домалюй. Покажи, де вишня, полуниця, кавун, малина, виноград, слива.

Покажи, що де росте.

Послухай. Покажи. Скажи.

- а-а-а

- оп!

- ау-ау!

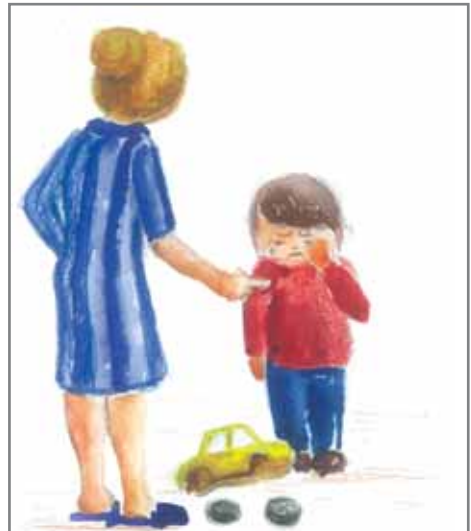
- уа-уа!

- ам-ам

- ого!

- Ой-ой-ой! Ну-ну!

Послухай. Скажи.

З _____

Ж _____

С _____

Ш _____

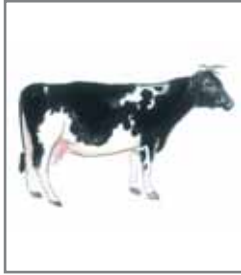

Так-так-так

Д-д-д

Скажи, хто як говорить.

му___

гав-гав

ме___

ТЬОХ-ТЬОХ

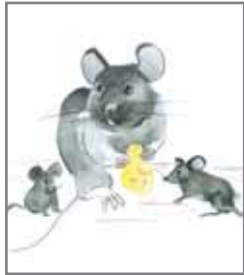
бе___

кар

хрю-хрю

пі-пі

чів-чів

ко-ко

ку-ку-рі-ку

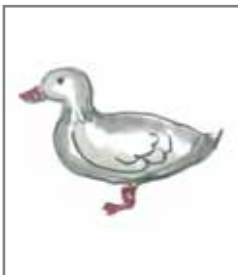
буль-буль

няв-няв

га-га

кря-кря

у-у-у

Запам'ятай посуд.

чашка

ложка

тарілка

виделка

каструля

сковорода

Намалюй посуд.

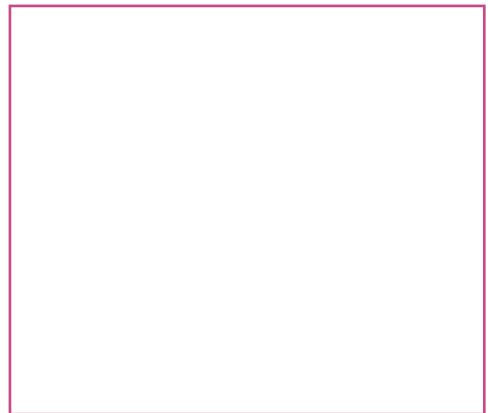
чашка

ложка

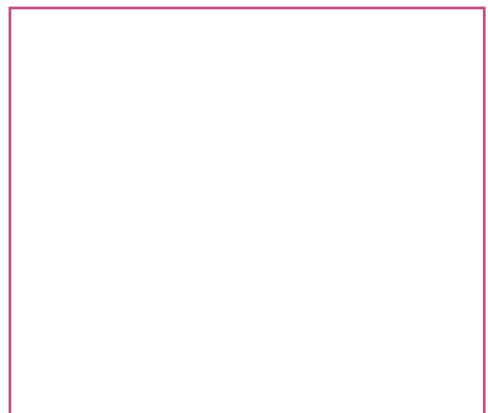
тарілка

виделка

каструля

сковорода

Скажи, це можна чи не можна їсти. Кажи **так** або **ні**.

Скажи як дівчинка. Скажи як хлопчик.

— Я Оля.

— Я Іванко.

— Я Таня.

— Я Олег.

Скажи, як звати дівчинку?
Скажи, як звати хлопчика?

Оленка

Софійка

Дмитрик

Микитка

Покажи дівчинку.
Покажи хлопчика.

Скажи як дівчинка:

— Я Галя.

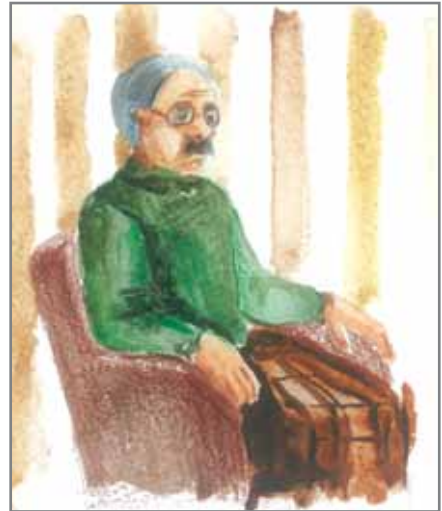
— А ти?

Скажи як хлопчик:

— Я Вася.

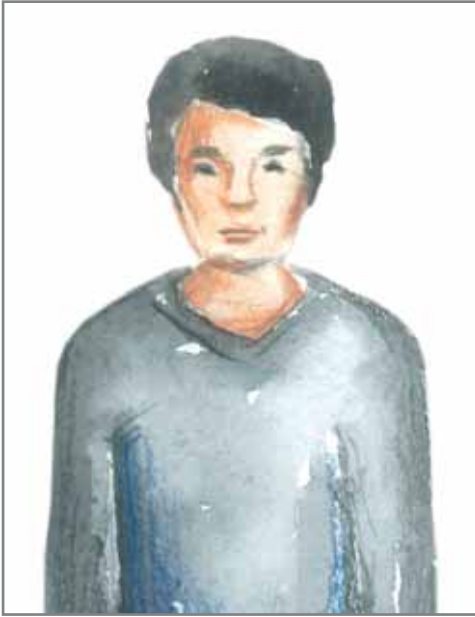

Покажи,
де дядя,
де тітка,
де бабуся,
де дідусь,
де хлопчик,
де дівчинка.

Скажи разом із дорослим

як звати тітку,
як звати дядю,
як звати бабусю,
як звати дідуся.

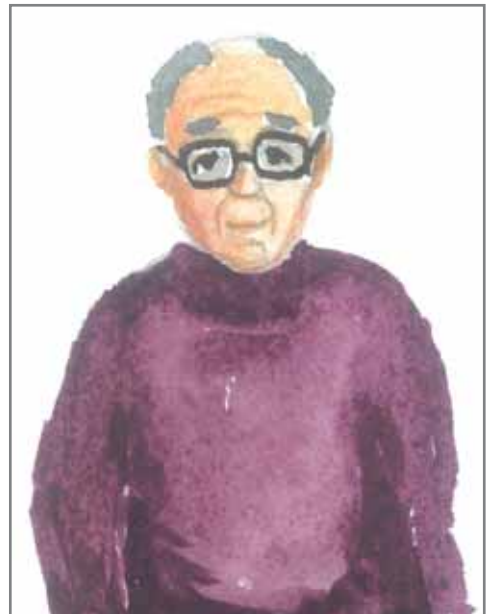
Дядя Вова

Тітка Катя

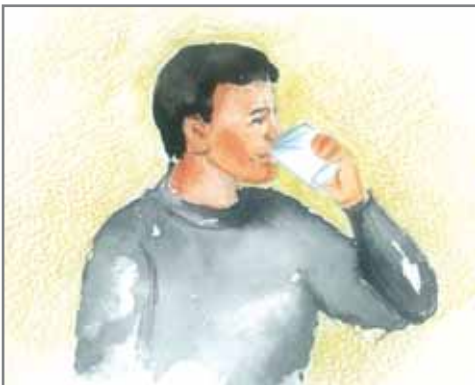

Бабуся Ніна

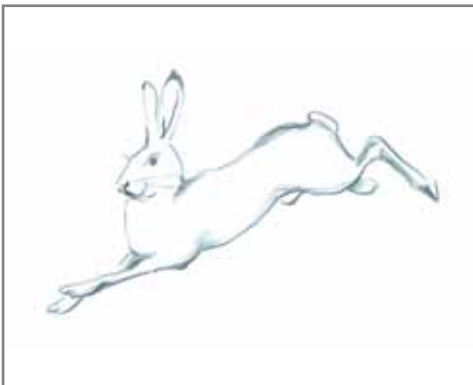

Дідусь Микола

Покажи,
хто спить,
хто їсть,
хто грається,
хто читає,
хто п'є,
хто малює.

Скажи, хто лежить,
хто іде,
хто сидить,
хто біжить,
хто стрибає,
хто повзе.

Розкажи історію.

Леся іде

Леся упала

Леся плаче

Скажи, як кажуть ці діти.

– Я!

– Ти!

– Ми!

– Ви!

Говори разом із дорослим

— Він!

— Вона!

— Воно!

— Вони!

Відплескай долонями слова: я, ти, ви, ми.

Відплескай долонями слова: він, вона, воно, вони.

Марійка

Галя

Оксана

ВОНИ

Розкажи

Це Марійка. Вона спить.

Це Галя. Вона їсть.

Це Оксана. Вона грається.

Микитка

Данилко

Іванко

ВОНИ

Розкази

Це Микитка. Він спить.

Це Данилко. Він їсть.

Це Іванко. Він грається.

Софійка

Петрик

Даринка

Сашко

Вони

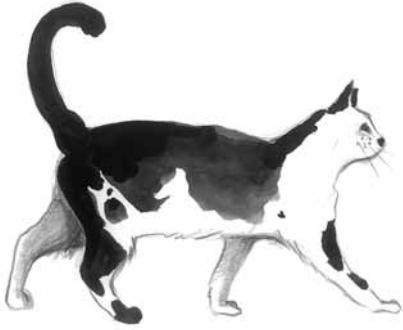
Розкажи

Софійка, Петрик, Даринка, Сашко – діти.

Вони говорять: А_____

Скажи разом із дорослим, хто це.

кіт

собака

коза

корова

свиня

кінь

Вони — свійські тварини.

Хто є на подвір'ї? **Добери** слова:

кіт

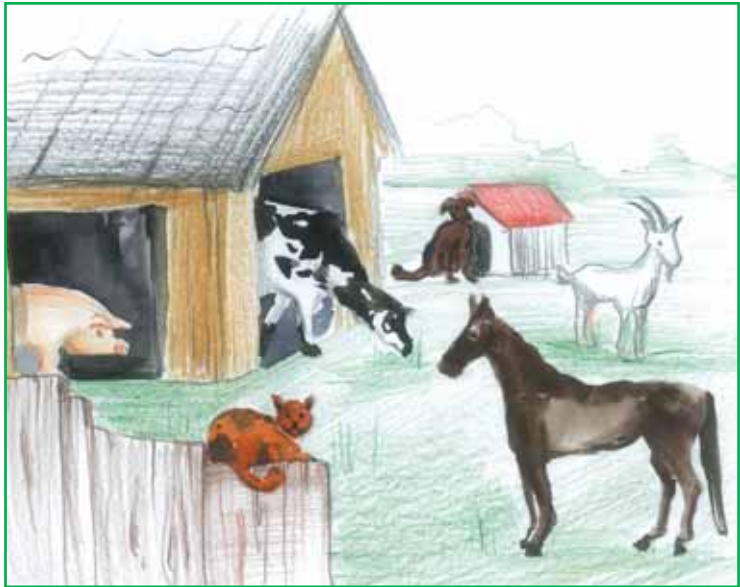
корова

коза

собака

свиня

кінь

Скажи, хто це. Кажі так:

Це курка.

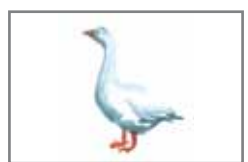
Це качка.

Це гуска.

Це індик.

Вони — свійські птахи.

Розкажи. У лісі живуть:

ВОВК

ЛИСИЦЯ

ВЕДМІДЬ

ЗАЄЦЬ

ЇЖАК

БІЛКА

Вони — дикі тварини.

Скажи і запам'ятай

Транспорт

Транспорт — це

літак

легкова машина

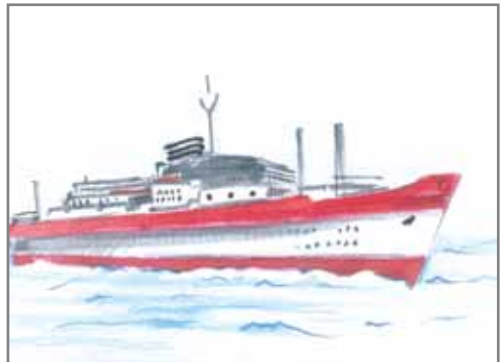
вантажна машина

МОТОЦИКЛ

автобус

корабель

ПОТЯГ

метро

трамвай

тролейбус

Допоможи розказати про транспорт

Транспорт

У небі

На землі

Під землею

На воді

ЛЕТИТЬ

ПЛИВЕ

їде

їде

їде

їде

Розділ 3. МАТЕМАТИЧНІ ВИТИНАНКИ

Сучасні процеси розбудови дошкільної математичної освіти дітей з порушеннями слуху, хоч і мають свої особливості, невіддільні від процесів оновлення національної математичної і педагогічної освіти в Україні.

Одним із завдань математичної підготовки дошкільника є не стільки оволодіння програмовим матеріалом дошкільної освіти, скільки розвиток мислення дитини, а саме розвиток математичного мислення.

Дитина з порушенням слуху має великі труднощі у розвитку мови, яка у чуучих розвивається разом з мисленням, тому дуже важливо створити такі умови виховання та навчання таких дітей, щоб мислення не відставало від мовлення, а попереджало її розвиток. З цією метою вправи з розвитку мислення, що невід'ємно пов'язуються з розвитком математичних понять, будуються на наочній (безсловесній) основі, проте з дитиною необхідно одночасно займатися розвитком мови і мовлення. Традиційна система навчання математичних уявлень орієнтує на передачу знань, а гуманізація, оновлення навчально-виховного процесу передбачає формування творчої особистості.

Спочатку дитину потрібно навчити індеференціювати малюнки і предмети, розрізняти форму і колір, складати предмет з його частин. Після того, як дитина вже розрізняє колір і може порівнювати форму предметів, вправи можна ускладнювати.

У дошкільних закладах для дітей з порушеннями слуху дуже важливо створити умови для диференційовано-

го навчання. Диференційний підхід до навчання полягає у вивченні індивідуально-типологічних особливостей дітей та формуванні підходів до особливостей сприймання і засвоєння дітьми знань з навчального матеріалу. У дошкільних закладах та реабілітаційних центрах потрібно створювати окремі невеликі групи дітей для організації навчально-виховної роботи з метою розвитку пізнавальної сфери як усієї групи, так і окремих дітей (за необхідності).

Диференціація поділяється на декілька видів:

- *за обсягом*. Пропонуються завдання однакового змісту (до певної теми), які різняться кількістю завдань (обсягом) та часом на їх виконання;

- *за мірою допомоги*. Коли передбачається: 1) застосування завдань однакової складності, але з різним рівнем допомоги групі дітей або окремій дитині; 2) виконання завдань різної складності з додатковими настановами (частковими, з підказками щодо виконання окремих етапів роботи, з конкретизацією вимог завдання, з навідними запитаннями, із вказівками прийомів, з поданням системи завдань, зі зразками виконання аналогічних завдань);

- *за ступенем складності*. Коли у навчально-виховному процесі застосовується система навчально-пізнавальних знань, що потребує різного рівня узагальнень та висновків і зорієнтована на різні рівні підготовленості дошкільників;

- *за ступенем пізнавальної активності*. Коли дітям надається можливість самостійно обирати завдання різного рівня складності серед сукупності завдань.

Мета, яка ставиться перед дітьми, є спільною для всіх, але способи виконання супроводжуються навчальною інформацією різного рівня повноти. Особливе значення при цьому має ступінь розвитку словесного мислення дитини, її здатність сприймати мову на слух чи зчитувати з губ.

Навчання математики та формування основ математичного мислення дітей дошкільного віку з порушеннями слуху здійснюється поступово: від ознайомлення з елементами математичних знань до аргументованого застосування математичних положень (правил, законів, відношень) у практиці математичної діяльності. Тому завдання вихователів, учителів або батьків полягає у моделюванні навчальних ситуацій, діалогів, авансуванні успіхом, доброзичливості та спрямованості на оволодіння дитиною математичними поняттями, бажано на програмному рівні. Уведення дітей у проблемну ситуацію передбачає попередню підготовчу роботу, особистісно-орієнтовану на кожну дитину, добір системи завдань, спрямованої на формування у дітей умінь розв'язувати пізнавальні суперечності.

У змісті даного посібника рекомендовані методи та прийоми, дидактичні засоби, спрямовані на єдину мету – розвинути пізнавально-творчі здібності дошкільника. Тому основні завдання, що розв'язуються у процесі ознайомлення дітей із галузями математики (порівняння величин, просторові, часові відношення, кількісна та порядкова лічба, дії з числами тощо), є наступними:

- розвиток уваги, пам'яті, варіативного мислення, уяви;
- формування мотивації навчання;

- навчання вмінню оформлювати власні висловлювання словесною і жестовою (як допоміжною) мовами, аргументувати їх;

- формування прийомів розумових дій (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення), а також загальнонавчальних умінь та навичок (уміння обдумувати власні дії, осмислено підходити до розв'язання поставлених завдань).

Пізнавальний матеріал у посібнику подається за певною системою (за темами), що враховує вікові особливості дітей. Навчання будується за принципом поступового руху від найпростішого до більш складного, від чуттєвого пізнання до логічного.

У результаті засвоєння практичних дій діти:

- пізнають властивості і відношення об'єктів, величини та їх характерні особливості, просторово-часові відношення, геометричні форми, числа, арифметичні дії;
- вчать виділяти якості, властиві предметам і геометричним фігурам:
 1. розмір (великий — малий, високий — низький, широкий — вузький, довгий — короткий, товстий — тонкий),
 2. форми, кількість (багато — мало, більше на один, два, три і т. ін.).

Молодші дошкільники можуть успішно порівнювати предмети та кількісні групи. Для більш успішного виконання і розуміння такої роботи їм краще давати завдання на накладання або прикладання предметів, а також розглядання зображень на малюнках або серії малюнків. Зіставляти елементи множини дітям зручніше на основі зорового сприйняття, коли вони можуть побачити і ви-

значити рівність, або нерівність предметів за кількістю, числом, розміром.

Робота зі старшими дошкільниками з формування логіко-математичних понять передбачає систематичність, цілеспрямованість і має здійснюватися з опорою на ті види діяльності, які найбільше сприяють розумовому, логіко-синтетичному розвитку дитини.

Ігрова діяльність у дітей старшого дошкільного віку не повинна займати більшу частину занять. Частіше за все в такому віці для дітей ігри добираються на закріплення навчального матеріалу і забезпечують математичну підготовку дитини. В цьому віці у дітей на перший план виступають засоби організації навчання — пізнавальні завдання і вправи з формування, закріплення та розширення знань, а також проблемні завдання. Це сприяє використанню отриманих знань у практичних умовах та розвитку дитячих навичок.

Представлений у посібнику дидактичний матеріал спрямовує увагу дітей на розв'язання різноманітних логіко-математичних завдань та розвиває їхню кмітливість. Діти вчать міркувати, робити висновки, висловлюватися, обґрунтовувати і відстоювати свою думку, оволодівають математичною лексикою.

ІГРИ та ЗАВДАННЯ

Довгий – короткий, великий – малий, широкий – вузький, товстий – тонкий, високий – низький, швидко – повільно.

1. Знайди, де чий будиночок.

Запитання: Чому ти намалював доріжку від ведмедя (лисиці, зайця) до цього будиночка?

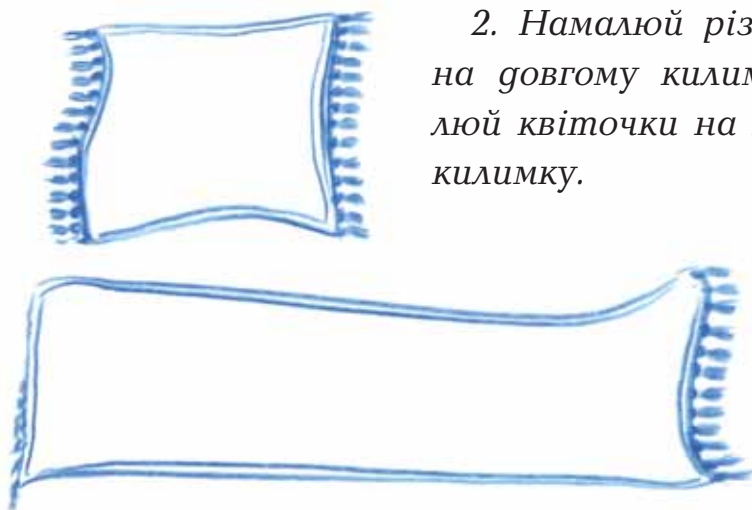
Відповіді (можлива допомога батьків):

Великий ведмідь, великий будинок.

Лисиця менша від ведмедя, менший будинок.

Маленький заєць, маленький будинок.

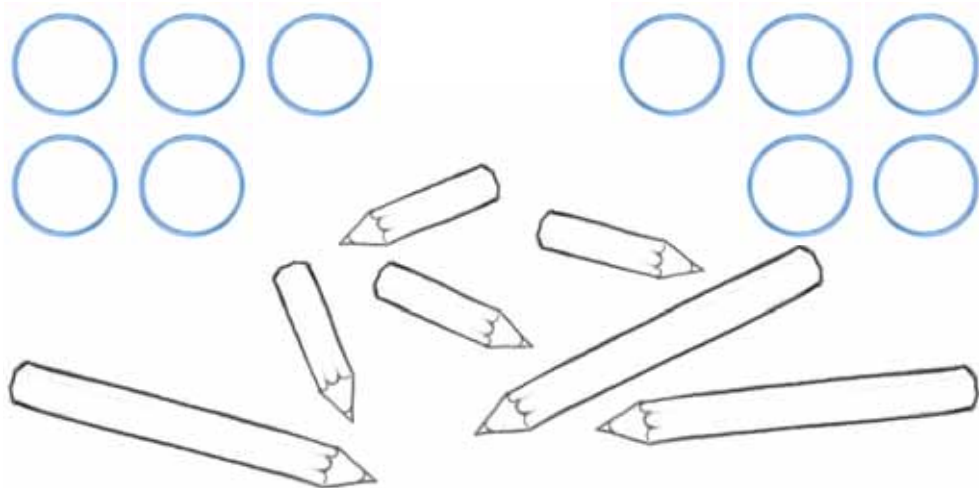
2. Намалюй різні фрукти на довгому килимку. Намалюй квіточки на короткому килимку.

3. Розфарбуй довгу стрічку червоним кольором, коротшу – жовтим, а найкоротшу – зеленим.

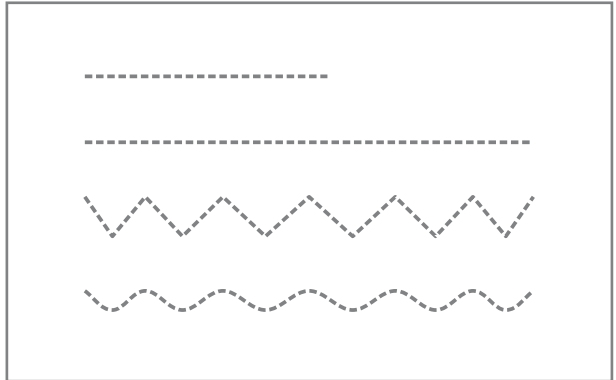
4. Розфарбуй довгі олівці зеленим кольором, короткі – синім. Зафарбуй стільки кружечків ліворуч, скільки довгих олівців ти зафарбував.

5. Якою стежиною ведмедик швидко дійде до меду. Розфарбуй довгу стежинку жовтим кольором, коротку — зеленим.

6. Обведи лінії по пунктиру, не відриваючи олівець від паперу.

7. Поклади стрічки в порядку збільшення: від вузької до широкої.

8. Який звір піде по широкій доріжці, а який — по вузькій?

9. Намалюй на найширшій стрічці квітки, а на найвузькій — яблучка.

10. Розфарбуй короткі стрічки синім кольором, довгі — червоним.

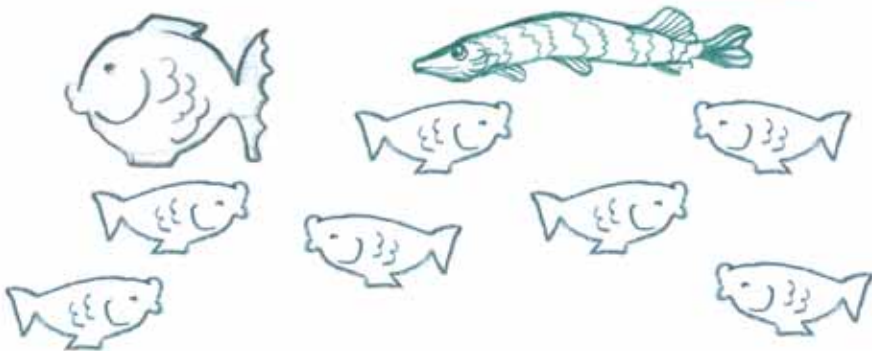
11. Розфарбуй товсті дерева зеленим кольором, тонкі – жовтим. Намалюй внизу стільки кружечків, скільки тонких дерев, і стільки квадратиків, скільки товстих. Постав між кружечками і квадратиками знак «>», «<» чи «=».

12. Розглянь грибочки, розфарбуй їх. Знизу намалюй стільки кружечків, скільки тонких грибів. Зверху намалюй стільки квадратиків, скільки товстих грибів.

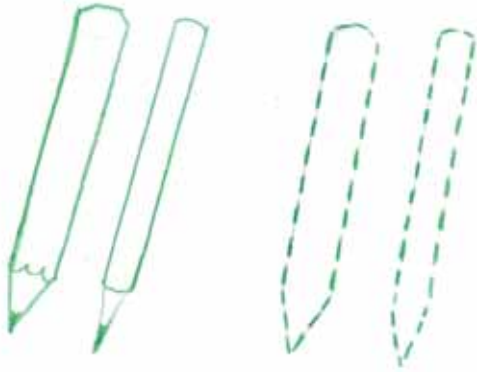
13. Розфарбуй найтовщу рибку синім кольором, найтоншу — червоним. Інші рибки можеш розфарбувати в різні кольори за твоїм вибором. Назви, в які кольори ти розфарбував рибок.

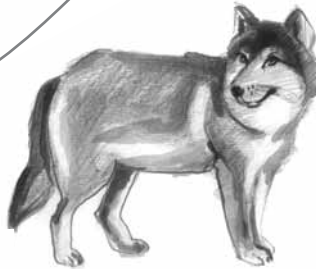
14. Обведи високі будиночки синім кольором, низькі — зеленим. Яких будиночків більше?

15. Продовж ряд, зберігаючи встановлений порядок.

16. Знайди для кожної тварини її грибочок. З'єднай їх за зразком.

17. «Посади дерева»

Біля одного будиночка намалюємо велике дерево — дуб. А біля другого будиночка намалюємо тоненьку берізку. Яке дерево намалюємо посередині? Мабуть, каштан (тополю, клен).

Дорослі малюють разом з дитиною.

Запитання: Яке дерево високе? Яке дерево нижче? У якого дерева стовбур товщий? У якого дерева стовбур тонший? У якого дерева стовбур тонкий?

Завдання. Намалюй біля каштана (тополі, клена) дерево, нижче за нього.

Намалюй біля дуба дерево, тонше за нього.

18. «Три ведмедя»

Розповідь з демонстрацією малюнків.

У будиночку живуть три ведмедя: ведмідь-тата, ведмідь-мама, ведмідь-синочок. Кожен з них спить на своєму ліжечку.

Запитання: Як ти думаєш, де (покажи) ліжечко ведмедя-тата? Де ліжечко ведмедя-мами? Де ліжечко ведмедя-синочка? Чому ти думаєш, що це ліжечко ведмедя-тата? Чому це ліжечко ведмедя-мами? Чому це ліжечко ведмедя-синочка?

Відповідь: Це ліжечко велике і ведмідь-тата великий. Це ліжечко менше і ведмідь-мама менша. Це ліжечко маленьке і ведмідь-синочок маленький.

У кожного ведмедя своя тарілка.

Запитання: Скажи (покажи), де чия тарілка. Чому ти так думаєш?

Відповідь: Велика тарілка — ведмедя-тата. Менша тарілка, ведмедя-мами. Маленька тарілка ведмедя-синочка.

У кожного ведмедя біля столу стоїть свій стілець.

Запитання: Скажи (покажи), де чий стілець? Чому ти так думаєш?

Відповідь: Великий стілець — ведмедя-тата, бо він великий. Менший стілець — ведмедя-мами, бо вона менша за ведмедя-тата. Маленький стільчик — ведмедя-синочка, бо він маленький.

Запитання: Полічи, скільки ведмедів живе у будиночку: скільки у ведмедів ліжок? Скільки у ведмедів стільців (тарілок)?

19. Намалюй біля найпрудкішої тварини коло, біля найповільнішої – трикутник.

20. Намалюй велику ялинку. Намалюй меншу ялинку. Намалюй довгу стрічку. Намалюй стрічку коротку. Намалюй товстий олівець. Намалюй тонкий олівець. Намалюй широку доріжку. Намалюй вузьку доріжку.

21. Чим схожі будиночки, чим відрізняються? Допоможи кожному котику знайти свій будиночок. Домалюй у будиночках двері. Поясни, чому ти намалював такі двері в кожному будиночку окремо.

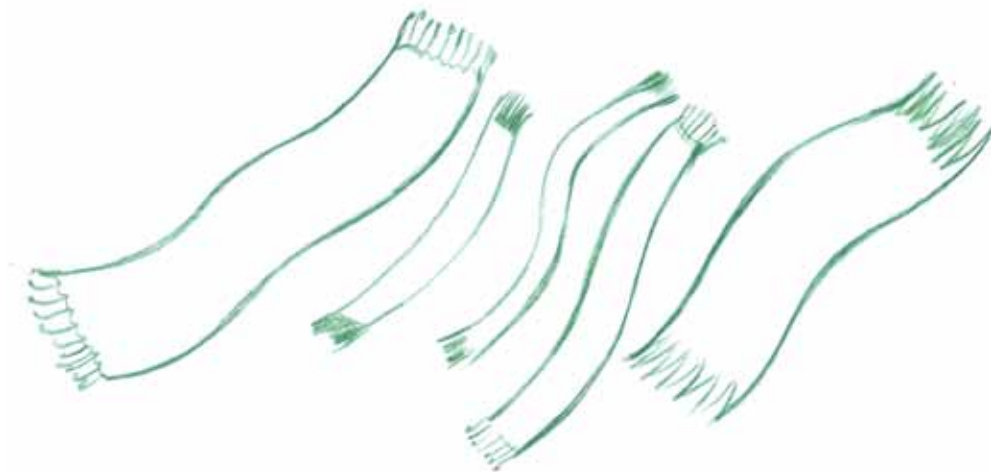
22. Розфарбуй дах найвищого будиночка в червоний колір, а найменшого — в зелений. Подумай, як зробити так, щоб всі будиночки опинилися за парканом.

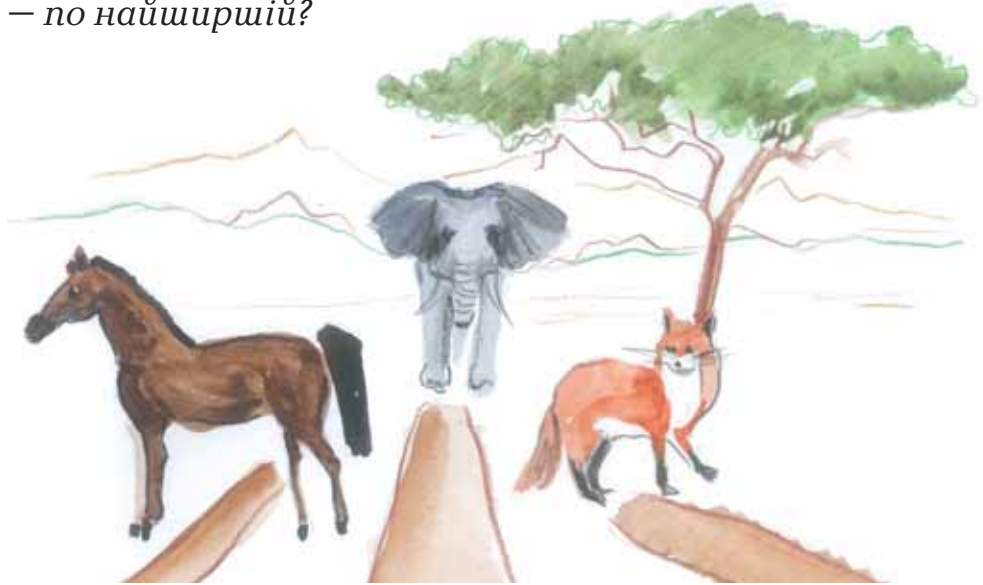
23. Допоможи курчаті добігти до мами, знайди для цього найкоротшу доріжку.

24. Розмалюй широкі шарфи жовтими широкими смужками, а вузькі шарфи — зеленими вузькими смужками.

25. По яким горіжкам можуть пройти – слон, кінь і лисиця? Хто зможе пройти по найвужчій горіжці? Хто – по найширшій?

26. Домалюй зебрам смуги. Біля зебри з широкими смугами намалюй велику квітку, біля зебри з вузькими смугами – маленьку квітку.

Один – багато

1. Розфарбуй одну кульку червоним кольором, решту – жовтим.

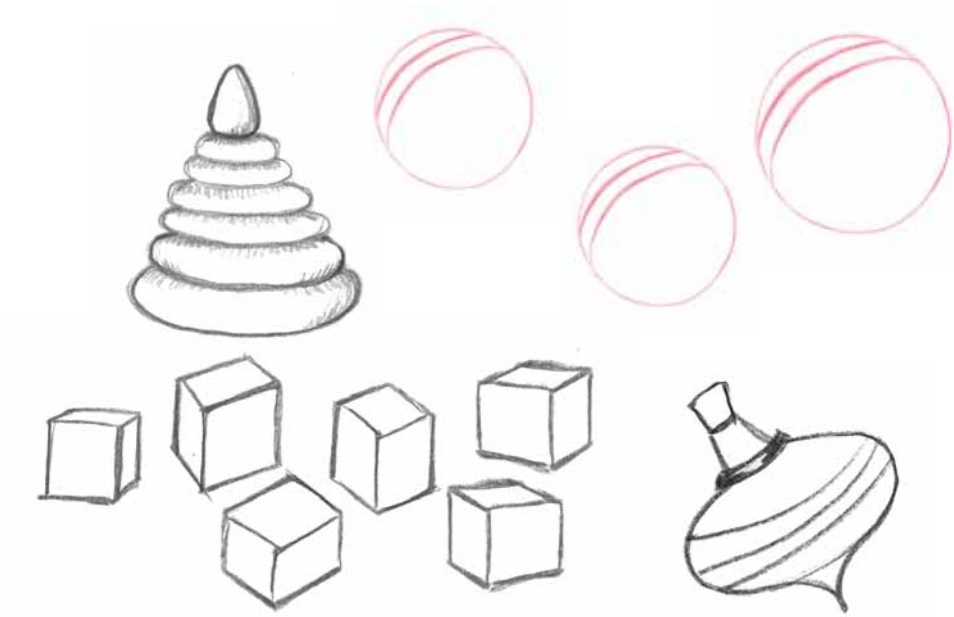
2. Що зображено на малюнку? Покажи і назви ті іграшки, яких по одній.

3. Покажи, на якій тарілці лежить одна цукерка, а на якій тарілці лежить багато цукерок.

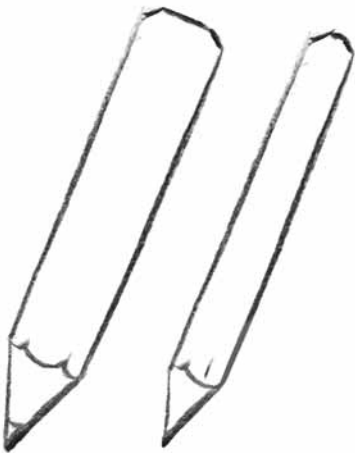

4. Покажи і назви, яких іграшок багато? Яких по одній?
Розфарбуй одну пірамідку. Розфарбуй багато кубиків.

5. Намалюй один м'ячик. Намалюй багато кубиків.
Намалюй один товстий грибочок. Намалюй багато тонких грибочків.

Скажи, скільки товстих олівців? Скільки тонких олівців?

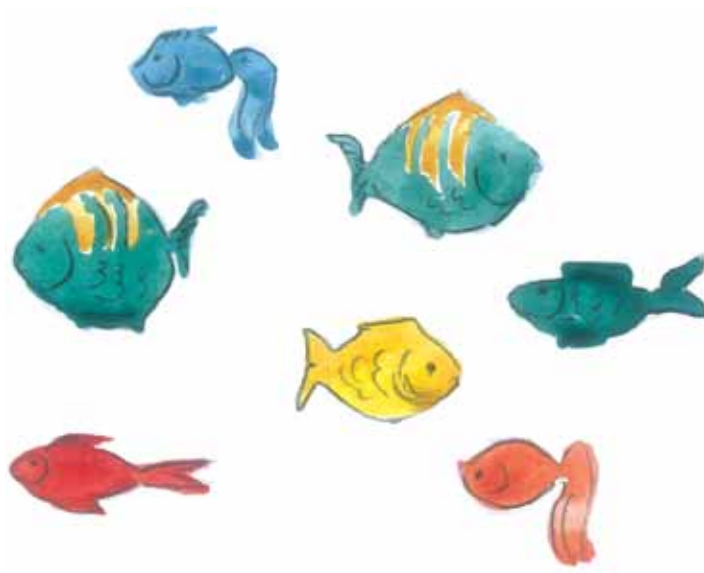

6. Покажи, в якій вазочці стоїть одна квітка. Покажи, в якій вазочці стоїть багато квіток. Розфарбуй одну квітку.

7. Яких тварин багато? Яка тваринка одна?

8. Якого кольору рибок багато? Якого кольору рибка одна?

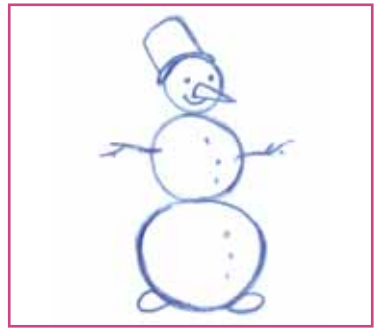
9. Яких іграшок багато у Петрика? Яка іграшка у Петрика одна?

Яких іграшок багато у Олі? Яка іграшка у Олі одна?

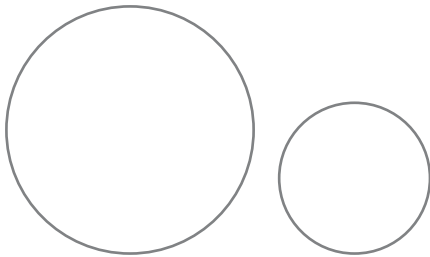

Геометричні фігури

1. Розфарбуй ті малюнки, в яких ти побачиш кола.
Покажи великі кола, маленькі кола.

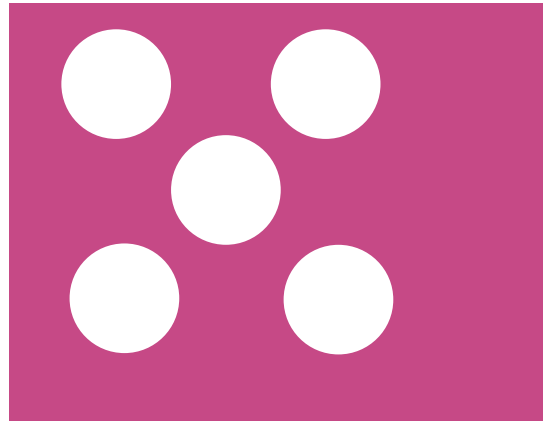
2. Намалюй сам, за зразком, великі і маленькі кола.

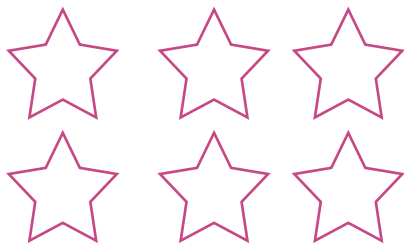
3. Домалюй намистинки для Ганнусі.

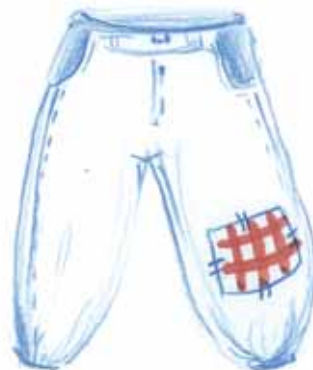
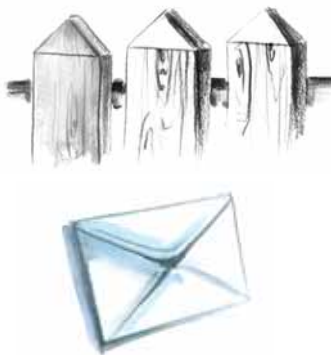
4. Зафарбуй стільки кружечків, скільки ти знайдеш на малюнку предметів, схожих на кулю.

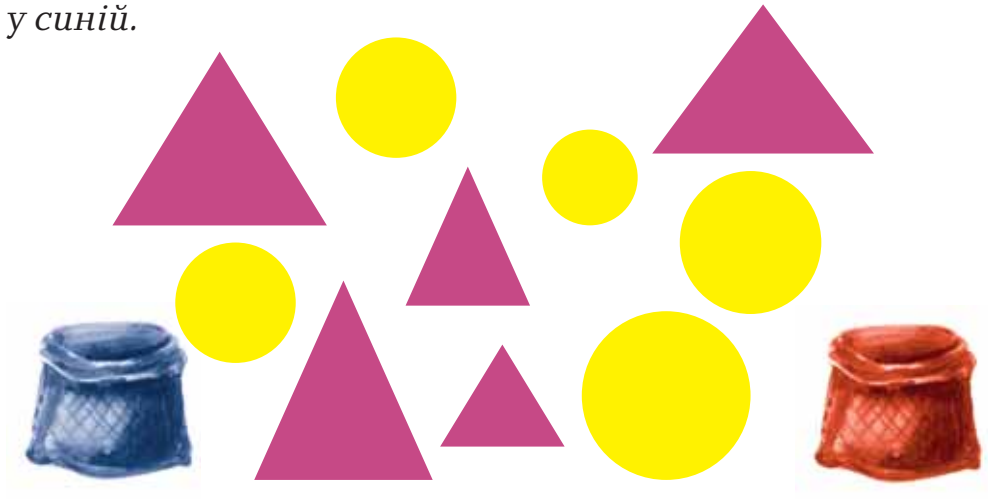
5. Знайди відмінності. Скільки їх? Зафарбуй стільки ж зірочок.

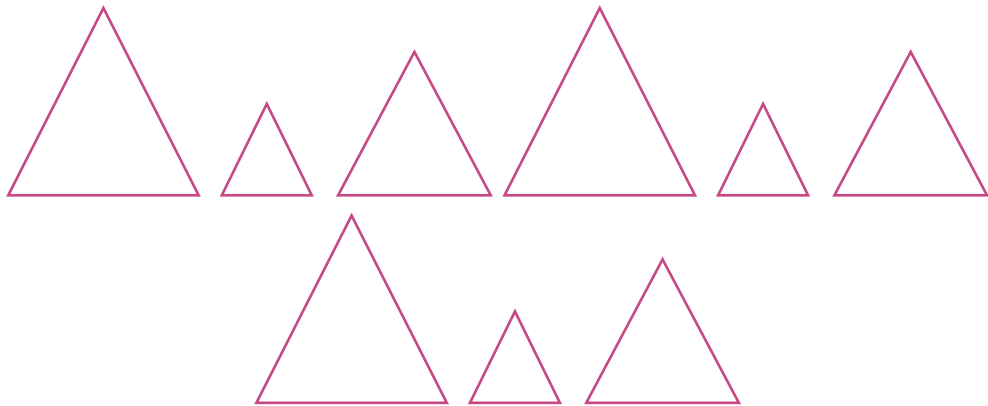
6. Знайди на малюнках трикутники і розфарбуй їх різними кольорами.

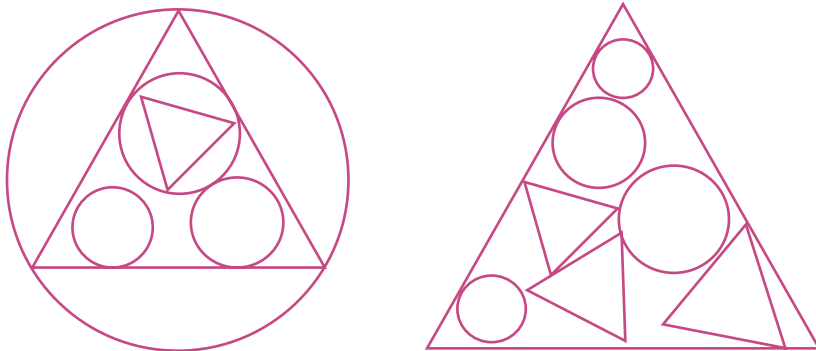
7. Збери всі трикутники в червоний мішечок, а кола у синій.

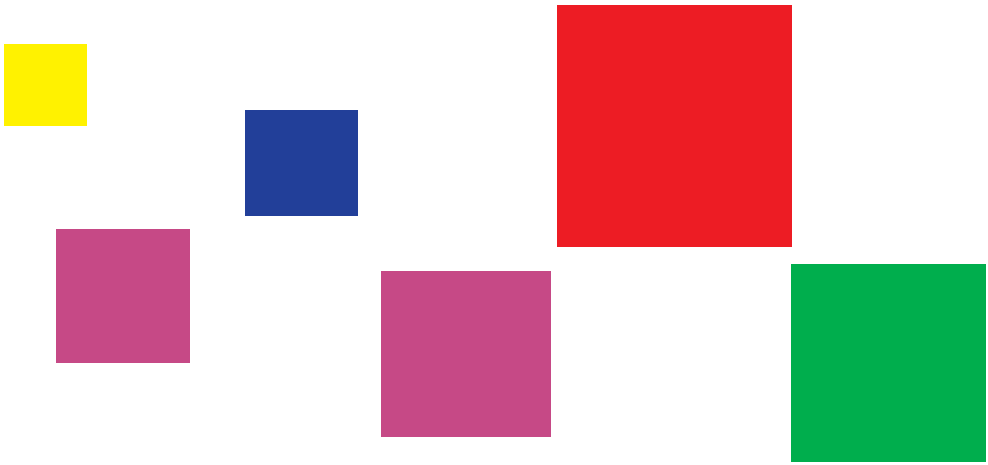
8. Розфарбуй кожний третій трикутник. Лічи зліва направо.

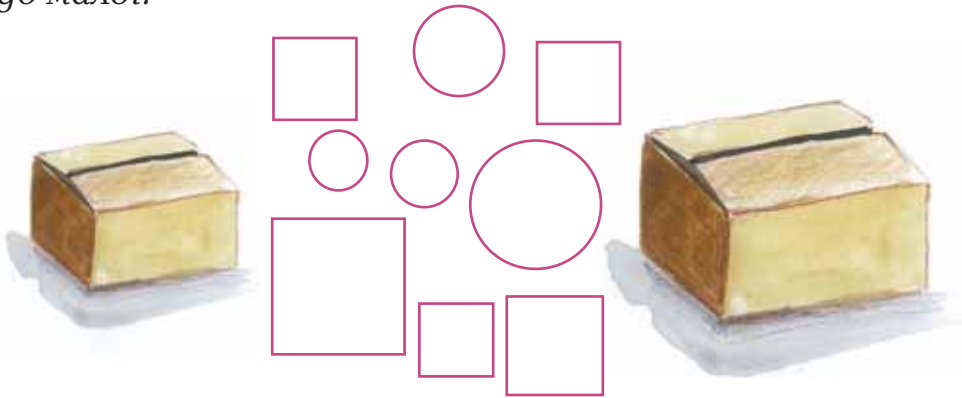
9. Намалюй стільки паличок, скільки трикутників ти знайшов на малюнках.

10. З'єднай квадрати від найбільшого до найменшого.

11. Розфарбуй кола зеленим кольором, а квадрати — червоним. Збери кола до великої коробки, а квадрати — до малої.

12. Обведи зайву фігуру. Чому вона зайва?

13. Покажи (обведи) предмети квадратної форми.

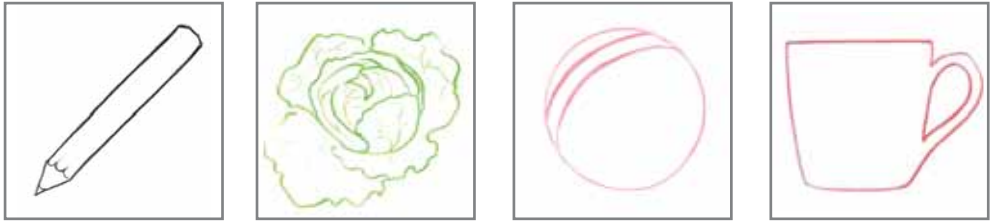
14. Доповни малюнок так, щоб утворився великий квадрат.

15. Розглянь тарілки. На третій справа намалюй дві квітки. На другій справа — одну квітку.

16. Полічи предмети зліва направо, розфарбуй перший предмет. Полічи предмети справа наліво, розфарбуй другий предмет.

17. Знайди відмінності й познач їх.

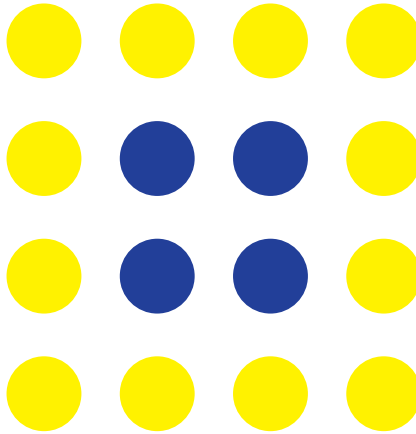
18. Перетвори квадрати на малюнки.

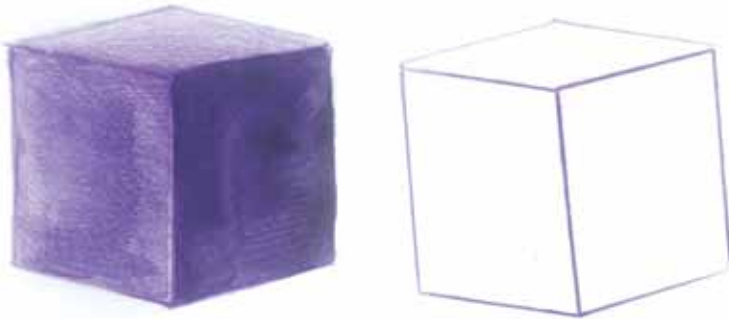
19. Знайди для клоуна коло (арена). Що в одязі клоуна тобі нагадує квадрат, а що ще тобі нагадує геометричні фігури, назви їх.

20. Намалюй по крапках великий квадрат жовтим кольором, малий – синім.

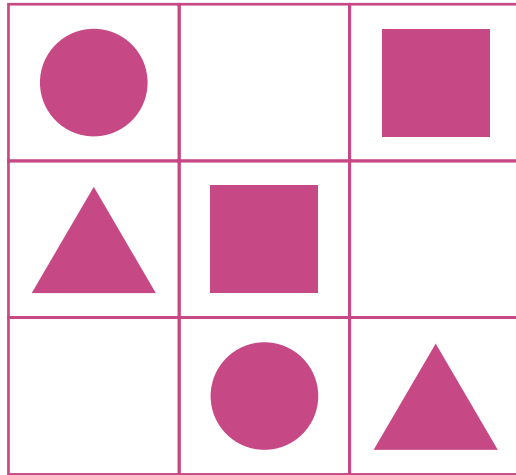
21. Розфарбуй другий куб так, як розфарбовано перший.

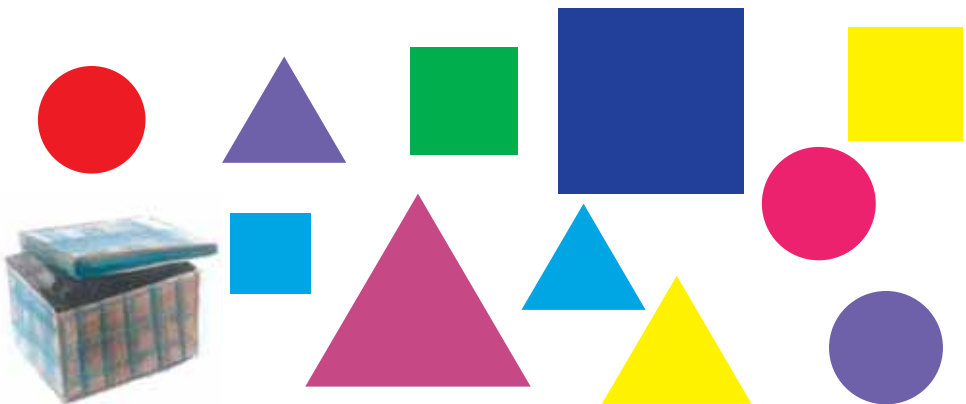
22. Покажи (обведи) зайвий предмет. Чому він зайвий?

23. Заповни порожні клітинки потрібними фігурами.

24. Збери по черзі у коробку фігури, однакові за формою.

«Розстав предмети»

Цю гру дорослі з дітьми можуть проводити за малюнком чи з предметами.

«Ведмедик доручив розставити предмети по полицках».

Дитині треба показати, що: на першу полицку ставимо чи кладемо предмети, схожі на кулю (м'ячики різного розміру, кульки).

На другу полицку ставимо предмети, схожі на квадрат (кубики, коробочки, кубик Рубіка тощо).

На третю полицку ставимо предмети, схожі на трикутник (пірамідка, годинник, дах тощо)

1. Намалюй стільки зелених паличок, скільки кружечків ти знайшов на малюнках, і стільки червоних — скільки квадратів. Яких паличок більше, зелених чи червоних?

2. Домалюй те, чого не вистачає.

3. Назви фігури та продовж ряд.

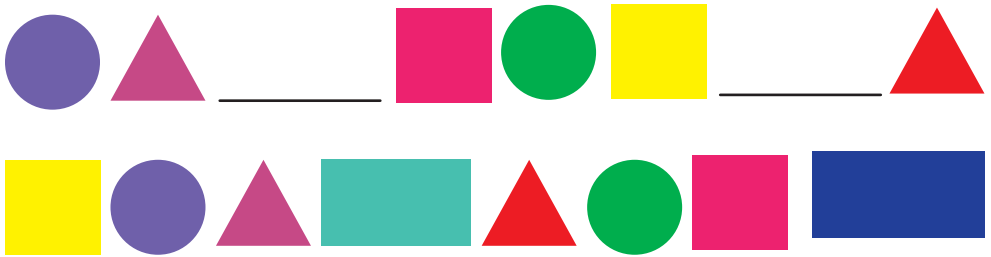

4. Знайди відмінності та зафарбуй стільки прямокутників, скільки відмінностей ти знайдеш.

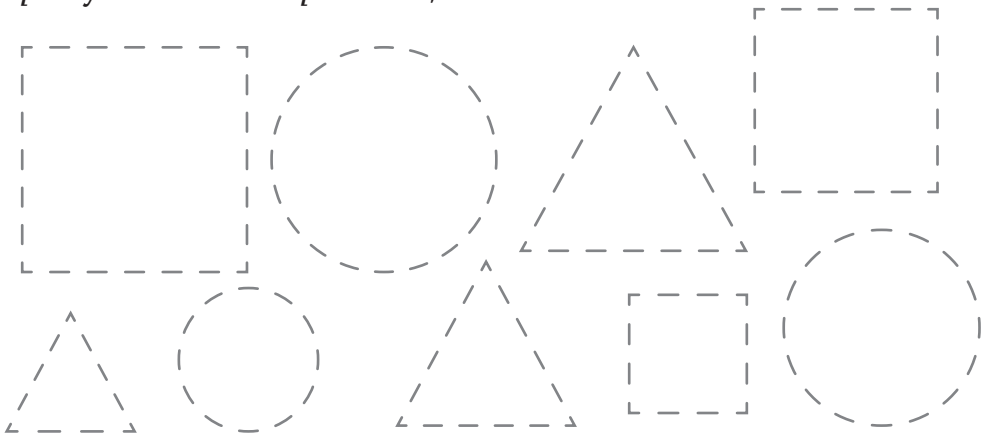

Five empty rectangular boxes for coloring.

5. Яка геометрична фігура відсутня? Знайди її у нижньому ряду.

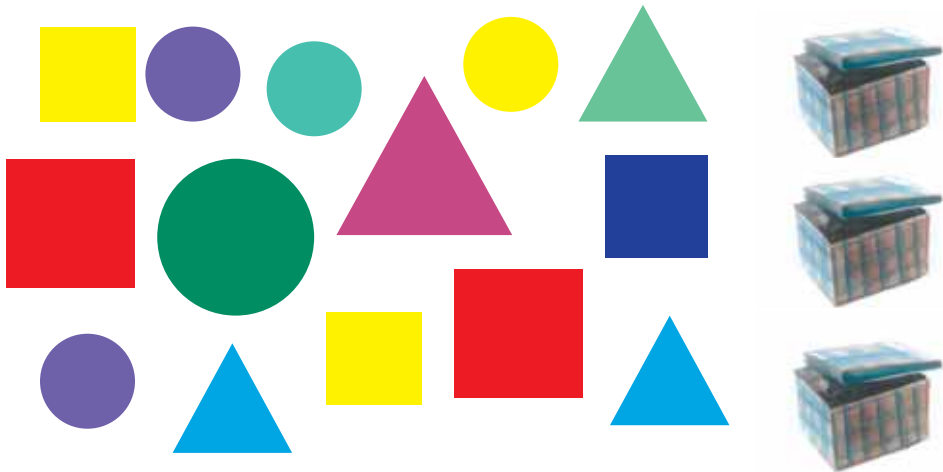
6. Обведи по пунктиру квадрати синім кольором, трикутники – червоним, кола – жовтим.

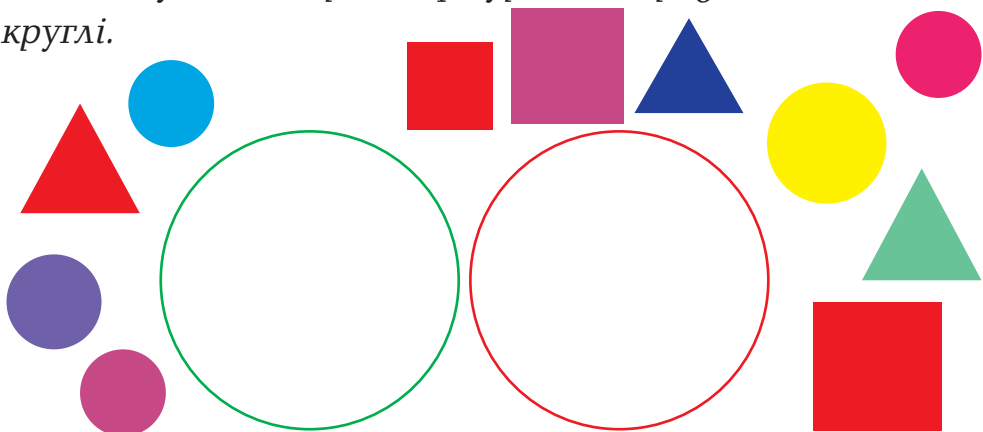
7. На які геометричні фігури схожі ці предмети? Намалюй ці геометричні фігури.

8. Збери в коробки фігури, однакові за кольором, розміром, формою.

9. Розклади фігури в кола так, щоб усередині червоного кола були всі червоні фігури, а всередині зеленого — круглі.

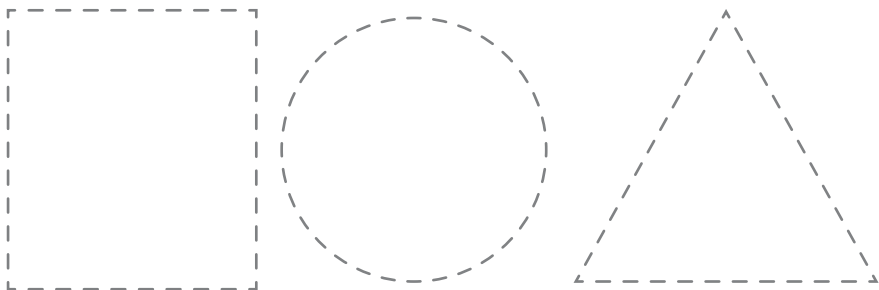
10. Намалюй для фігур шляхи до їхніх будинків. Біля кожного будинку намалюй фігуру, яка в ньому мешкає.

11. Знайди предмети, що нагадують за формою коло, квадрат, куб, прямокутник, кулю.

12. Обведи по пунктиру геометричні фігури різними кольорами.

«Троє поросят»

Запитання: На що схожа голова поросяти? На що схожі вушка поросяти? На що схожі очі (ніс) поросяти?

Віповіді. На коло, на трикутники, на кружечки.

Завдання. Тепер сам намалюй тут двох поросят.

Поросяттам немає де жити.

Давай намалюємо будиночки для поросят.

Малює перший будиночок для поросяти дорослий.

Запитання: З яких геометричних фігур намальовано будиночок?

Віповіді. З трикутника і квадрата.

Завдання. Тепер ти намалюй також будиночки для двох поросят. Розфарбуй будиночки в різні кольори.

Запитання: Яких кольорів у тебе будиночки?

Віповіді. Будиночки жовтого, зеленого і синього кольорів.

Запитання: Скільки всього поросят намальовано? Скільки всього будиночків намальовано?

Віповіді. Всього троє поросят. Всього три будиночки.

«У прямокутному королівстві»

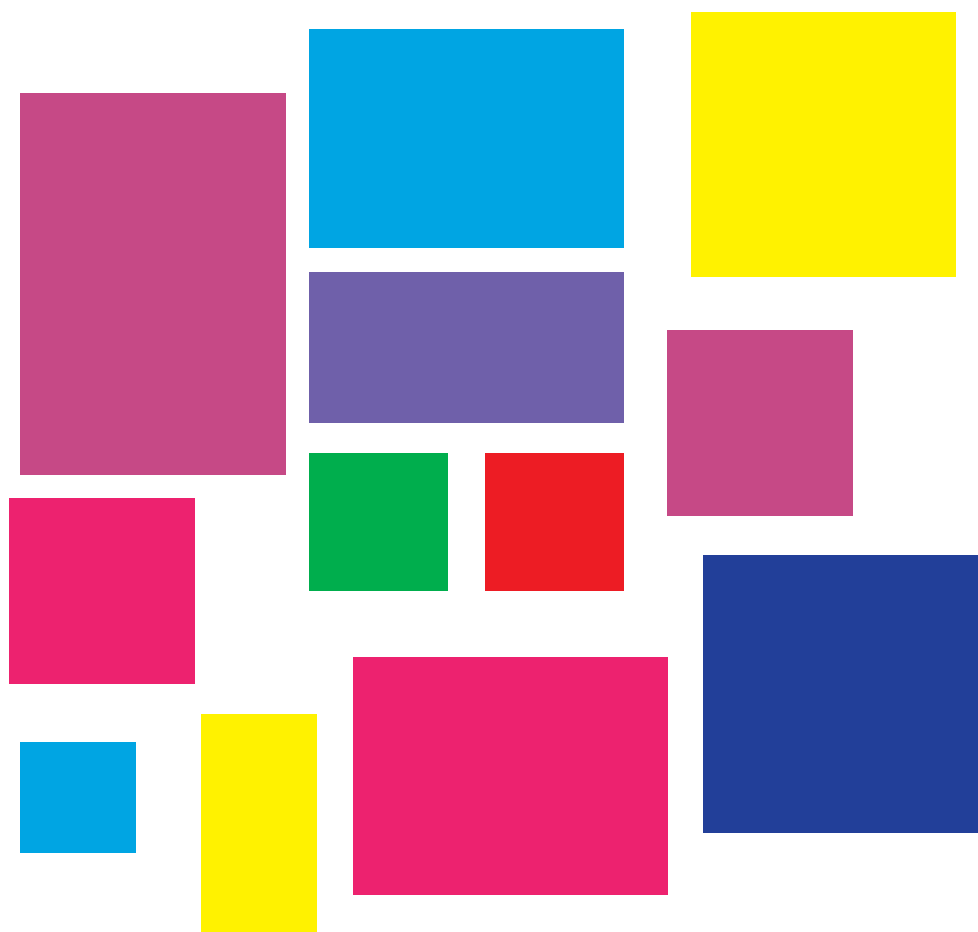
На столі лежать прямокутники, квадрати різного кольору і розміру, олівці.

Подумай і склади предмети, які можна зробити з прямокутників.

Як приклад, дорослі показують, як це зробити на одному чи двох предметах (шафа, стіл, вікно, телевізор)

Запитання: Які предмети ти склав? Які геометричні фігури нагадують тобі ці предмети?

Якого кольору прямокутники? Покажи, де великі прямокутники? Покажи, де малі прямокутники?

«Накрий на стіл»

На столі лежать: скатертину, тарілки, чашки, серветки. Підготовлені геометричні фігури, що позначають предмети:

великий прямокутник — скатертину,
малі прямокутники — серветки,
більші кола — тарілки,
менші кола — чашки.

Дитині потрібно пояснити (показати), яка геометрична фігура буде позначати який предмет.

Потім дитині показують, як накрити на стіл (один прибор з геометричних фігур).

Завдання. Накрий на стіл для всієї родини (мама, тато, братик, сестричка, бабуся, дідусь).

Запитання: Чи всім поклав(ла) серветки? Чи у всіх є чашки? Які геометричні фігури ми використовували?

Доба, пори року

1. Що відбувалося раніше, що потім? З'єднай малюнки по порядку. Коли це було: вранці, вдень, увечері?

2. Що відбувалося раніше, що потім? З'єднай малюнки по порядку.

«Коли це буває»

На столі лежить багато малюнків, на яких зображені різні події, що відбуваються протягом доби.

Доручення: Відбери малюнки, на яких ранок (день, вечір, ніч).

Запитання: У який час доби відбувається події на цьому малюнку (на цих малюнках)?

Чому так думаєш?

Віповіді. Тут ранок, бо вмиваються. Тут день, бо працюють. Тут вечір, бо відпочивають. Тут ніч, бо сплять.

Підібрані малюнки батьками можуть бути не тільки з певними діями, а й з зображенням природи.

Запитання: Який час доби зображено на цих малюнках? чи Знайди малюнок з зображенням ранку (ночі, дня, вечора).

Чому ти так думаєш?

Віповіді. Тут ніч, бо зорі, місяць. Тут ранок, бо сонечко сходить. Тут день, бо сонце високо. Тут вечір, бо сонце низенько, сутеніє.

1. Роздивися малюнки. Скажи, коли це буває: влітку, весною, взимку, восени?

2. Допоможи відібрати одяг до кожної пори року: зимовий – обведи синім кольором, весняний – зеленим, літній – червоним, осінній – жовтим.

3. Допоможи відібрати взуття до кожної пори року: зимовий – обведи синім кольором, весняний – зеленим, літній – червоним, осінній – жовтим.

**Ліворуч – праворуч, посередині,
вгорі – внизу, над – під.**

1. Розфарбуй яблучко зліва зеленим кольором, а яблучко справа – жовтим кольором.

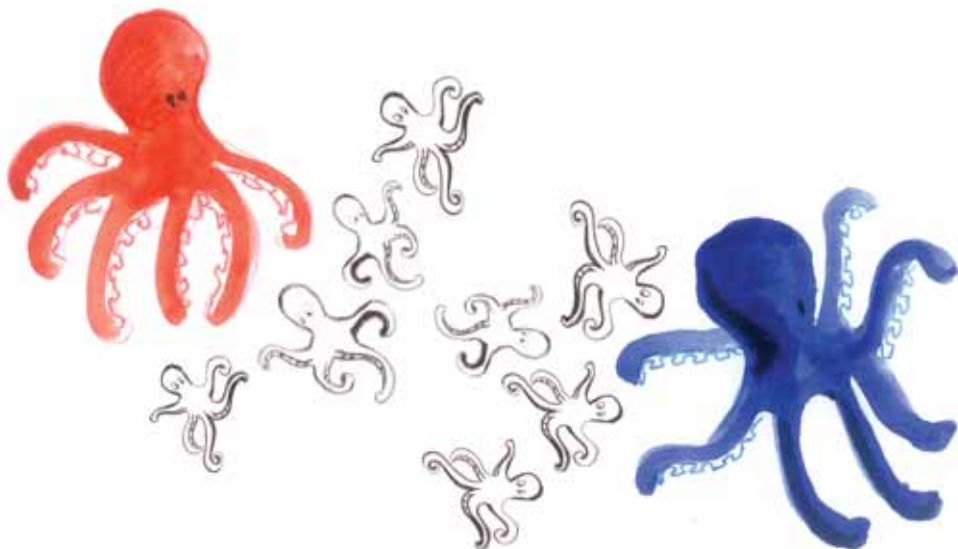

2. Розфарбуй лапки у качечки, що дивиться ліворуч жовтим кольором, а тій, що дивиться праворуч – червоним кольором.

«Розрізни колір, визнач напрямок»

«Восьминіжки пливуть до своїх батьків».

Запитання: В яку сторону пливуть ці восьминіжки? (показує на восьминіжків, що пливуть вправо).

Вправо чи вліво? Як ти думаєш, чому вони туди пливуть? То в який колір ми розмалюємо цих восьминіжок? Чому?

Віповіді. Восьминіжки пливуть вправо, бо це їхній тато (мама). В синій, бо тато їхній синій.

Запитання: А ось ці восьминіжки пливуть в яку сторону? (показує на восьминіжків, що пливуть вліво). Вправо чи вліво?

Чому вони пливуть вліво? У який колір треба розмалювати цих восьминіжок?

Віповіді. Восьминіжки пливуть вліво, бо це їхня мама (тато). В червоний, бо їхня мама червона.

3. Зафарбуй предмети: посередині – синім кольором, ліворуч – жовтим кольором, праворуч – зеленим кольором.

4. Зафарбуй машинки, що їдуть направо – жовтим кольором, а ті, що їдуть наліво – синім кольором.

5. Домалюй малюнок: внизу ліворуч від ялинки намалюй грибочка; внизу праворуч від ялинки намалюй зайчика; угорі праворуч – сонечко; угорі ліворуч – хмаринку.

6. Що на ма-
люнку вгорі, що
— внизу? Роз-
фарбуй ліво-
руч від корабля
хмаринки синім
кольором, пра-
воруч — жов-
тим, те, що
під кораблем, —
червоним.

7. Розфарбуй кожну третю чашку. Лічи справа наліво.

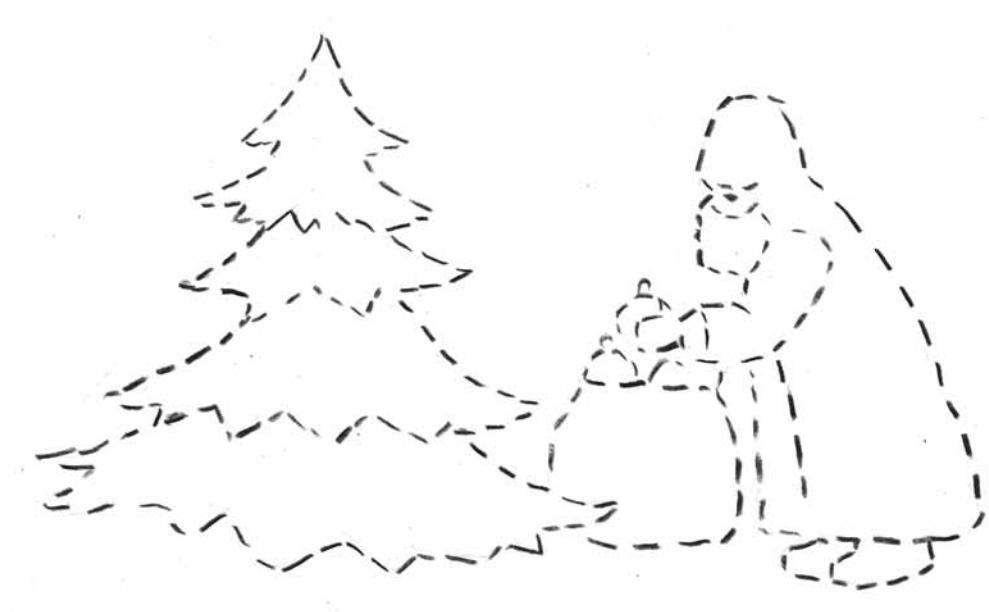
8. Прикрась ялинку. Над сніжинкою розташуй іграш-
ки круглої форми, під сніжинкою — трикутної, під три-
кутними іграшками — квадратної.

9. Знайди подарунки для звірят. Подарунок для ведмедика – наг шапку. Подарунок для зайчика – під яблуком. Подарунок для лисички – зліва від яблука. Подарунок для їжачка – с права від моркви.

10. Обведи малюнок по пунктиру. Що вийшло? Прикрась ялинку іграшками різного кольору та форми.

11. Намалюй будиночок. Біля будиночку – ялинку. Зверху намалюй сонечко. Під ялинкою – грибочки. Зверху над будинком – пташку.

12. На коробці з найбільшим подарунком розфарбуй стрічку червоним кольором, ліворуч на коробці – стрічку синім кольором, а праворуч на коробці – стрічку зеленим кольором.

13. Домалюй другу половину предметів.

«Куди летять пташки»

Завдання: Допоможи ведмедику визначити напрямки польоту птахів.

Розфарбуй пташок, які летять угору, червоним кольором, униз – синім, вліво – жовтим, вправо – зеленим.

1 2 3 4 5

Полічи, скільки пташок летить уліво. Знайди цю цифру внизу і обведи її кольорами, якими розфарбовував пташок.

Запитання: Чому ти думаєш, що ці пташки летять угору (вниз), вліво, вправо?

Відповіді. Бо головки і тулуб пташок повернуті вліво (вправо, вгору).

«Де розташовані квіти»

Ведмедик вирішив подарувати мамі букет із квітів.

Завдання: Допоможи ведмедикові розрізнити квіти. Ті, що праворуч від ведмедика, зафарбуй синім кольором, а ті, що ліворуч — червоним.

Визнач спочатку, де у ведмедика права лапа, а де ліва?

Запитання: Якого кольору квіти від нього будуть зліва? Якого кольору квіти від нього будуть справа? Скільки квіточок ти зафарбував синім кольором? Скільки квіточок ти зафарбував червоним кольором?

Уміння орієнтуватися в різних просторових напрямках дитина повинна набувати також у повсякденному житті. Наприклад, вона запам'ятовує, у якій руці тримає ложку, якою рукою пише, з якого боку від дорogi стоїть її будинок, яку ніжку вона забила, коли впала, з якого боку двері в кімнату і т. ін.

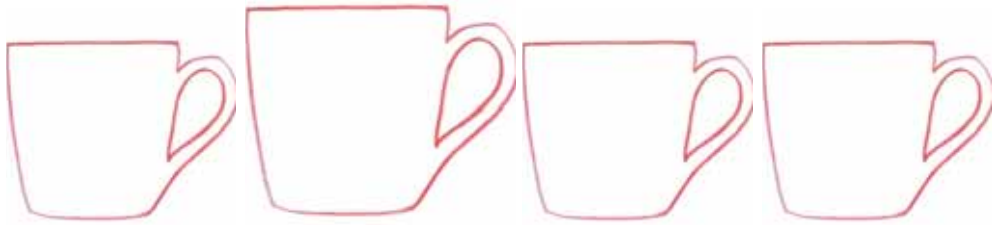
14. Роздивись уважно малюнок. Розкажи, що намальовано зліва, справа, зверху, знизу від їжачка? На грутому малюнку намалюй сам що хочеш і розкажи, що ти намалював зліва, справа, зверху, знизу.

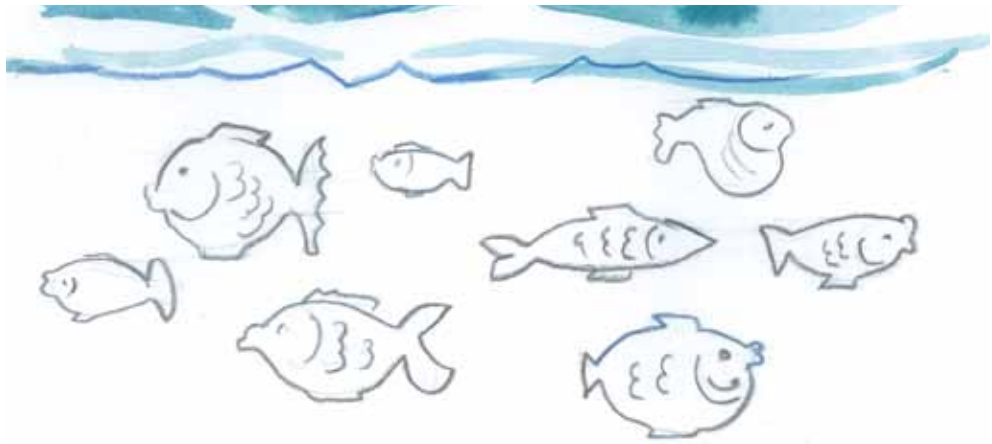
15. Домалюй перед півником зернятка; під півником і кицею – травичку; перед кицею тарілочку; між кицею і півником – кущик.

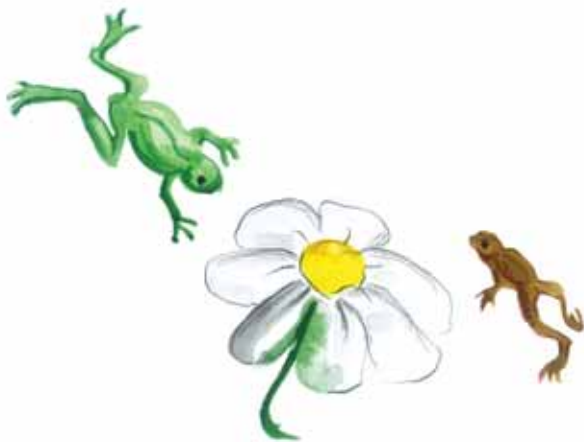
16. Розфарбуй чашки так, щоб велика чашка була між синьою і жовтою, а жовта зліва від зеленої.

17. Розфарбуй риб, що плывуть вліво, синім кольором, що плывуть вправо – червоним. Намалюй синіх і червоних трикутників стільки, скільки риб. Порахуй їх.

18. Допоможи жабам доплигати до квітки. Велика жаба плигає вправо та вниз, маленька – вгору та вліво. Покажи дорозу стрілками.

Більше, менше, стільки ж, порівну – не порівну.

1. Поклади дитині на перших санчатах один синій кружечок. Поклади кожній дитині на других санчатах один червоний кружечок. Яких кружечків ти поклав більше? На яких санчатах більше дітей?

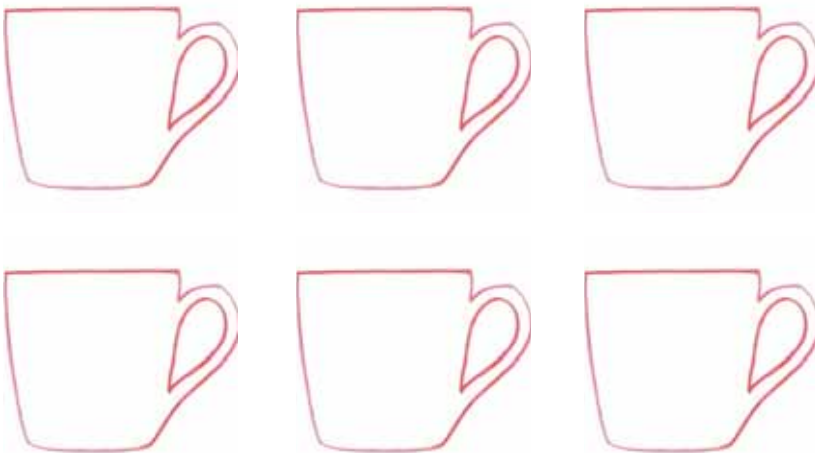
2. Подивись, чи вистачає всім білочкам горішків? Домалюй, кому не вистачило.

3. Розмалюй квіточки так, щоб кожна наступна квіточка відрізнялася від попередньої.

4. Зафарбуй чашки зеленим і синім кольором так, щоб їх було порівну.

5. Обведи по пунктиру.

Що живе і що росте в лісі

Зліва лежать картки з зображенням дерева, куща, ягоди, квітки. Справа лежать картки з зображенням білочки, їжачка, зайця.

Запитання: Що зображено на малюнку?

Віповідь. Ліс, дерева, кущі, квіти, ягоди, звірі — заєць, їжачок, білочка.

Завдання. Подивись, що зображено на картках, що лежать зліва? Порахуй картки? Подивись, що зображено на картках, які лежать справа, порахуй картки.

Порахуй, скільки карток лежать зліва і скільки карток лежить справа.

Запитання: Де більше карток, зліва чи справа?

Дитині пояснюють, як можна позначити більшу або меншу кількість предметів, не використовуючи цифри.

Їй показують знаки «>», «<», «=» та пояснюють їхнє значення.

Завдання: Постав між картками відповідний знак «>», «<», «=».

6. Постав знаки «=», «≠».

7. Порівняй кількість предметів. Постав між ними знаки «=», «≠».

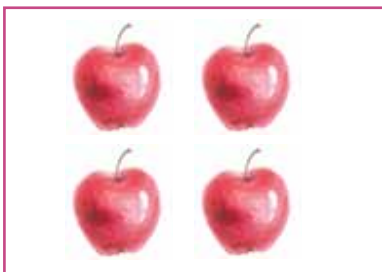
8. Роздивись м'ячі. Яким за рахунком буде наступний м'яч? Розмалюй його.

9. Намалюй 3 зірочки справа від місяця, ще 2 зірочки — зліва від місяця. Покажи, яку цифру ти покладеш справа і яку — зліва.

10. Намалюй предмети в квадратах так, щоб усі знаки були поставлені вірно.

=

≠

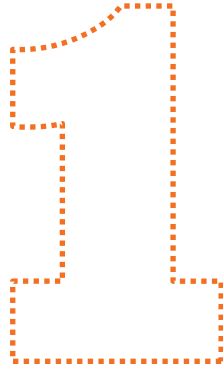

11. Домалюй предмети зліва і справа так, щоб усі знаки ($=$ і \neq) були поставлені правильно.

	=		\neq	
	=		\neq	
	=		\neq	
	=		\neq	
	=		\neq	
	=		\neq	

Числа та цифри

1. Обведи цифру 1, зафарбуй цифру.

2. З'єднай лінією цифру 1 із потрібним малюнком.

1

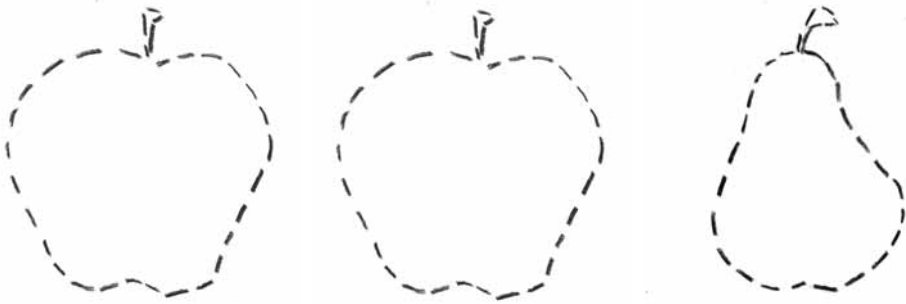
3. Скільки морквинок у зайчика? (1) Скільки горішків у білочки? (1) Скільки яблучок у їжачка?

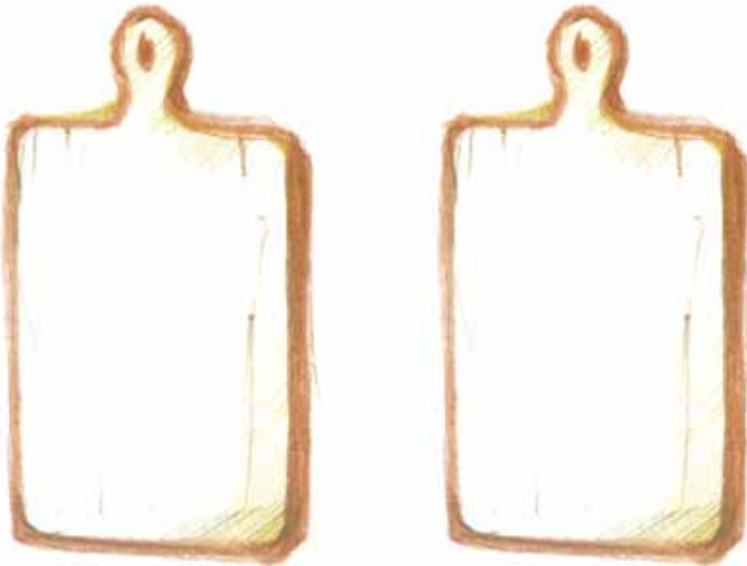
4. Обведи цифру 2, зафарбуй цифру.

5. Обведи одну грушу, а яблук — на одне більше. Скільки яблук ти обвів?

6. Розмалюй дощечки. На першій дощечці намалюй одну квітку, а на другій — на одну квітку більше.

7. Закінчи ряд за зразком.

8. Обведи по пунктиру цифри 1 і 2, розфарбуй їх. Поклади під фруктами цифри 1 і 2.

9. Розклади овочі в кожний кошик по 2.

10. Намалюй стільки овочів у кошику, скільки показує цифра (1, 2).

1

2

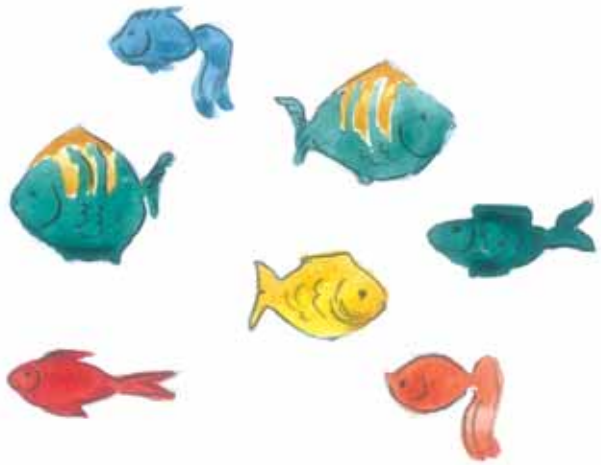
11. Обведи машинку, яка відрізняється від інших кольором. Скажи, яка вона за порядком.

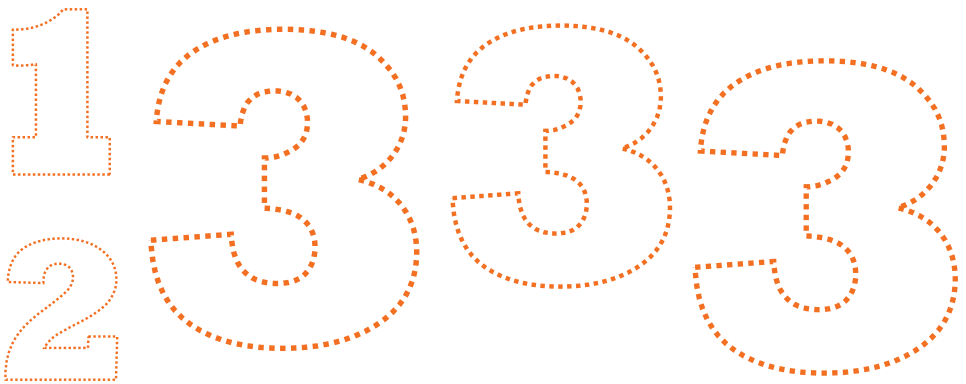
12. Роздивись іграшки. З'єднай предмети по 2 (парами). Домалюй, яких не вистачає.

13. Знайди дві однакові рибки. Обведи їх. У який бік пливе червона рибка, у який – жовта?

14. Обведи по пунктиру цифру 3, розфарбуй цифри у різні кольори.

15. Розклади овочі й фрукти в мішечки по 3.

16. Домалюй морквинки так, щоб у кожного зайчика їх стало по 3.

17. Ліворуч від куща намалюй 2 малини, праворуч від дерева – 3 сливи, посередині, між кущем і деревом, – 1 листочок.

18. З'єднай цифру з відповідною групою предметів.

2

4

5

3

19. Розфарбуй кульки ліворуч від хлопчика. Першу — синім кольором, другу — жовтим, третю — червоним, праворуч першу — червоним, а другу — синім.

20. Намалюй під деревом 3 грибочки, під кущем — 2 листочки, над деревом — 1 хмаринку.

«Визнач послідовність»

Завдання. Розмалюй віконця різними кольорами.

Запитання: Якого кольору перше віконечко в маленькому будиночку? Якого кольору друге, (третє) віконце в малому будиночку?

Якого кольору перше (друге, третє) віконце у великому будиночку?

Відповіді. Перше віконце червоне. Друге віконце жовте, третє віконце синє.

Обведи по пунктиру цифру 4, розфарбуй цифри у різні кольори.

21. З'єднай малюнки з відповідною цифрою.

1

2

3

22. Домалюй предмети до кожної цифри.

2

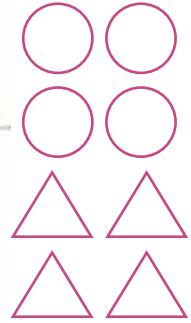
3

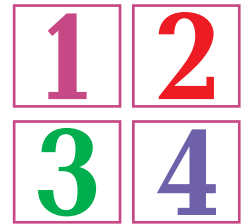
4

23. Розфарбуй стільки трикутників, скільки дітей біжить праворуч, і стільки кружків, скільки дітей біжить ліворуч.

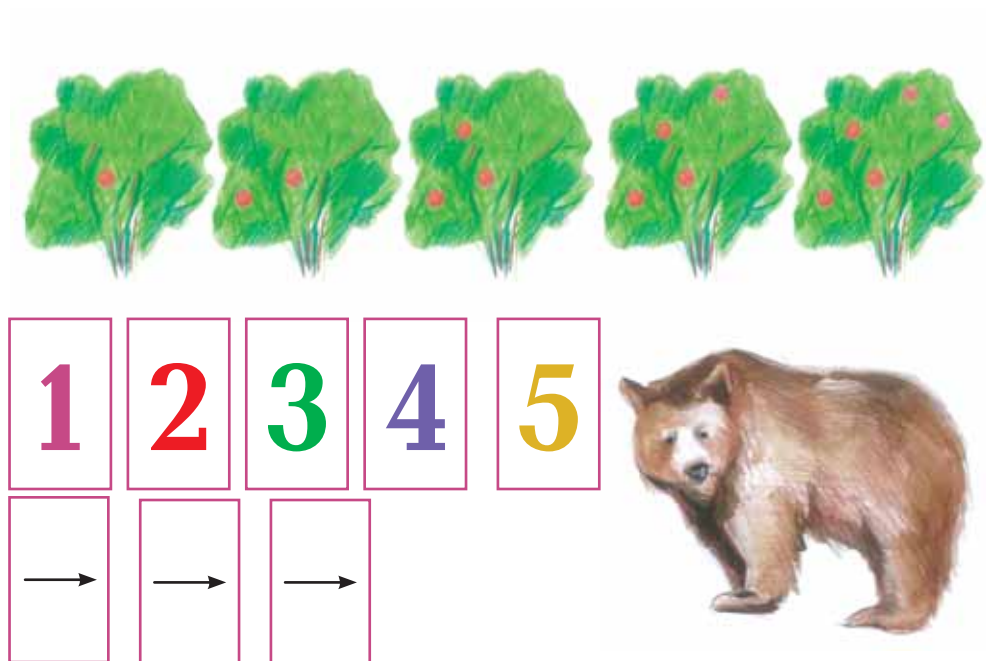
24. Скільки віконечок в кожному будинку? З'єднай кожний будинок з відповідною цифрою. Яка цифра зайва?

25. Скільки кубиків у хлопчика? Скільки обручів у клоуна? Скільки ляльок у дівчинки? З'єднай їх із відповідними цифрами. Яка цифра зайва?

«Ведмежата та ягоди»

Завдання. Допоможи ведмедику полічити кількість ягід на кожному кущі. Полічи ягоди та познач їхню кількість на кожному кущі відповідною цифрою за допомогою стрілочок.

Запитання: Скільки ягід на першому кущі? Скільки ягід на другому кущі? На скільки ягід на другому кущі більше, ніж на першому? Скільки ягід на останньому кущі? Чому ти так думаєш?

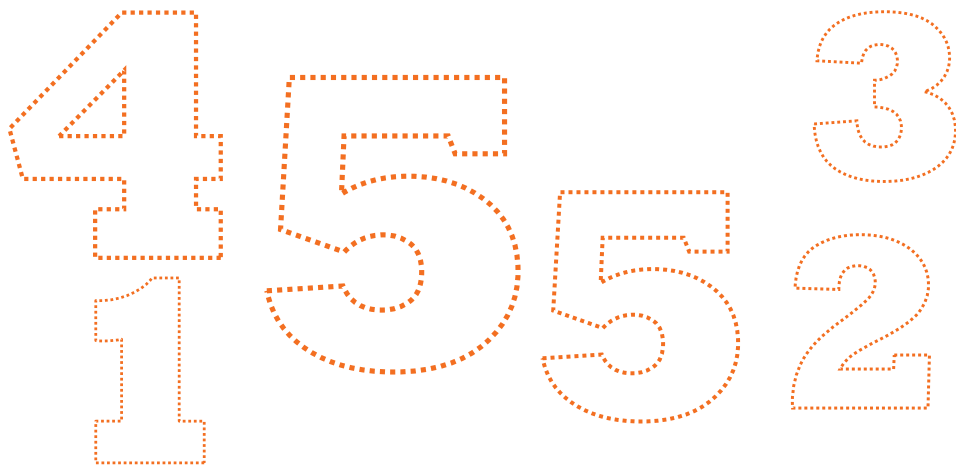
Відповіді. На другому кущі 2 ягоди. На одну більше, ніж на першому кущі. На останньому кущі ... ягід, на одну більше, ніж на попередньому

Ведмежа вдячне тобі за допомогу.

Запитання: Чому ти сьогодні навчив ведмедика?

Відповідь: Кожна наступна цифра більша за попередню на одиницю (1).

26. Обведи по пунктиру цифру 5, розфарбуй цифри у різні кольори.

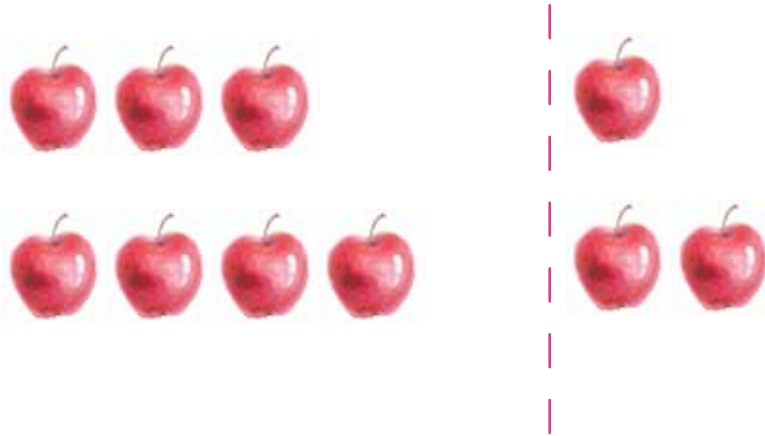

27. З'єднай цифри з відповідним малюнком.

1 2 3 4 5

28. Домалюй яблука так, щоб їх стало по 5.

29. Скільки яких квітів намальовано? Чи можна поставити квіти у вази по 5.

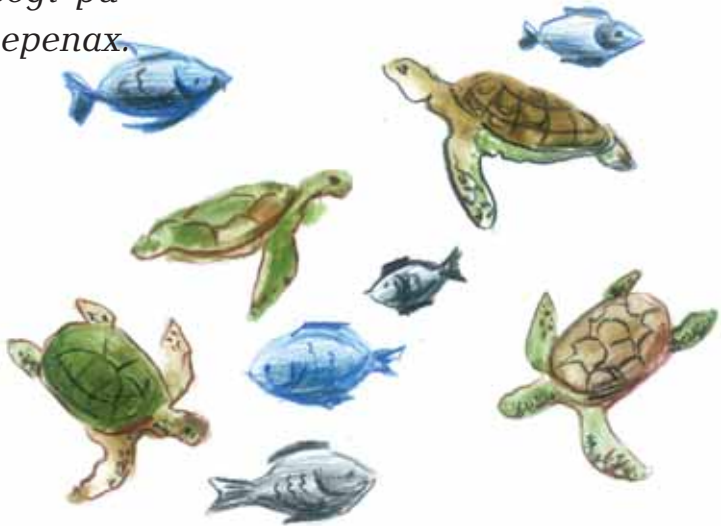

30. Об'єднай м'ячики по 5. Зафарбуй стільки трикутників, скільки утворилося груп.

31. Обведи цифри, які показують скільки плаває у воді рибок і скільки черепах.

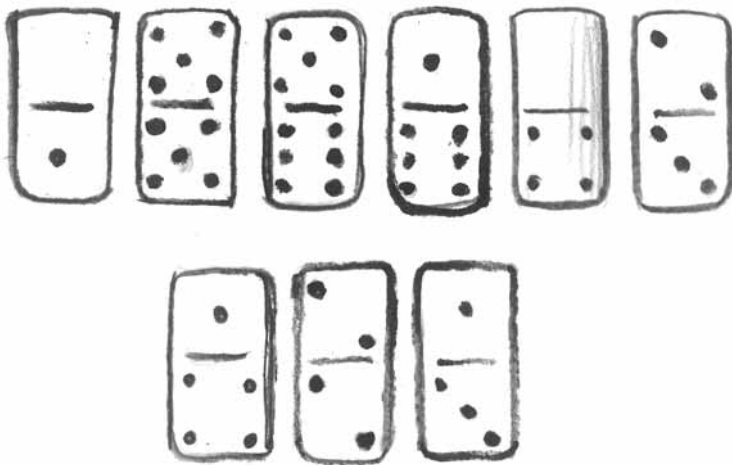
1 2 3 4 5

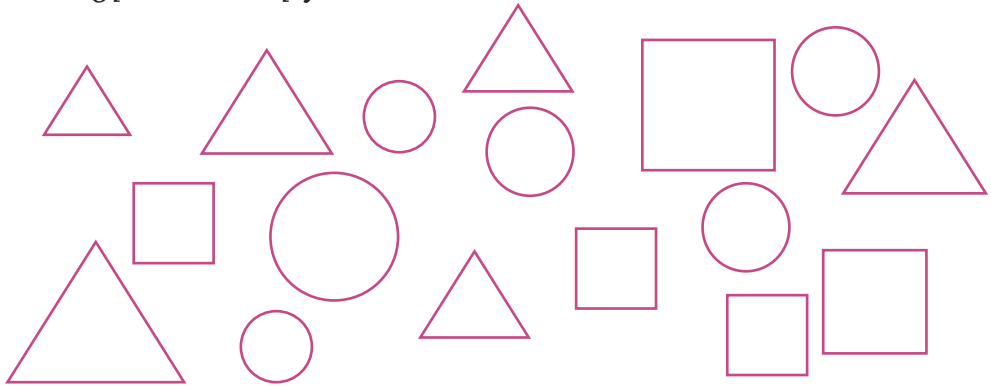
32. Розфарбуй кожну четверту фігуру червоним кольором, а кожну групу — жовтим.

33. Домалюй крапки так, щоб їх стало по 5 на кожному доміно.

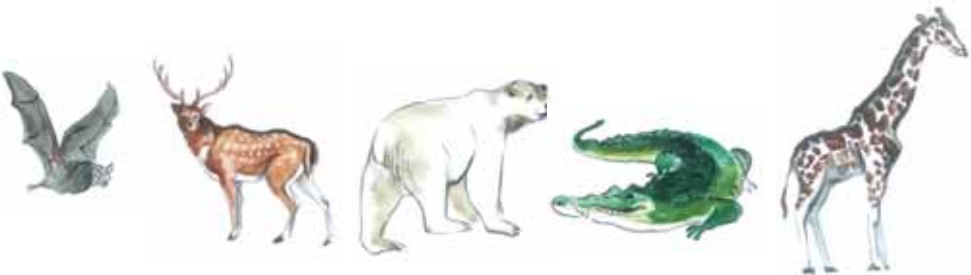
34. Знайди на малюнку та розфарбуй 5 трикутників, 5 квадратів, 5 кругів.

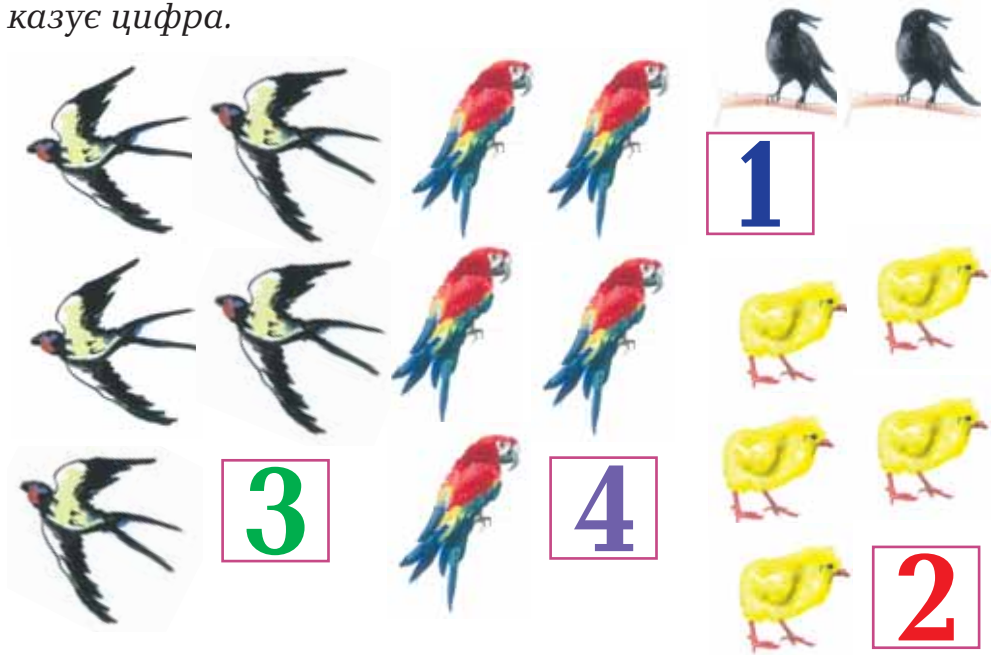
35. Закресли зайві предмети, або домалюй, якщо не вистачає.

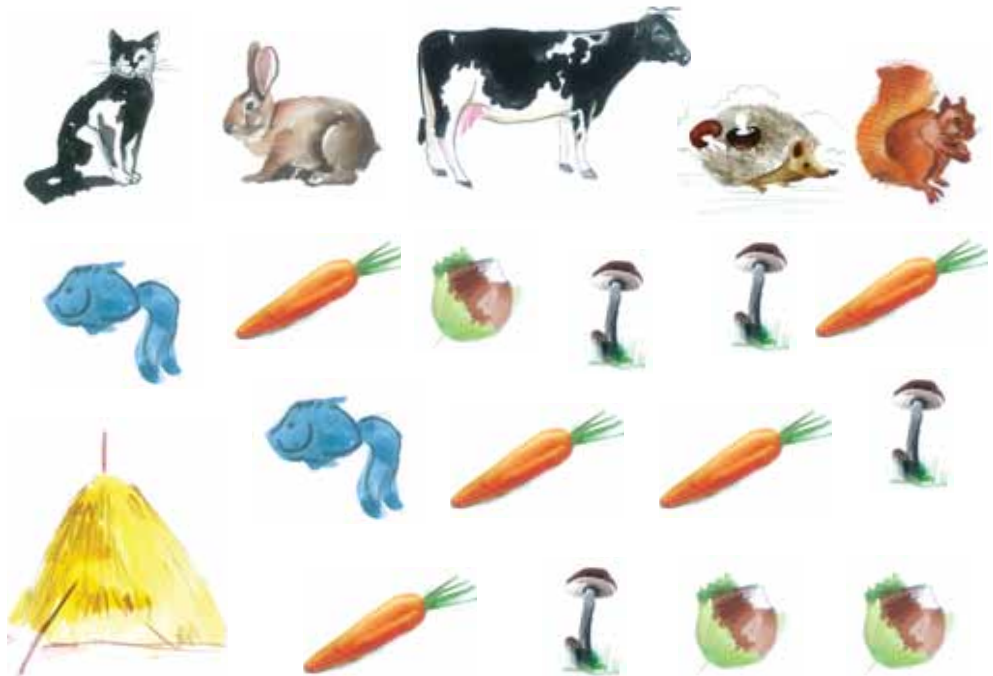
36. Полічи тварин справа наліво, обведи другу і п'яту. Тепер полічи зліва направо і підкресли третю тварину.

37. Обведи в кожній групі стільки пташок, скільки покаже цифра.

38. Полічи скільки якої їжі мають тваринки. Намалюй горіжки від тваринки до її їжі.

39. Знайди на малюнках цифри та обведи їх.

40. Домалюй у горщиках потрібну кількість квітів.

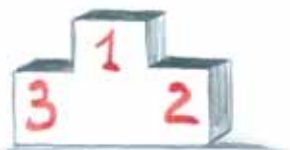
3

5

4

2

41. Якої цифри не вистачає на малюнках? Знайди її в клітинках та обведи.

42. Склади одяг у валізу, а взуття — у коробку. Зафарбуй стільки квадратиків, скільки речей у валізі, і стільки кружечків — скільки пар взуття в коробці.

43. Зафарбуй стільки трикутників, скільки ти бачиш стрибуців, і стільки кружечків — скільки сонечок.

44. Обведи кожен п'ятий предмет. Скільки предметів ти обвів? Вони однакові чи різні?

«Горішки для друзів»

(Знайомство з цифрою — 6)

Ми для друзів купили горішки і цукерки (виставити на стіл тарілку з п'ятьма горішками і тарілку з п'ятьма цукерками). Але не знаємо, чи вистачить горішків, щоб пригостити п'ятох твоїх друзів.

Полічи, скільки горішків у тарілці (5).

Завдання. Виклади у себе на смужці стільки кружечків, скільки горішків, і познач відповідною цифрою (карточка з цифрою).

А скільки у нас цукерок? Полічи. (Дитина бере тарілку з цукерками і лічить, викладаючи їх на стіл).

Поклади на нижню смужку стільки трикутників, скільки цукерок на столі.

Скільки у нас горішків на столі? (5).

Скільки у нас цукерок на столі? (5).

Що можна сказати про горішки і цукерки? Який знак ми можемо між ними поставити? (« = »).

У нас п'ятеро твоїх друзів. Чи вистачить їм всім по горішку? (Так).

Але тобі горішка не вистачає. Що треба зробити, щоб і тобі вистачило? (Треба ще один горішок). (На тарілку кладуть ще один горішок).

Ми додали ще один горішок на тарілку, а ти додай ще один кружечок на смужці.

Скільки тепер буде горішків? Полічимо. Як ми отримали шість горішків? Скільки було? Скільки додали? Як утворилось число 6? Тепер чого більше — горішків чи цукерок? (Горішків). На скільки? (На 1). Яке число більше, 5 чи 6? (На столі викладаємо таблички з числами 5 і 6). Який знак ми можемо поставити між цими числами? («<»).

Що треба зробити, щоб горішків і цукерок стало порівну? (Додати ще одну цукерку)

(На столі викладаємо ще одну цукерку). Додай у себе на смужці ще один трикутник. Скільки тепер у нас горішків і скільки цукерок? (6 і 6).

Який знак ми можемо поставити між цими числами? («=»).

Чи вистачить тепер у нас горішків і цукерок для твоїх друзів і для тебе? (Так, вистачить).

Як ми отримали шість цукерок? Скільки було? (5). Скільки додали? (1). Як утворилося число 6? (До 5 додали 1).

По скільки стало горішків та цукерок? (По 6). Скільки всього друзів у тебе? (5). А скільки разом з тобою? (6).

Разом з дитиною розглядають і аналізують цифру 6. З яких частин складається цифра 6? Де розташований гачок? У який бік він повернутий? Де розташований кружечок?

«Знайди спільне»

Завдання: Розглянь картинки та подумай, що є спільного в комах. (У них по шість лап).

Обведи цифру, що позначає кількість лап кожної комахи.

Намалюй шість будь-яких предметів, які ти міг побачити у дворі.

Який предмет ти намалював першим?

Який предмет ти намалював останнім?

Який предмет у тебе намальований четвертим по рахунку?

Завтра ми підемо на вулицю і впіймаємо там якусь комашку. Який день буде завтра? А який день сьогодні?

1. Намалюй на кожному ковпачку 6 кружечків. Розфарбуй кружечки на кожному ковпачку в інший колір. Порахуй, скільки ковпачків ти розфарбував.

2. Скільки вагонів везе Петрик?

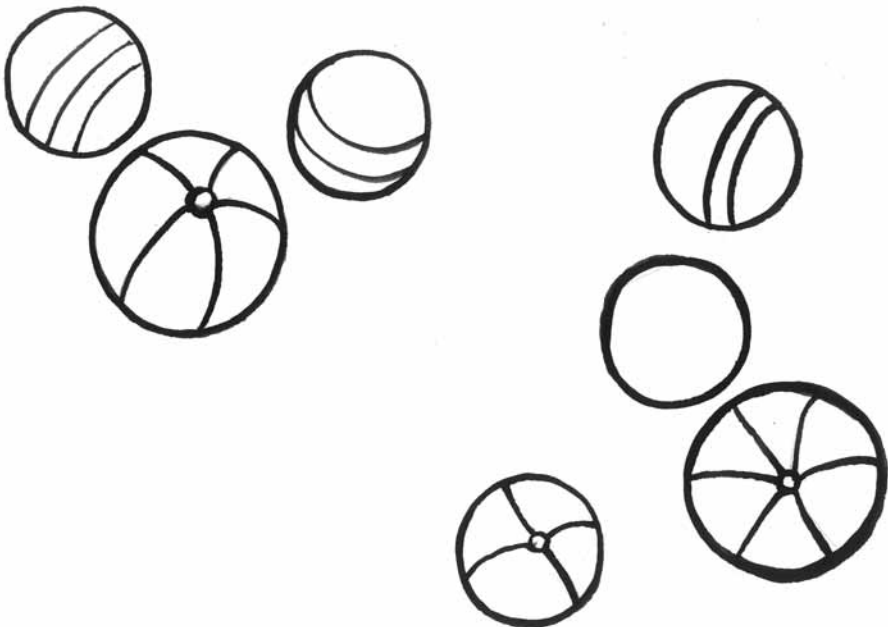

3. Скільки олівців у коробці?

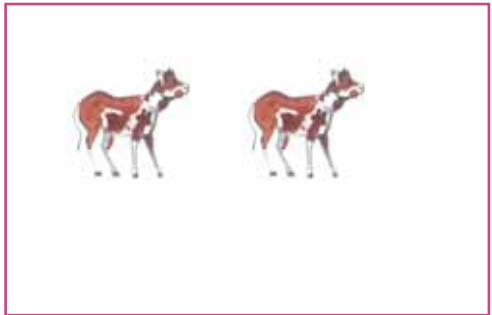
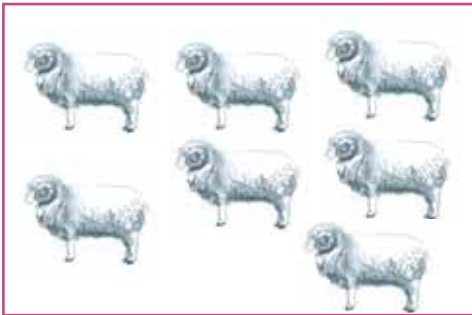
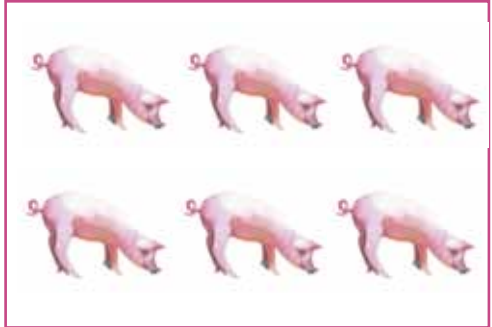
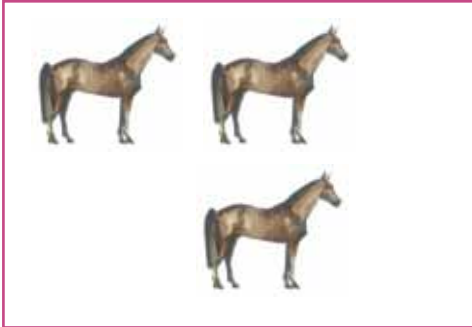
Скільки фломастерів у пакеті? Зафарбуй потрібну цифру.

4. Зафарбуй м'ячі справа синім кольором, а зліва — червоним. Скільки м'ячів зліва? Скільки м'ячів справа? Порахуй, скільки всього м'ячів ти зафарбував.

5. Порахуй тварин у кожній рамці, нижче обведи потрібну цифру.

6. Об'єднай цукерки в групи по дві.

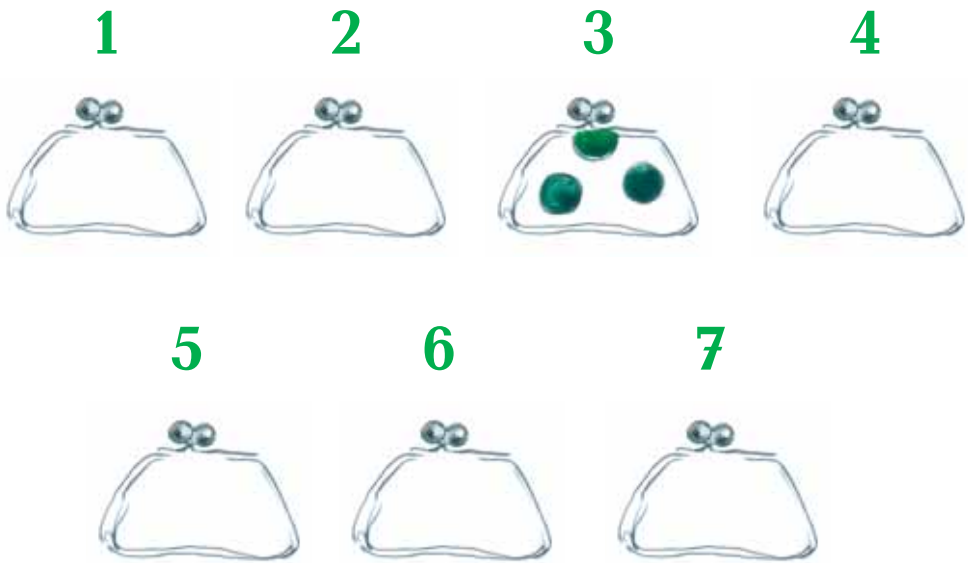
7. Скільки вагонів у потязі? Скільки вагонів везе собачка? Скільки всього стало вагонів? (Задача)

8. Скільки олівців у коробці? Скільки олівців взяла Галінка? Скільки всього олівців? (Задача)

9. Намалюй потрібну кількість монет у гаманцях.

10. З'єднай однакові рукавички по 2 – в пари.

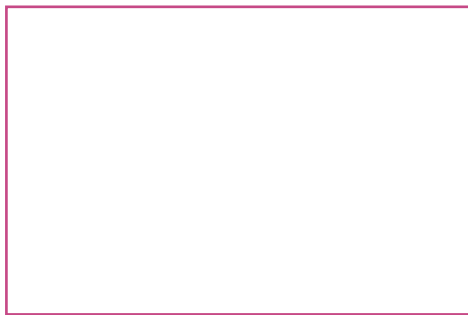
11. Домалюй предмети, зберігаючи встановлений порядок.

12. Об'єднай м'ячі за кольором та розміром. Порахуй, по скільки м'ячів у кожній групі?

13. Намалюй у кожній рамці стільки кульок, скільки показує незакреслена цифра.

2 4 ~~5~~

~~1~~ 3 6

3 4 7

~~2~~ 4 6

Розділ 5. ТРУДОВЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

Розділ програми з праці дошкільників цієї групи передбачає формування умінь оперування окремими предметами, прищеплення навичок праці, оволодіння трудовою діяльністю. Це сприяє підготовці до праці, ознайомленню з її формами і знаряддями, людьми праці, а також передбачає вироблення самостійності, практичності. Трудова діяльність виконує і корекційну дію на особистий розвиток дитини, на її мову та мовлення.

Зміст трудового виховання розкривається у відповідних формах діяльності:

- самообслуговування;
- господарсько-побутова праця;
- догляд за рослинами і тваринами;
- праця на дільниці;
- ручна праця.

Це допомагає розв'язанню важливих педагогічних завдань, є передумовою оволодіння елементарною трудовою діяльністю дошкільників, зокрема:

- прищеплення умінь і навичок;
- формування інтересу до колективної праці, власних трудових досягнень;
- активізація мовленнєвої, розумової діяльності;
- повага до праці товаришів та дорослих.

Основними методами роботи в перші роки є спостереження за показом способів і послідовністю виконання дій

дорослих, виконання спільно, самостійно, за мовною інструкцією, поясненням.

Надалі (у старших групах) діти вчать передбачати поступну роботу, розподіляти обов'язки, оцінювати результати. За програмою на трудову діяльність відводиться два заняття на тиждень у кожній групі. На першому році навчання всі заняття спрямовані на прищеплення культурно-гігієнічних навичок і самообслуговування. На другому — вводяться чергування дошкільників, спеціальні заняття з ручної праці.

Кількість занять на першому і другому роках розподіляється так: одна третина навчального часу відводиться на господарсько-побутову працю; дві третини — на самообслуговування і ручну працю. На третьому і четвертому роках навчання кількість занять розподіляється приблизно порівну між перерахованими видами і формами праці.

Починаючи з другого року виховання, в дитячому садку продовжується навчання і виховання, яке спрямоване на поглиблення умінь побутових навичок, засвоєних у попередніх роках. Розвиток мови і мовлення передбачає навчити дітей складати описи предметів, дій, використовувати розширені речення усіх типів в усній формі, інструкції, виконувати їх.

Удосконалення виховання і навчання в дитячому садочку для дітей з порушеннями слуху не може відбуватися успішно без створення належної матеріальної бази забезпечення дошкільної установи сучасними навчальними посібниками, приладдям, без цілеспрямованого і систематичного їх використання в педагогічному процесі. Дитині дошкільного віку цієї категорії характерні конкретність, предметність, наочність мислення, а тому процес їх вихо-

вання і навчання трудової діяльності вимагає від педагогів вмілого застосування різноманітних посібників, іграшок, навчального обладнання на всіх етапах навчання в різних видах діяльності, в різних вікових групах дитячого садка. Вихователь, педагог має пам'ятати про те, що трудове виховання тісно пов'язане з фізичним, оскільки у процесі праці формуються, удосконалюються певні рухові навички.

Саме докладання фізичних зусиль розвиває координацію рухів, зміцнює кістково-м'язову і серцево-судинну систему, поліпшує обмін речовин. Різні види трудової діяльності потребують змінної роботи різних груп м'язів дитини, сприяють удосконаленню корекції рухів, підвищують витривалість. Роботу треба організувати так, щоб забезпечувалися зміни робочої пози, чергування різних видів діяльності, влаштовувались активні рухові паузи.

Вихователю треба постійно дбати про охорону здоров'я дитини та дотримуватися певних педагогічних та гігієнічних вимог, зокрема враховувати:

- індивідуальні можливості кожної дитини;
- характер трудових операцій;
- відповідність роботи віковим особливостям і можливостям;
- місце праці в режимі дня;
- поступовий перехід від простого до складного доручення.

Нагальною вимогою сьогодення у педагогічній роботі є врахування індивідуальних особливостей дитини і диференціювання навчання. Результати впровадження цього підходу в практику дошкільного виховання сприяють підвищенню рівня розвитку дітей та їх підготовки до школи.

Самообслуговування

Ранок

Спальня

Хлопчик встає

Хлопчик одягає тапочки

Хлопчик робить зарядку

Хлопчик застеляє ліжко

Вечір

Хлопчик розстеляє ліжко

Хлопчик складає ковдру

Хлопчик лягає в ліжко

Хлопчик спить

Ранок – вечір

Умивальня

Дитина миє руки

Дитина чистить зуби

Дитина вмивається

Дитина витирається

Дитина вішає рушник

Дитина мие ноги

Дитина витирає ноги

Дитина роз-
дягається

Діти склада-
ють брудний
одяг у мішечок

Дівчинка скла-
дає одяг в шафу

Дівчинка одягає
чистий одяг

Дівчинка взу-
вається

Дитина за-
чісує волосся

Дівчинка за-
плітає косу

Дівчинка зав'я-
зує бант

Хлопчик мие
взуття

Вова чистить одяг

Хлопчик вішає пальто в шафу

Дівчинка складає одяг на полицю

Вова одягає чистий одяг, білизну

Оля одягає шапку

Діти вибирають і називають предмети особистої гігієни: одяг, зубна щітка, книга, гребінець, м'яч, постіль, лопатка, взуття, ліжко, шапка, олівець, рушник, білизна, пальто, стілець.

Господарсько-побутова праця

Їдальня

Галя розкладає ложки

Роман ставить тарілки

Тоня ставить чашки

Петро кладе серветки

Вітя несе хліб

Катя їсть кашу (суп)

Михайло витирає серветкою рот

Саша п'є чай

Зоя їсть булку

Діна зби-
рає ложки

Віка збирає
брудні чашки

Льоня несе
тарілку

Стьопа миє по-
суд (тарілки)

Маша вити-
рає тарілки

Вася ставить
посуд в буфет

Черговий ви-
тирає стіл

Групова кімната

Вова миє підлогу

Іра підмітає під-
логу віником

Оля пилюсо-
сить килим

Віра витирає пил з шафи

Черговий стелить скатерку

Світланка зби-
рає серветки

Посуд для сніданку

Посуд для обіду

Посуд для вечері

Дівчинка роз-
дягає ляльку

Люба ку-
пає ляльку

Люба пере ляль-
ковий одяг

Люба розвішує
ляльковий одяг

Дівчинка прасує
ляльковий одяг

Люба одя-
гає ляльку

Люба го-
дує ляльку

Люба гуляє
з лялькою

Люба кладе
ляльку спати

Діти ставлять
іграшки на стелаж

Петро ремон-
тує коробку

Валя розстав-
ляє книги

Слава проти-
рає будівель-
ний матеріал

Діти прибирають на
місце дитячий посуд

Діти ставлять на міс-
це стільці, столики у
груповій кімнаті

Догляд за рослинами і тваринами
Праця в куточку природи

Зіна поливає
квітку в вазоні

Ася обприскує
квітку водою

Федя очищає
листя квітки
від пилу

Світланка вити-
рає листя квітки у
вазоні ганчіркою

Слава нали-
ває воду у під-
дон вазона

Віра розпушує
землю у вазоні

Пересаджування та роз-
множення рослин

Олена підрізає ко-
рінь квітки

Підготовка, відбір насіння для посіву

Паша проводить борозну.
Олег і Ася тримають мо-
тузок для рівної борозни

Соня висіває насіння

Діти збирають шиш-
ки, гілки сосни

Діти збирають жолу-
ді, листя дуба в саду

Діти збирають кашта-
ни, листя каштана

Умови розвитку рослин та дії дітей

Висіває насіння

Поливає грядки

Прополюють грядки від бур'яну

Розпушують землю на грядках

Розріджує сходи редиски

Нормальний розвиток рослин

Оля висмикує редиску

Леся вириває цибулю

Женя ко-
пає моркву

Даша садить
цибулю в ящик

Валя садить
квасолю, боби
(в ямку)

Петрик обкопує
дерева і куці

Діти сіють овес,
салат, моркву,
пшеницю

Коля згрібає опа-
ле листя до купи

Люба підмі-
тає доріжки

Люда збирає
насіння квітів

Діма зби-
рає горіхи

Догляд за тваринами

Костя годує ри-
бок (сипле корм)

Паша дає мо-
локо їжаку

Фая дає кро-
лику моркву

Ліда ставить воду
в клітку папузі

Сергій дає чере-
пасі (їжу) капусту

Вітя чистить
клітку черепахи

Діти несуть траву

Праця на ділянці

Діана зрізує квіти

Максим ставить квіти у вазу

Женя перекопує ділянку

Діти компонують (складають) квіти, дарують вихователю

Іра розкладає зерно на вологу тканину в тарілці

Хлопчик саджає проросле зерно в ящик

Іван поливає розсаду в ящику

Катя сіє в ящик редис, огірки, помідори

Юля садить
цибулю, часник

Люда зриває зе-
лене пір'я цибулі

Діти збирають
врожай редиски

Діти добирають інстру-
мент для роботи (лопа-
та, граблі, мітла, відро)

Діти збирають вро-
жай цибулі

Діти збирають
врожай часнику

Дівчина збирає
насіння рослин
в окремі пакети

Дівчина зби-
рає насіння
овочів, квітів

Діти розвішують годівниці для птахів. Діти насипають корм: крихти хліба, насіння

Діти планують ділянку на квітник, город, поле

Діти виготовляють годівниці для птахів

Діти збирають врожай на городі. Вони складають овочі в ящики: помідори, огірки, цибулю, редиску. Хлопчик копає моркву. Марина складає моркву в корзину

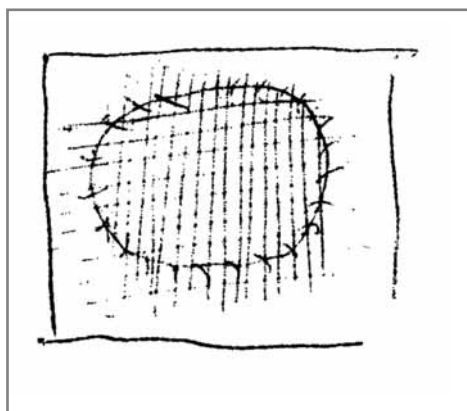

В саду. Юра рве яблука. Вася рве груші. Надя і Олег складають фрукти в ящики. Діма граблями згрібає сухе листя, траву в купи.

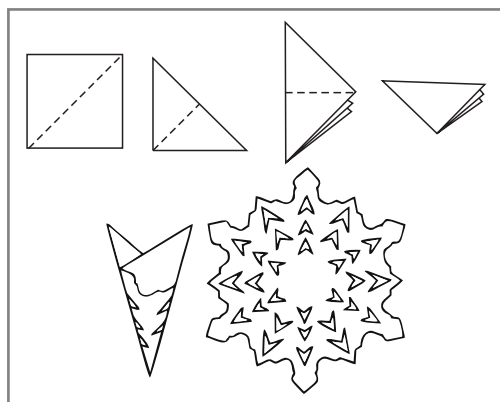
Ручна праця

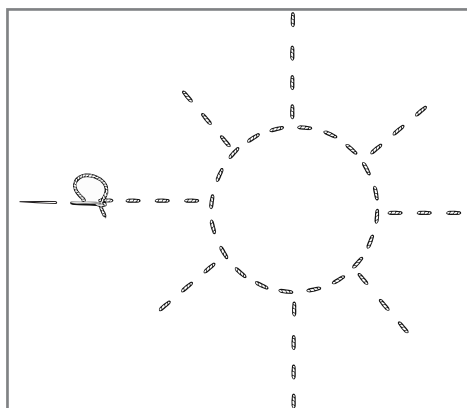
Виготовлення аплікації з соломки «Зірка»

Штопання

Витинанка «Сніжинка»

Шов «голка — вперед»

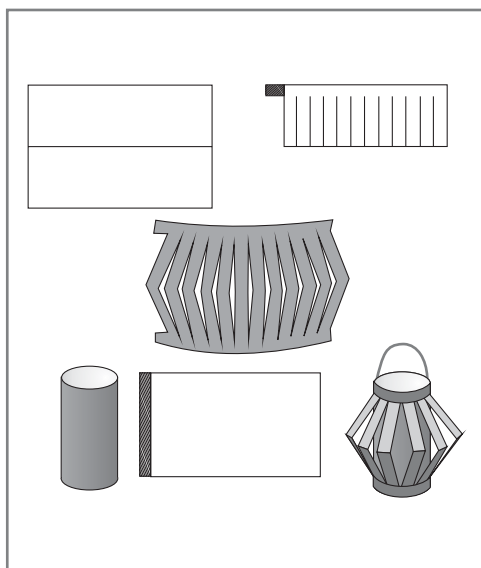
Виготовлення намиста з жолудів, зернят

Виготовлення вітальних листівок до 8 Березня

Виготовлення до Нового року вітальних листівок

Виготовлення прикрас до ялинки — гірлянда

Виготовлення одягу для паперових ляльок

Ремонт одягу

Юля пришиває петельку

Андрій пришиває гудзик

Інна пришиває вішалку

Богдан пришиває карман

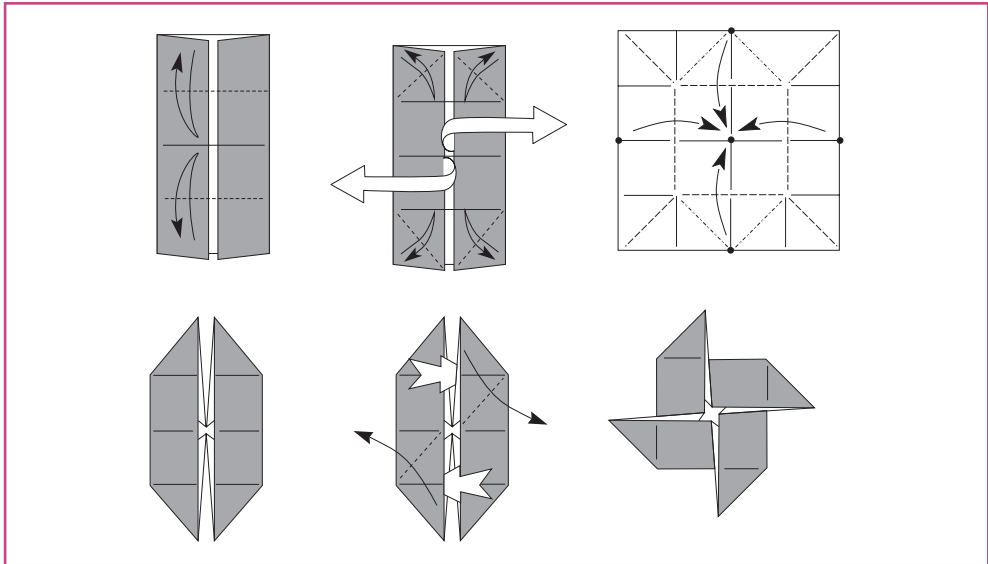

Саша зашиває дірку

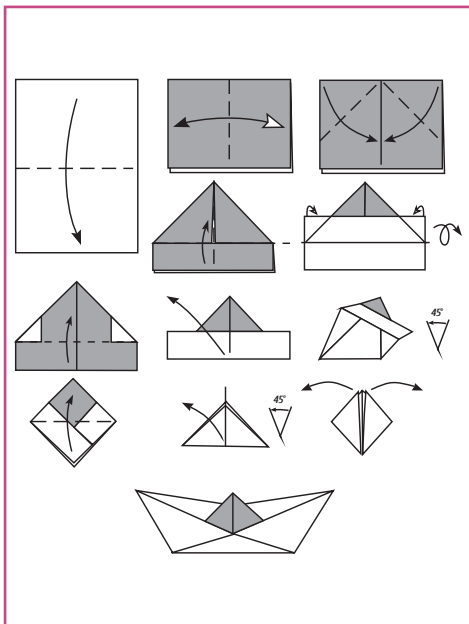

Ліза ремонтує ляльковий одяг

Виготовлення іграшок з паперу для прогулянок, для подарунків дітям молодших груп

Виготовлення з паперу лігуна на нитці, вертушки (вітряка)

Виготовлення паперового човника

Діти пускають у струмок паперовий човник

Розділ 6. У СВІТІ ЗВУКІВ РАЗОМ З ДИТИНОЮ

Потрібно мати неабияке терпіння і бажання, щоб навчити дитину з порушеннями слуху читати і рахувати, писати і говорити. Та для початку ми повинні дати можливість дитині потрапити у світ звуків.

Завдяки медичним й технічним інноваціям з'являються нові методичні підходи, або ж значно розширюються можливості існуючих щодо слухомовленнєвої реабілітації дітей з порушеннями слуху. Однак, можливість чути навіть за допомогою досконалих технічних пристроїв ще не означає, що всі доступні звуки будуть автоматично сприйнятими, усвідомленими і зрозумілими для дитини. Очевидні успіхи з'являються за умови послідовних і багаторічних спільних зусиль сурдопедагогів і батьків. Й розпочинати крокувати слуховими стежками варто якнайраніше. Аби потрапити у світ звуків, ми пропонуємо Вам ігри-вправи, які розроблені відповідно до завдань програми з розвитку слухового сприймання та формування вимови у дошкільників зі зниженим слухом й спрямовані, перш за все, на розвиток немовленнєвого слуху й формування правильної звуковимови голосних звуків у таких дітей.

Роботу з розвитку слухового сприймання й формування правильної вимови ми пропонуємо проводити за таким алгоритмом:

- › ознайомлення зі звуком (зацікавленість, вміння видобувати звук)
- › тривалість звучання (початок і кінець звучання)
- › вибір звучань (розрізнення кількох звуків)
- › протяжність звучання (довгі і короткі звучання)
- › злиті й уривчасті звучання
- › темп звучання (швидкий і повільний)
- › гучність звучання (наявність відсутність звучань й рівень гучності)
- › висота звучання (високі й низькі звучання)
- › кількість звучань (одноразові й багаторазові звучання)
- › ритм звучань (контрастність)
- › розрізнення голосів птахів і тварин (в умовах обмеженого вибору)
- › напрям джерела звуку.

Під час цікавих ігрових завдань здійснюється знайомство дітей зі звуковими іграшками, предметами побуту, явищами природи, голосами птахів і тварин, власною вимовою тощо. Зокрема діти вправляються у розрізненні на слух різних звучань, їхньої тривалості, інтенсивності, кількості, темпу, ритму тощо.

З метою ефективності роботи з розвитку слухового сприймання й формування вимови варто дотримуватися деяких загальних рекомендацій, а саме:

- спочатку ігрові вправи проводяться на слухо-зоровій основі. У міру того, як діти починають упевнено справлятися із пропонованими ігровими завданнями, можна переходити до сприймання тільки на слух;
- запропоновані для розрізнення на слухо-зоровій чи слуховій основі звучання подаються у поперемінній

послідовності, аби діти не вгадували, а вслухалися в звучання (не лише чули, а й слухали!);

- під час ігор-вправ слід враховувати вік дітей, ступінь зниження слуху, індивідуальні особливості. Позаяк це впливає на кількість запропонованих у роботі звучань. Відтак, одній дитині доцільно спочатку пропонувати обмежений вибір з двох звучань, різко протиставлених за акустичними ознаками, тоді як іншій можна пропонувати три і більше, або ж два звучання, що є близькими за акустичними характеристиками.

Відтак запропоновані в іграх джерела звуку й завдання слід розглядати як приблизні. Вони можуть змінюватися і доповнюватися з урахуванням рівня психофізичного й слухомовленнєвого рівня розвитку дітей, їхніх індивідуальних особливостей, конкретних умов дошкільного закладу.

НЕМОВЛЕННЄВІ ЗВУКИ:

Вчимося усвідомлювати інформаційну значимість означених немовленнєвих звуків

Завдання.

Розвиваємо вміння продукувати звуки та користуватися ними в побуті.

«Кахи-кахи-кахи!»

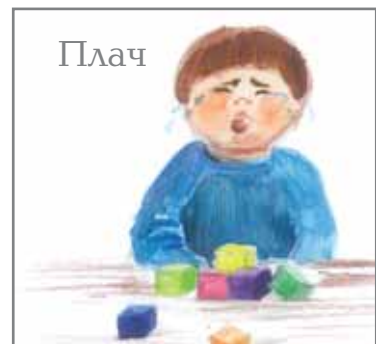
«Ап-чхи!»

«Рл-рл-рл-рл»

«Хі-хі-хі! ...Ха-ха-ха!»

«Ай-а-а-а!»

ГРА «ХТО МЕНЕ РОЗБУДІВ?»

Є – НЕМАЄ. ГУЧНО – ТИХО

Для дітей з порушеннями слуху диференціювати звуки за гучністю – справжня наука! Це важливий крок до повноцінного слухового сприймання, який варто розпочинати із зорових асоціацій та вправ на наявність-відсутність звуку.

Вчимося усвідомлювати суть понять наявність/відсутність звуку (є – немає), рівень гучності (гучно – нормально – тихо – немає звуку).

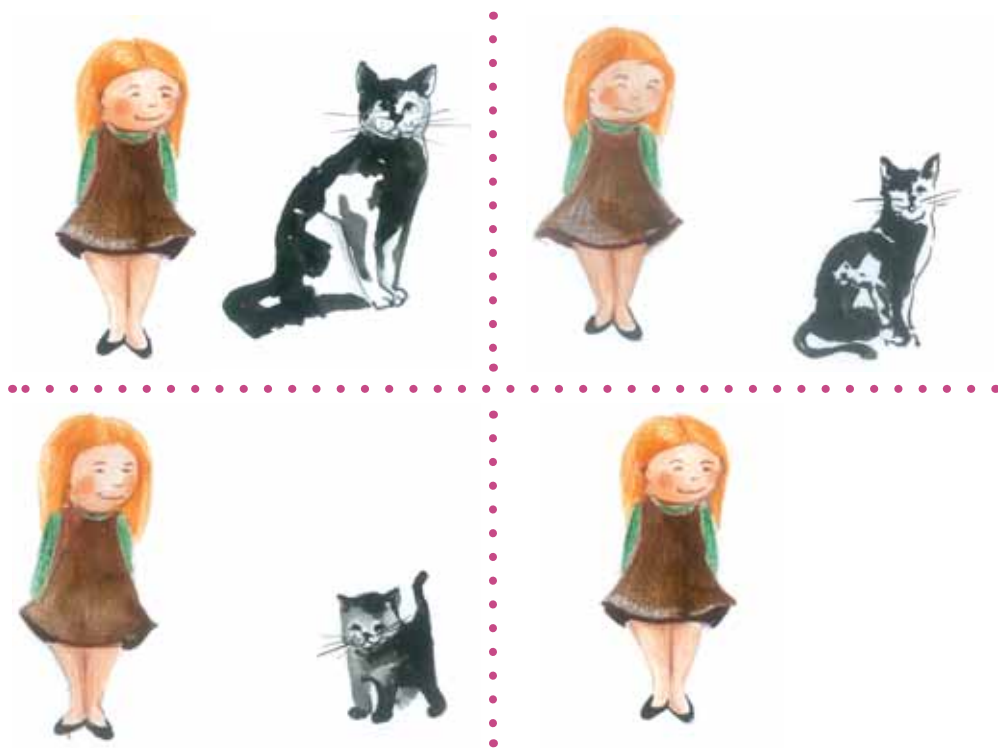
ГРА «Є – НЕМАЄ»

ГРА «ГУЧНО – НОРМАЛЬНО –ТИХО»

ГРА «ГУЧНО – НОРМАЛЬНО – ТИХО – НЕМАЄ»

**ДУЖЕ ГУЧНО – ГУЧНО –
НОРМАЛЬНО – ТИХО – НЕЧУТНО**

ГРА «ВЧИМОСЯ СПІВВІДНОСИТИ ГУЧНІСТЬ»

ТЕМП. РИТМ

Діти мають усвідомлювати інформаційну значимість швидкого і повільного темпу; відворювати ритм звучань; застосовувати набуті вміння і навички у повсякденному житті (біжимо швидко — йдемо повільно; машина їде швидко — черепаха повзе повільно тощо).

Вчимося відтворювати швидкий і повільний темп, плескаючи в долоні, відстукуючи у бубон чи ніжками по підлозі.

ВЧИМОСЯ ЗАМАЛЬОВУВАТИ ТЕМП:

//////////////////// — швидко;

/.../.../.../.../.../.../.../.../... — повільно

Завдання.

ПАПАПАПАПАПА

ПА...ПА... ПА... ПА... ПА... ПА

ДАДАДАДАДАДА

ДА...ДА...ДА...ДА...ДА...ДА

«Но.....но.....но.....но...»

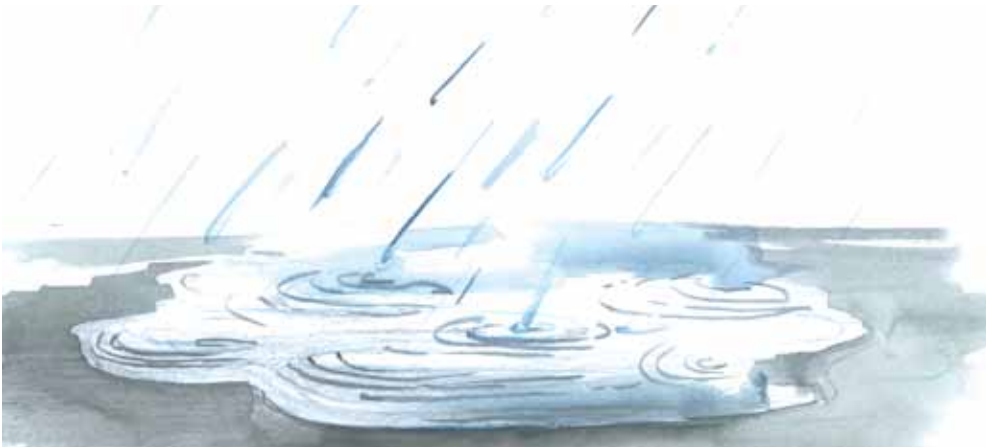
Відтворіть та замалюйте темп

«Но.....но.....но.....но...»

Відтворіть та замалюйте темп

«Крап-крап-крап-крап»

Відтворіть та замалюйте темп

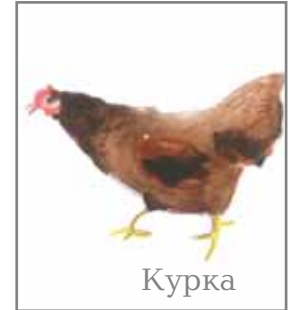
ГРА «ЯБЛУКА»

Продемонструйте, як падають яблука у саду. Підберіть малюнок, який відображає почутий ритм. Придумайте власний ритм та замалюйте.

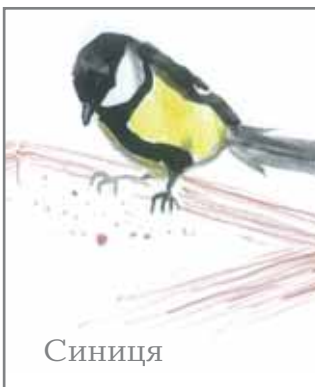
ДЖЕРЕЛО ЗВУКУ

Вчимося розпізнавати джерело звуку й звуконаслідувати.

Зозуля

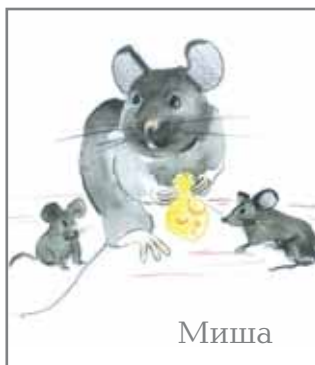
Синиця

Ворона

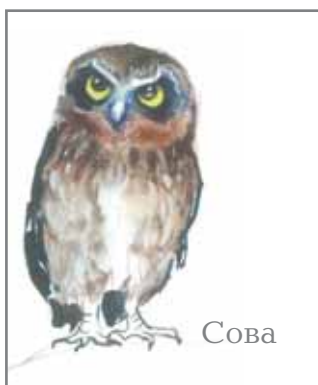
Змія

Миша

Вовк

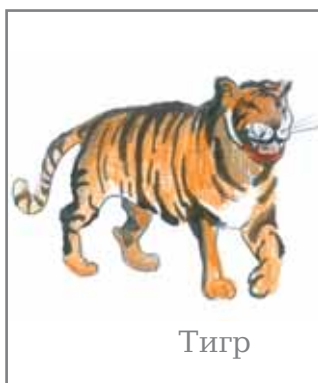
Сова

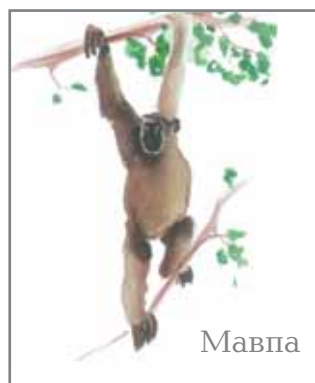
Їжак

Білка

Тигр

Мавпа

Слон

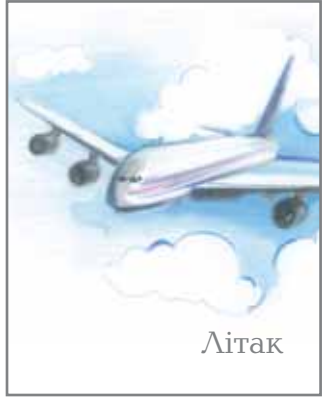
Страус

Бджола

Літак

Вертоліт

Потяг

Швидка
допомога

Трактор

Човен

Мотоцикл

Автомобіль

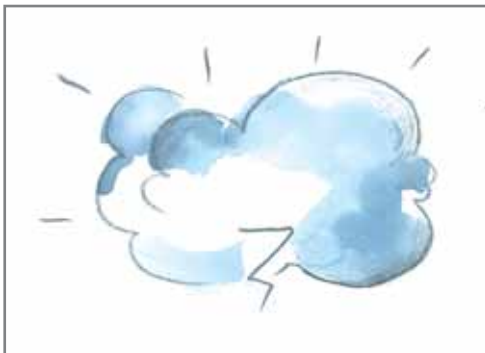

ДІТИ МАЮТЬ ЗНАТИ, ЩО:
звуки ми чуємо і вимовляємо;
букви ми бачимо і пишемо.
Вчимося розпізнавати мовленнєві й
немовленнєві звуки; музичні звуки і
шуми через CD-записи та наживо.

Звуки

Букви

ГОЛОСНІ ЗВУКИ

В українській мові шість голосних звуків:

[А], [Е], [И], [І], [О], [У].

Голосні звуки – це звуки, що творяться за допомогою голосу.

ЗВУКОВІ СИМВОЛИ

Звуковий символ є графічним зображенням звуку й відображає особливості його артикуляції.

Завдання.

Розвиваймо слухову увагу та вправляймо у правильному вимовлянні голосних звуків. Смайлики у вигляді звукових символів допоможуть Вам!

А

Ширше за всіх відкриває ротик

У

Губи трубочкою витягує

О

Губи схожі на витягнуте коло

І

Найширше посміхається

Е

Відкриває ротик і піднімає язичок

И

Відкриває ротик і відтягує язичок назад

ГРА «ЖИВІ ЗВУКИ»

Допоможіть Смайликам відшукати свої звуки.

Запишіть (або накладіть заздалегідь підготовлені) відповідні звуки у порожні квадратики.

ГРА «ВІДШУКАЙ БУДИНОЧОК»

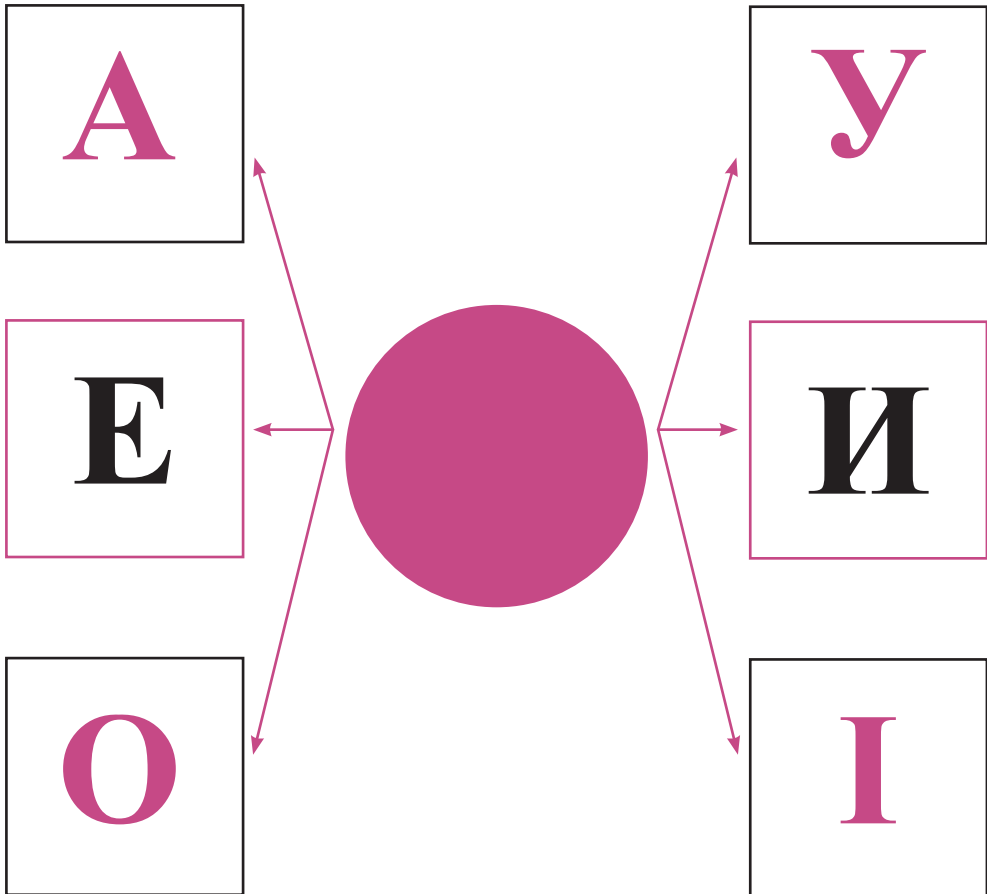
Допоможіть Смайликам відшукати свої будиночки. Еспериментуйте: одній дитині потрібна опора на зоровій основі (демонструйте артикуляцію, накладайте завчасно підготовлені звуки на Смайлики), іншій — достатньо лише слуху.

ЗВУКОВА ТАБЛИЦЯ

Демонстраційна звукова таблиця допоможе вправляти дитину у правильному вимовлянні звуків, складів; розвивати слухову увагу, пам'ять, сприймання.

ГРА «ВІДЛУННЯ» – дорослий вимовляє звук (звукосполучення/склад), а дитина має повторити почуте. Міняйтесь ролями, ускладнюйте гру, промовляючи кілька звукосполучень/складів; звертайте увагу на те, що «відлуння» має бути дещо тихішим за гучністю. Використовуйте коло для накладання приголосних!

ГРА «ЗВУКОВЕ СОНЕЧКО»

По черзі промовляйте короткі й довгі склади та зама-
люйте сонечку промінці відповідної довжини.

ПА

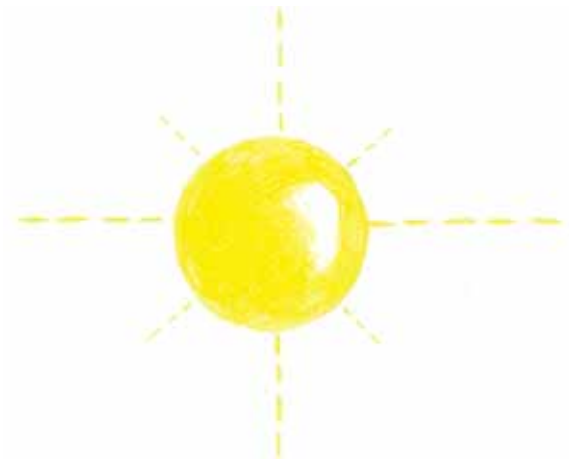
ПАПАПАПА

ДА

ДАДАДАДА

БА

БАБАБА

Завдання.

Продемонструйте довгі та короткі звучання й зама-
люйте сонечку промінчики відповідної довжини.

ГРА «ТЕЛЕВІЗОР»

Діти люблять перемикати канали! Кожна нова програма — одна із запропонованих карток, яка накладається на екран. Але в телевізорі немає звуку. Доведеться озвучувати самостійно!

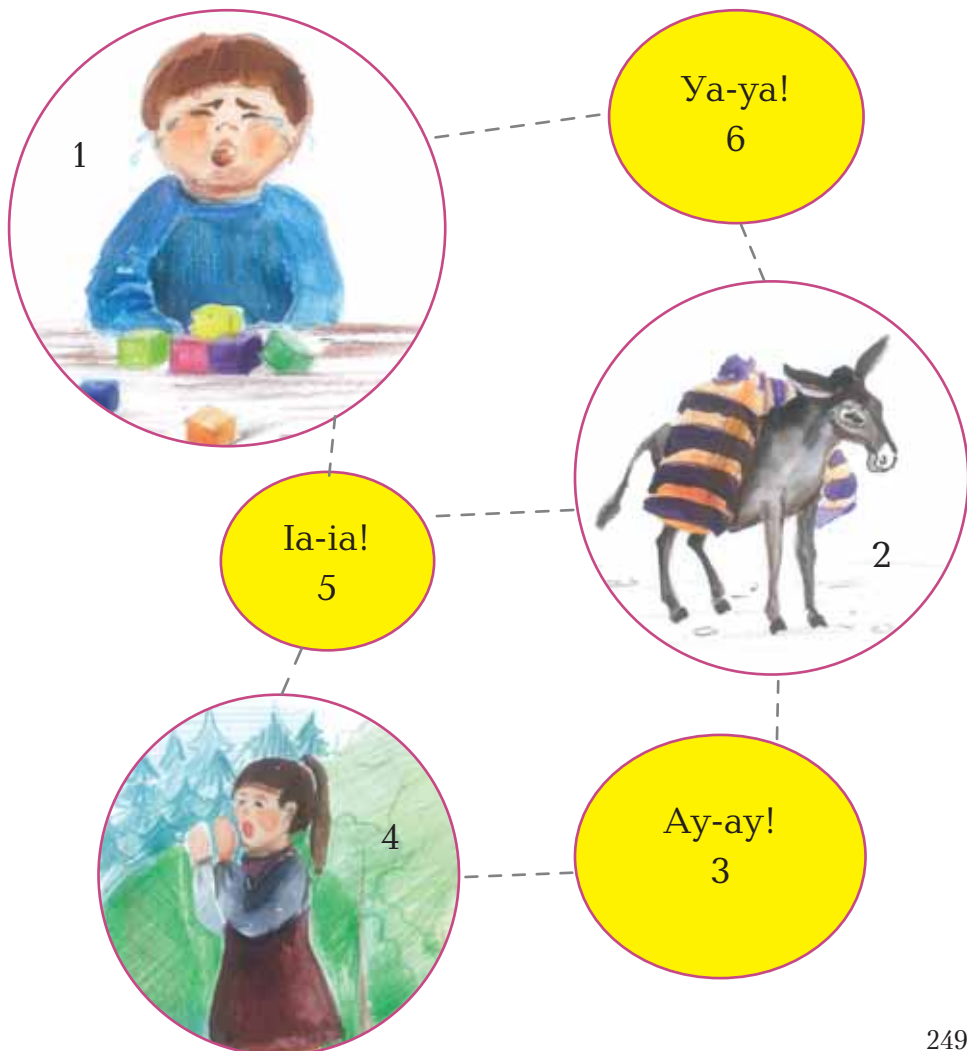

ГРА «ЗВУКОВИЙ ЛАБІРИНТ»

Використовуйте ігрові кубики !

Попрацюймо над вимовою голосних звуків, звукосполучень та їхнім сприйманням на слух. Експериментуйте: вчіться наспівувати звукосполучення; підбирайте малюнки до них; дозвольте малюкові бути ведучим у грі – він називає, а Ви шукаєте!

Навчально-наочний посібник

Борщевська Людмила В'ячеславівна
Жук Валентина Володимирівна
Литвинова Віра Володимирівна
Литовченко Світлана Віталіївна
Максименко Ніна Леонідівна
Федоренко Оксана Филімонівна

СТЕЖКИ У СВІТ

для роботи з дошкільниками з порушеннями слуху
(у 3 книгах)

Технічний редактор О.М. Корнілов
Комп'ютерна верстка І.С. Павлова
Редактор О.В. Цимбаліст
Художник Л.Г. Ковтун
Обкладинка І.С. Павлова

Видано державним коштом. Продаж заборонено.

Підп. до друку 26.12.2014. Формат 70x100/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. др. арк. 13,7. Облік.-вид. арк. 10,5
Замовлення № 2545. Наклад 300 прим.

Поліграфічно-видавничий центр ТОВ «Імекс-ЛТД»
Свідоцтво про реєстрацію серія ДК № 195 від 21.09.2000.
25006, м. Кіровоград, вул. Декабристів, 29
тел./факс (0522) 22-79-30, 32-17-05
E-mail: design@imex.kr.ua